
3 1761 05912733 2




VELUT
ARBOR
ÆVO

LIDOVÉ POVÍDKY.

ŽIDOVKA.

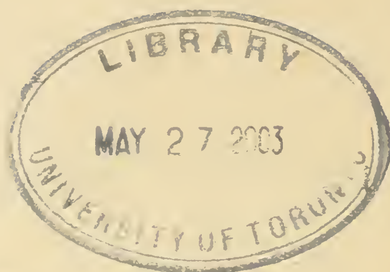
Napsal

V. KRONUS.



V Hradci Králové.

Tiskem Družstevní knihtiskárny v Hradci Králové.
Nákladem Františka Šupky v Hradci Králové.





I.

Nad Petřínskými stráněmi pohasínala rudá záplava. Teplý podzimní večer zaplavoval svými stíny spletenici pražských ulic, rozkládajících se kolem břehů mohutné Vltavy, nad níž řídly bělavé páry.

V tuto podvečerní dobu bylo v ulicích pražských rušno a hlučno. Davy lidu za velikého shonu proudily všemi směry, a mezi nimi míhali se jezdci, anebo hrčely povozy. Jenom v odlehlé čtvrti Starého Města, které si říkalo »v židech«, zavládalo sváteční ticho, neboť slavil se zde právě šábes.

Malá a většinou nepravidelná okna omšelých a pitvorně stavěných domů byla jasně ozářena, a do ztichlých, křivolakých uliček zaléhal z blízké modlitebny jednotvárný ohlas ponuré židovské pobožnosti.

Na vysoké obloze nad zašeřenou Prahou vyplul náhle srpek zlatem lesknoucího se měsíce, který chvílemi mizel a opět se vynořoval z chuchvalců černavých mračen, jakoby laškoval s proskakujícími světly prvních hvězd.

Kdo zahleděl se na zchátralé budovy v pražské židovské čtvrti zejména za pod-

večerního přísvitu, zajisté ho ani nenapadlo, že mnohé obydlí v těchto na první pohled nevlídných barabiznách je zařízeno s pohodlím a přepychem, kterého si jenom přední rodiny šlechtické mohly za těchto časů dopřáti ve svých hradech a zámcích. Podobnou nádherou honosil se též jednopatrový a dosti rozsáhlý dům, který stál osaměle na samém pobřeží Vltavy a jenž náležel Jakubu Mendlovi. Bohatě a vkusně upravené jeho pokoje byly pravým opakem strašlivě zanedbaného jeho zevnějšku.

A v jednom z těchto krásných a útulných pokojů prodlévá právě mladistvá a sličná dívka, jménem Růžena, obklopena jsouc spoustou vzácných předmětů. Podlaha je pokryta drahocennými koberci indického původu, okna zdobena jsou závěsy z těžkého, zlatem protkaného damašku, veškerý nábytek, umělecky zhotovený, jeví zde jemný, vytříbený vkus, a cenné drobnůstky, porůznu rozestavené, tvoří zajímavou příkrasu skvělému tomuto zařízení.

Avšak Růža, hovíc si na rozkošné pohovce a přes to, že oplývá blahobytem, přece pláče. Poměry, ve kterých žije, naprosto jí nevyhovují a nikdy ji neuspokojí.

Pláče . . .

A ve svém tichém a hlubokém žalu při mdlém měsíčním svitu zdá se býti mnohem krásnější, než jsou všechny urozené paní a panny u dvora krále Jiřího z Poděbrad.

A roztruchlená Růža zasluhuje, vskutku, soucitu! Neboť v tužbách svého mladist-

vého a blouznivého srdce vybočila příliš z cesty, kterou jí střízlivý život vykazoval. Vždyť přes to, že je židovkou, zamilovala si mladého jednoho rytíře s takovým zápalem, že jest ochotna obětovati pro něho všechno, co má, ba i svůj mladičký a nadějný život . .

Ale co jest jí platná pevná odhodlanost a upřímná vůle!? Vždyť tužby její jsou bláznivé a ohnivé vzplanutí jejího srdce je zcela pochybené! Je židovkou, a tím je vyjádřeno všechno, proč nemůže dosáhnouti štěstí, po němž nevýslovně prahne . .

Krásný sen o utěšené její budoucnosti po boku švarného rytíře Ondřeje z Kochanova nemůže a nesmí se nikdy splniti. Veškerá veřejnost, česká i židovská, shora i zdola trvajíc houževnatě na svých nezadatelných zásadách, staví se co nejrozhodněji jich lásce na odpor. A zejména je to též její otec, jenž ve své náruživé zaujatosti proti křesťanům k známosti její — děj se co děj — nikdy nesvolí! Vždyť jí vyhledal již ženicha v kruhu svých souvěrců. Je to potměšilý žid Zroule, jehož Růža naprosto nesnese.

Nepřekonatelný odpor vzmáhá se nyní opět v její rozcitlivělé duši při pouhé vzpomínce na tohoto protivného a dotěrného človíčka, kterého jí otec zvláště v poslední době na potkání vnucuje, protože obchodní Zroulovu zdatnost a peníze cení nad lásku, které se posmívá, nazývaje ji uštěpačně pošetilým vzdycháním.

Není tudíž divu, že Růža uvažujíc za tichého šábesového podvečera o vé bez-

nadějné lásce, hořce a usedavě pláče. A právě, když je nejvíce rozrušena a bolem zdrcena, vchází do pokoje znenadání její otec, vraceje se z modlitebny.

»Proč pláčeš, moje srdéčko?« táže se dívky starostlivě a něžně a přibližuje se k ní zvolna a vážně, jakoby se obával, aby rozžalostněnou dceru zbytečně nepoplašil.

»Podivná úzkost a smutek náhle se mne zmocnily, takže jsem nebyla s to, abych se ubránila slzám«, vymlouvá se ostýchavě Růža, nuceně se usmívajíc. »Dobře, že jsi, tatíčku, již přišel. Neboť jsem ihned uspokojená, jakmile shlédnu milou tvou tvář!«

Mendl jsa oděn v dlouhý, sváteční kaftan z drahocenné látky a maje na hlavě nízkou šábesovou čapku z dobrého aksamítu a vzácnou kožišinou lemovanou, stojí schýlen nad dívkou, jako lékař se sklání k nemocnému, když jeho chorobu chce vyšetřiti. Odmlčel se na chvíli, chtěje zpytavými pohledy vyčísti plaché Růži ze zaslzených očí, co se doopravdy děje v jejím nitru.

»Lichotivá tvá slova mě velmi těší«, praví konečně, ale hlas jeho prozrazuje jakousi nedůvěru. »Svěř se mi upřímně, co tě rmoutí! Neboť tuším, že nějaký zlý vrtoch v poslední době tě krutě sužuje! Nestrpím, abys déle se trápila! Postarám se o nápravu, neboť nemohu tě viděti stále sklíčenou, zádumčivou a roztesknělou!«

Růža neodpovídá, ba naopak, propuká znovu v tichý pláč. Mendl se zachmuřuje a černá jeho očka blýští zlostí. Z tichého

beránka stává se podrážděný lev. Chvěje se rozčilením, takže je zřejmo, že co nevidět vybuchne. Polekanou Růžu jímá veliký strach před otcovým hněvem. A proto choulí se na pohovce až dozadu, jakoby zde hledala záchranu.

»Mluv po dobrém, chceš li se uvarovati mrzutosti, která mně ani tobě nebyla by k prospěchu!« obořuje se vztekle Mendl na vyděšenou Růži. »Jakživ jsem si nepomyslil, čeho se k stáru na tobě dočkám! Jako o zřítelnici oka svého jsem o tebe dosud pečoval, blahobytem tě zahrnuji, pohodlím a přepychem tě obklopuji, a ty za všechno se mi odplácíš zarputilostí a podezřelým rozmarem!?«

Mendl pronáší poslední slova lítostivě a zdrceně, takže výčitka v nich obsažená, dotýká se Růži tím bolestněji. A proto rychle v návalu pobouřených citů vřelé vděčnosti vztyčuje se na pohovce a nemohouc pro pláč vypraviti ze sebe ani slova, vztahuje alespoň prosebně k otci bělostné své ruce, aby jej udobřila.

Mendl vida dceru krajně rozlítostněnou, ihned obrací, přistupuje k ní a hladí ji po tváři, aby ji uklidnil. A současně k ní promlouvá již mírně a vlídně, aby tím spíše ji naklonil k tomu, by se vůli jeho podrobila.

»Upokoj se! Vždyť dobře s tebou smýšlím«, domlouvá Růži laskavě a chlácholivě. »Rád uznávám, že srdce tvé stává se neklidným, protože jsi vyspěla v statnou pannu. A proto je třeba, abychom počítali již s tvými vdavkami. Jak jsem se ti již jindy zmínil, mám pro tebe ženicha . !«

»Měj se mnou, otče, slitování a nenuť mne, abych se vdávala!« sténá Růža žalostivě. Více však říci nemůže, neboť slze jí opět vyhrkly plným proudem.

Mendla zmocňuje se znovu hněv; na štěstí však se včas opanuje, takže na ubohou dívku se neosopuje. Ale pichlavá očka mu jen hrají, a každý pohled, kterým o ni ve svém rozčilení zavadí, připadá jí jako blesk, kterým ji chce usmrtiti. Úzkost a strach před popuzeným otcem otřásají duší její s takovou prudkostí, jako když za podzimní plískanice rozpoutaná vichřice zalomcuje divě větvemi stromů a křovin, olupujíc je o poslední zbytky uvadlé letní krásy.

»Otče, při památce drahé matky snažně tě prosím, nečiň mne nešťastnou!« úpí žadonivě, všecka jsouc vyděšená. »Vzpomeň, že tvoje umíněnost to byla, která sklátila matku předčasně do hrobu! Či chceš, aby mě smrt též zchvátila?! Otče, ustrň se . . měj slitování . .«

»Hleďme, ono není dosti na tom, že se protivíš svéhlavě mé vůli, i smrt mé ženy dokonce odvažuješ se mi klásti za vinu!« vykřikuje zlostně Mendl, zatínaje pěsti, jakoby se chtěl na Růžu vrhnouti, aby ji na místě citelně ztrestal. Ale Růža ve své bezradnosti skokem vrhla se otci k nohoum, chtějíc jej obměkčiti, aby ruky na ni hrubě nevztáhl.

»Svéhlavou a opovážlivou mě nazýváš, protože ti nechci a nemohu býti po vůli, když na mě živou mocí doléháš, abych se provdala za Zroule, s nímž se naprosto nesnesu a jehož ani viděti nemohu«, za-

hořekovala zdrceně, takže Mendlovi se dcery opět zželelo.

»Říkáš, že se nesneseš se Zroulem«, praví mnohem mírněji, a domnívaje se, že po dobrém s Růžou přece jenom pořídí dodává významně: »Inu, darmo se neříká, že to, co se škádlívá, obyčejně se rádo má!«

»Nikoli, otče! Mýlíš se! Já Zroule ráda nemám, a nikdy k tomu nedojde, že bych jej mohla milovati!«

»Jsi-li nyní proti němu z mladistvé vrtošivosti zaujatou, později mu zvykneš a budeš s ním v manželství dokonce i šťastnou . .«

»Nepřemlouvej mne, otče! Marně se namáháš! Neboť jsem pevně rozhodnuta, že se vdávati vůbec nebudu!«

»Ty že se vdávati nebudeš? Co to, pro Bůh, mluvíš?! Či jsi již zapomněla, že víra otců našich v příštího Mesiáše nás nabádá, abychom toužili po potomstvu a proto v manželství vcházeli?« vytýká dívce rozhorleně Mendl.

Růža ocitá se v úzkých, nevědouc, jak by se otci vymluvila, by nepřišel na stopu sladkému jejímu tajemství. Avšak Mendl je bystrý, a proto snadno poznává pravdu.

»Proč neodpovídáš?« důtklivě jí domlouvá. »Mlčením a vytáčkami mi neunikneš. Neboť čím dále tím více utvrzuješ mě svým jednáním v přesvědčení, že máš tajnou lásku, kterou úzkostlivě přede mnou skrýváš. Mluv, koho jsi si oblíbila, aby již jednou bylo mezi námi jasno!«

Růža se zajíká, rozpačitě kolem sebe hledí, ale jsouc si vědoma, že otcovu

nátlaku dnes neodolá, konečně hlasem rozechvělým se přiznává: »Nezlob se na mě, otče, že potají jsem se zamilovala. Uznáš zajisté, že srdci nedá se poroučeti! Věz, že přilnula jsem k muži, který je velmi šlechetný a rozumný. Miluje mně upřímně a jest ochoten přinésti pro mě každou oběť, aniž by se ohlížel na to, že jsem židovkou . .«

»Zlá předtucha, která mě strašlivě děsila, přece se tedy splnila!« zahořekoval srdcelomně Mendl. »Pohrdla jsi věrou svých otců a zamilovala jsi si goje! Co já, nešťastný, si počnu?! Větší neštěstí nemohlo mne již na světě potkati!«

Mendl byl zklamáním tak dotčen, že počínal si jako šílenec. Pobíhaje v rozčilení po pokoji, rval si dlouhé vlasy, vzdychal a ječel, až hrůza bylo ho poslouchati. Růža usedavě plačíc, po kolenou se za ním plížila a vztahovala k němu prosebně své ruce.

»Běda, třikráte běda mně nešťastnému! Spíše bych se byl smrti nadál než toho, že rodina má dopustí se tak hrozné zpronevěry! Dcera, kterou jsem pečlivě vychoval v zásadách víry svých otců a o níž se svědomitě starám, z ničeho nic zavrhne našeho Boha a jeho proroky! Co učiním, abych jí napravil poblouzenou hlavu a abych ji odpoutal od ošemetného goje, který mi ji odloudil a jenž chce uvrhnouti ji i se mnou do propasti úplné zkázy!? Kéž bych aspoň znal jméno tohoto nešťastníka, abych se s ním mohl, dokud je čas ještě, vypořádati! Ale nikoli! Nechci s ním přijíti ani do styku, neboť bych se

mohl snadno zapomenouti . . .«, tak překotně lká žid.

Růža klečíc, vášnivě objímá nohy rozlícenému otci, aby tím spíše si jej naklonila.

Ale Mendl ji prudce od sebe odstrkuje, takže klesá bez vlády k zemi.

»Kliď se mi s očí, nezdárnice! Proklínám tě i tvého svůdce! Od této chvíle nejsi již mojí dcerou!« křičí vzrušeně Mendl a jako sběsilý prchá z pokoje . . .

Růža osaměvši, ulevuje svému hoři bolestným vzlykotem. A v tuto neblahou chvíli hnusí se jí tím více přepych a blahobyt nevlídného domova, z kterého ji byl otec právě vykázal. Odhodlavši se, že půjde, kam ji oči povedou, povstává konečně se země a hledíc upřeně do hvězdné noci, šeptá vroucně: »Otče nebeský, lidé mnou pohrdají, otec mne proklíná, neopouštěj mne, alespoň Ty ve velikém mém soužení!«

II.

V té samé době, kdy pobouřený žid Mendl zle se katil na dceru svou a proto, že do křesťana se zamilovala i prokletím jí hrozil, procházel se podél řeky Vltavy mladistvý jakýs rytíř.

Byl vysoké, štíhlé postavy, a každý jeho pohyb nasvědčoval, že je rozrušen. Chvílemi pohlédl dlouze k domu bohatého žida Mendla a netrpělivě se zachvěl.

Blížila se již půlnoc.

Voda ve Vltavě šuměla tajemně a na obloze, hvězdami ozářené, rýsovaly se má-

lebně královské Hradčany s mohutnou věží svatovítskou. V uličkách na Malé Straně míhaly se tu a tam světla pochodní, jež nesli sluhové, doprovázejíce své panstvo z veselé společnosti do útulných jich domovů.

V tom otevřela se postranní branka u domu Mendlova, a na malém prostranství objevila se znenadání postava dívky, jež na rytíře kývala rukou, tlumeně jej volajíc. Byla to Madlenka, jež v domácnosti Mendlově zejména o šábesu vypomáhala. Pocházela z chudé křesťanské rodiny a měla na starosti starou a churavou matku, již poctivě z posluhy své živila.

Mladý a statný rytíř si děvčete ihned povšimnul a rychle zamířil všecek jsa rozdychtěn, dlouhými kroky k otevřené brance.

»Jak jsem ti, Madlenko, vděčným, že jsi přece přišla«, oslovil rozechvěle dívku a vtiskl jí do ruky za úsluhu peníz. Madlenka poděkovavši za odměnu, doprovodila rytíře po nízkých schodech do prvního poschodí, kdež ve svém pokoji netrpělivě očekávala jejich příchodu bezradná Růža.

Ale jak se rytíř polekal, když vkročiv do pokoje, shledal Růžu uplakanou a velmi rozčilenou! Duše jeho se zachvěla upřímným soucitem i mocnou touhou, aby ztrápené dívce co nejrychleji pomohl z trudu a nesnází.

Mluvil k ní laskavě a něžně, aby ji rozptýlil a potěšil, ale trvalo značně dlouho, než se poněkud uklidnila. Podařilo se mu toho docíliti jenom tím, když v proudu

krásných a vřelých slov nahodile se dotkl blahých chvílí, jež spolu bezstarostně a v sladkém roztoužení prožili. Růža nazývajíc obyčejně tyto chvíle závratným svým štěstím, vzchopila se, když zaslechla, s jakým srdečným zájmem je rytíř nyní připomíná. A v duši její dosud rozbouřené, zaleskla se krásná duha vnitřního uspokojení, když v zápětí zmínil se rytíř nadšeně o šťastné náhodě, která je spolu svedla tak, že vzájemně k sobě přilnuli.

Ano, stalo se to tehdá, kdy hrdý Jiřík z Poděbrad a Kunštátu korunován byl slavnostně za krále českého. Významná tato slavnost byla spojena s rozličnými kratochvílemi, hudbou, tancem a divadly, ba i turnaj na počest královu byl okázalým způsobem uspořádán.

Panstvo i lid obecný nadšeně jásali, a nálada byla všude taková, že i opatrný Mendl dal se oblomiti a dovolil, aby Růža ve společnosti spolehlivé Madlenky zúčastnila se veřejných radovánek. Obě dívky nabaživše se tehdy podívané na povedené kousky kejklířů a šašků, konečně připojily se k davu, který s velikým zájmem sledoval obratné zápolení neohrožených rytířů, kteří na turnaji závodili o vavřín vítězství.

Růža hledíc po prvé ve svém životě na zajímavý tento rej a na skvělou společnost četných rytířů v lesklých přilbicích s pestrými chocholy na ohnivých koních, byla jako u vidění. A oslněna jsouc vzácnou podívanou, záviděla i prosté Madlence, jež dle barev a štítů znala dokonce jednotlivé rytíře, jak se jmenují.

Ale překvapení užaslé Růži vyvrcholilo, když znenadání do ohrady vjel na vysokém koni mladistvý rytíř, jehož krásný zjev vzbudil u přítomných paní a dívek zvláštní pozornost a radostné vzrušení. Růža zahleděla se na rytíře upřeně, a na sličné její tváři i v jejím pohledu, nadšením vzníceném, bylo znáti, že s tímto zápasníkem cítí vřelé účastenství.

A čím déle na něho patřila, tím více jí bezděky připadalo, jakoby švarný rytíř svým ušlechtilým zevnějškem jí učaroval. Puzena jsouc podivnou a neodolatelnou silou, očí s něho nespouštěla a byla jako u vytržení, nevědouc, co se s ní děje. A ve sladkém vzrušení zapomněla na Madlenku i na své okolí, ba dokonce i na domov . . .

V tom však byla Růža náhle ze svého slastného opojení vyrušena pronikavým ohlasem polnic a hlučným zavířením bubnů. Nabyvši opět jasné mysli, počala sledovati se střízlivou rozvahou, s jakou vervou a dovedností mladý, podivuhodný rytíř se svým soupeřem v tuhém zápase se utkává. Mžičky se jí dělaly před očima, a nitro se jí svíralo úzkostí, když viděla, jak zápasníci na sebe dorážejí, snažíce se s vynaložením veškeré zdatnosti a útočné isti jeden druhého zdolati. Čím déle úporné zápasení trvalo, tím více byla Růža poděšena, neboť s opravdovou účastí prožívala napjetí, jež ustavičně se stupňovalo podle toho, jak kdy kterému útočníkovi štěstí přálo. Konečně, když rozčilením takřka každá žilka v ní hrála, spokojeně si oddechla. Spatřilať, jak mladý a velmi

zajímavý rytíř položil svého soupeře, zcela vyčerpaného, na zápasišti do písku.

»Sláva statečnému rytíři Ondřejovi z Kochanova! Sláva neohroženému synu dvorního maršálka!« zahřmělo v zápětí nadšeně z tisíce hrdel. Polnice ihned slavnostně se rozzvučely, bubny na počest šťastnému vítězi prudce zavířily, diváci radostně zatleskali a jásali, a rytířstvo vesměs zahrnovalo Ondřeje z Kochánova velikými poctami.

Růža byla radostí celá zmatená.

Madlenka žasla, jak svěřenka její, unesena jsouc zakončením turnaje, vítězi vášnivě provolávala stále a stále slávu a s jakým rozechvěním ustavičně mu kynula svojí bělostnou ručkou, jež jako něžná holubička třepotala se vysoko nad hlavami tísnícího se davu.

Ale co to?! Rozjásaná Růža ve svém divém nadšení ustala náhle, jakoby uťal. Chvěla se podivně na celém těle a s horečným napjetím pozorovala, jak nějaká vzácná paní s významným úsměvem na své krásné tváři blížila se drobným a svižným krokem k oslavovanému rytíři z Kochánova a podala mu drahocenný opasek na památku dnešního jeho vítězství.

Růža pozorujíc rozdychtěnýma očima, jak rytíř s hlubokou poklonou a s velikou radostí přijal dar od vznešené paní, byla všecka bez sebe. V očích se jí podivně zatmělo, a závrať se o ní pokoušela. Chvíli se přemáhala, aby se mocnému pohnutí ubránila, konečně však přece podlehla osudnému dojmu.

»Madlenko! Kde jsi? Zadrž mě, rychle zadrž . .!« bolestně vykřikla a zapotácela se tak, že byla by se skácela k zemi. Ale Madlenka stojíc těsně vedle ní, na štěstí ji v rozhodné chvilce zachytila.

Poplašení lidé nahrnuli se ihned kolem ubohé židovské dívky a nedbajíce stranických předsudků, byli všichni plni soucitu a ochoty, aby Růžu opět vzpamatovali. Ale největší zásluhu o ni získala si Madlenka. Ošetřila ji pečlivě a ukonejšila, takže Růža za nějakou chvíli probrala se úplně z mdloby a stala se čilou.

Neblahý tento výjev neušel pozornosti rytíře Ondřeje z Kochánova, jenž počal ihned jeviti o Růžu živý zájem. Seznámiv se s ní při této příležitosti, velmi si ji oblíbil. Pociťoval k ní zvláštní a neodolatelnou náklonnost od prvé chvíle, kdy ji spatřil. Z počátku bránil se této tajemné síle, ale přes všechno úsilí přece jí podlehl. Prožíval ve svém nitru totéž, co háralo v duši vnímavé Růži od okamžiku, kdy ho po prve na zápasišti uzřela.

A tato záhadná a nepřekonatelná touha obou po vzájemném sblížení se byla příčinou, že potom pravidelně velmi často se scházeli a přilnuli k sobě láskou, která je zcela ovládla, takže jeden druhému stal se nepostrádatelným. A při dostaveníčkách prokazovala jim velmi platné služby věrná Madlenka, která jim byla na ruku, aby přísný žid Mendl vůbec nezpozoroval, že se spolu stýkají. Činila to ráda, neboť dobrosrdečnou Růžu upřímně milovala a mimo to bývala obyčejně při každé schůzce očitým svědkem všeho, co se zde dělo,

takže majíc je stále na očích, dopřávala jim s klidným svědomím nevinné zábavy.

Styk Růži s rytířem z Kochánova vyznačoval se vskutku dětskou srdečností. Bavívali se vypravováním rozmarných příhod ze svého dětství anebo ze současného pražského života; žertovali spolu bezstarostně a někdy krátíce si čas některou ze společenských her, dováděli a smáli se jako dva divůčkové. A bylo věru ku podivu, že při tom při všem nepřišlo jim nikdy na mysl, aby za hovoru dotkli se věcí, kterými co do svého původu, výchovy a společenských poměrů se od sebe velmi lišili.

Ba ani je vůbec nenapadlo, aby obírali se plány do budoucnosti, jsouce zcela zaujati krásnou přítomností, ve které se jim dobře žilo.

Ale starost, aniž se nadáli, konečně přece na ně dopadla celou tíhou trýzně a krutého bolu. Stalo se to dnes, kdy Růža po svém prudkém střetnutí se s otcem, stěžovala si Ondřejovi do otcovy tvrdosti a zaujatosti, s kterými se jim staví nesmiřitelně do cesty.

»Jsem židovkou«, pravila stísněně. »A proto prý musím na tebe zapomenouti. A mimo to otec ode mne výslovně žádá, abych se provdala za protivného souvěrce, jménem Zroule, kterého pro mnohé jeho nezpůsoby z té duše nenávidím.«

»Upokoj se, dušinko drahá«, konejšil Ondřej bolestně rozrušenou dívku. »Nikdy není tak zle, aby zase nebylo dobře! Bůh nad námi bdí! Důvěřujme pevně v jeho dobrotu a všemohoucnost. Bůh zajisté

všechno naše protivenství a svízele časem odstraní! Těším se, že nadejdou opět chvíle, kdy budeme žíti spokojeně a šťastně, nejsouce nikým rušeni. Buď zatím klidnou a trpělivou! Uvidíš, že po této bouři sklene se nad námi překrásná duha utěšeného života!«

Chlácholivá slova Ondřejova působila na bezradnou Růži podmanivě. Sklíčená její duše počala znenáhla doufati v lepší budoucnost, smiřujíc se s trpkým údělem. Uklidnila se sice do té míry, že byla s to s Ondřejem rozmlouvati dlouho i o věcech nahodilých, ale o nějaké veselé náladě nemohlo býti dnes u nich řeči.

Zatím na obloze pobledly již hvězdy a na východě počalo svítati. Nad Prahou, pohříženou v tvrdý spánek, rozzvučely se znenáhla zvony ranním klekáním. I na věži kostela sv. Kříže Většího při klášteře Cyriaků rozlehl se jasný ohlas klekáníčka. Kostel tento stál nedaleko domu Mendlova, takže Ondřej s Růžou vyzvánění dobře zaslechli. Oba jsouce poplašeni pokročilostí času, rychle povstali.

Nastala trapná chvíle loučení.

Růži bylo, jako by jí srdce mělo puknouti, neboť děsila ji hrozná předtucha, že v době nejbližší přikvačí na ně těžké chvíle, kdy nebude jim možno, aby se sešli a vzájemně se potěšili, jako činili až dosud. A proto tiskla Ondřejovi na rozloučenou křečovitě ruku a hleděla za ním nevýslovně smutně, když vzdaloval se od ní spěšně tmavou chodbou v průvodu Madlenky, jež i dnes po celou dobu jejich schůzky je stále měla na očích.

Ondřej pospíšil, takže v malé chvilce vykročil z domu a ocitl se na nábřeží. Rozhlédnuv se zpytavě po nejbližším okolí, namířil chvatně podél Vltavy směrem ke Karlovu mostu. Měl tak na spěch, že nejevil ani zájmu o svěžest krásného podzimního jitra, ba dokonce neohlédl se ani na Mendlův dům, jak jindy míval v obyčeji.

A, věru, s dobrou se potázal, že dnes tak neučinil. Neboť právě, když odcházel, stál v okně starý žid Mendl, jenž všimnuv si dobře pospíchajícího rytíře, zakypěl ihned zlostí.

»Běda jí, nešťastnici!« zasyčel podrážděně. »Nyní znám již tedy její tajemství! Na oko tváří se svatou, zatím co za mými zády pěstuje milostné pletky se synem nejúhlavnějšího mého nepřítele. Včera na večer jsem ji proklel a nyní tím důrazněji kletbu tuto opakuji!«

Starý žid byl tak rozlícen, že počínal si jako šílenec. Pobíhal zmateně po pokoji, rozkládaje prudce rukama. Snědá jeho tvář, pokud nebyla zarostlá prošedivělým plnovousem, byla zsinalá, a z vytřeštěných jeho očí sršely takřka blesky hněvu a touhy po pomstě. Nejraději byl by se za Ondřejem rozutíkal, aby se s ním vypořádal za tepla, ale po mladém rytíři nebylo zatím ani památky . .

»Proč zde soptím a k čemu se rozčiluji?« zavyčítal si Mendl po chvíli, když nabyl opět rozvahy. »Což se mi neskýtá nyní nad jiné vhodná příležitost k tomu, abych vykonal, co jsem Jakobu z Kochánova, dvornímu maršálkovi, přísahal za to, že hanebně moji ženu potupil a mne

držel ve věži?! Milý pane rytíři, dělej co dělej, konečně tě mám v hrsti! Uvidíš, že tentokráte svlažím si na tobě důkladně žáhu! Kdybys věděl, jak velmi se již těším . . .«

III.

Jakub Mendl, bohatý pražský žid, měl za sebou neobyčejně pestrý život.

Ve svém mládí všelijak se protloukal, aby skrovné živobytí uhájil, ale i při nepatrném výdělku pamatoval na zadní kola. Byl odjakživa povahy vychytralé a lstivé a mimo to vynikal neobyčejnou obratností a houževnatostí, když si něco umínil. Měl živý smysl pro obchod, neštítě se ničeho, jenom když vyzískal. Říkával, že jsou mu stejně milé peníze, které vydělá na zlatě anebo na blátě. V jednání s lidmi dovedl býti úlisným a na oko skromným, takže požíval všude obliby a dokonce i důvěry.

S počátku zabýval se výhradně pokoutními obchody, ježto mu nejvíce vynášely a byly tehda pro něho nejbezpečnější. Neboť ani od úřadů nikdo, byť i sebe bedlivěji a přísněji sledoval jeho čachry, nebyl s to, aby zjistil, mnoho-li, anebo zda vůbec něco vydělává. Prohnaný Mendl, když poněkud zbohatl, věnoval se zejména lichvě, která se mu znamenitě vyplácela přes to, že tou dobou Husité lichvě silně odpírali.

Počínal si jako všichni jeho souvěrci, kteří majíce na zřeteli svůj prospěch, husitskému hnutí velmi přáli a proto neru-

šeně se usazovali, kdekoli se jim uzdálo, velmi často i na zádušní půdě. Prospěchářský Mendl dovedl též výborně plovati v proudu novot, stavě se čelnějším husitským činitelům do očí.

Zakládal kde koho z nich půjčkami na vysoký úrok, přetvařuje se, jakoby sám sobě od úst utrhl, jen aby svým známým mohl vypomoci. Lichvářské řemeslo jeho utěšeně vzkvétalo, ježto se řídil zásadou, dle které míval vždy veliké množství dlužníků, jimž však důsledně poskytoval půjčky jenom nepatrné a na dobu co nejkratší, zato tím častěji. Chytráctvím tímto docíloval velmi rychlého obratu peněz a mnohem značnějšího zisku, a mimo to snadno oželel ztrátu, když ji snad někdy utrpěl. Především však měl z toho též tu výhodu, že byl všude pokládán za chuďasa, jenž bídně živoří a který i při svém nedostatku jde ochotně známým na ruku, když se ocitnou v tísni.

Dlouho provozoval Mendl nerušeně podvodné své šmejdy, a není zajisté divu, že nashromáždil veliký majetek, který dovedl před širší veřejností výborně utajiti. Konečně však přece stihla jej citelná pohroma. Stalo se to za krále Zigmunda, jenž proti lichvářským židům ostře vystoupil, zabavuje jim jmění a vyháněje je z Prahy a z Čech vůbec za hranice. I na Mendla tehda došlo.

Byl k němu vyslán rytíř Jakub z Kochánova, dvorní maršálek, jenž pokoušel se zprvu po dobrém Mendla přiměti, aby uposlechl královského rozkazu a vylichvařeného majetku se zřekl, ale se zlou se

potázal. Chamtivý Mendl se na rytíře obořil jako podrážděná šelma. Spílal mu vydřiduchů a zákeřných lapků, laje pustě i samému králi. Ve svém rozvášnění dokonce se tak zapomněl, že rytíře i na životě ohrozil.

Na štěstí však zpupnosti rozzuřeného Mendla učinili přítrž královští biřici, kteří zasadivše mu ránu pádným oštěpem, zpražili jej nadobro. Mendl se svíjel bolestí po zemi, skřípaje zuby a vyrážeje ze sebe příšerné skřeky. Ale běsnění jeho nebylo mu nic platné.

Rytíř z Kochánova jsa věren svému poslání, zabavil v domě Mendlově, co uznal za dobré.

Mendl zprvu myslil, že pohromy této nepřežije, zvláště když potom byl dlouho upoután na lůžko, nemoha se ani pohnouti. Ve své nemoci byl velmi nedůtklivým, takže manželka jeho Sára velmi od něho zkusila. A to všechno zavdalo Mendlovi příčinu k tomu, že od té doby na pana Jakuba z Kochánova hrozně zanevřel. Zmítaje se na lůžku v strašlivém utrpení, přísahal mu pomstu, proklínaje jej i celý jeho rod.

Když se uzdravil, první jeho bylo, že se spolčil s některými nespokojenci z kruhu svých souvěrců, kteří si vzali za úkol stůj co stůj sprovoditi rytíře z Kochánova se světa. Ale spiknutí se prozradilo a Mendl skončiti měl bídně na šibenici. Ale v rozhodné chvíli zasáhla účinně do věci choť rytíře z Kochánova, jež nechtějíc ve svém útlocitu za živý svět připustiti, aby lidský život v souvislosti s jejich rodinou

byl utracen, svými snažnými prosbami docílila, že Mendlovi byla dána milost s tím, že za trest byl veden se svojí manželkou na Tržiště, kdež oba měli býti připoutáni k pranýři.

Biřici, kterým byli odsouzenci vydáni, zacházeli s nimi cestou i na místě bezohledně, protože to byli lidé drsní, kteří zvláště na židovské provinilce měli spadeno.

Mendl choval se statečně a zmužile, i když surovci sebe více jej trýznili. Ale když uzřel, že i s jeho manželkou stejně krutě nakládají, zaskřípěl vztekle zuby, a oči jeho, divoce vytřeštěné, prozrazovaly, že je strašlivě popuzen a rozzuřen, jako když dravec nemůže ochrániti své družky, jež je nebezpečně ohrožena.

Ale Sára přes všechno nemilosrdné týrání nepozbyla mysli. S klidnou odevzdaností snažila se přetrpěti všechno, aniž by naříkala, anebo klnula rozvášněným biřicům. Oči její byly stále úzkostlivě upřeny k Mendlovi, i když dav zvědavců spílaje jim padouchů a ničemů, rozhořčeně na ně dorážel. Mendl vida, že je proti svévoli biřiců a proti běsnění obecného lidu úplně bezmocen, ulevil své nakypěné zlosti alespoň rozhořčeným pláčem.

Byly to první a poslední slzy, jež za svého dospělého věku vyronil. Mělť povahu zarputilou a tvrdou, takže jenom taková nehoda, jakým bylo veřejné jeho pohanění, působila na něho zkrušujícím dojmem.

Ale sklíčenost jeho pominula ihned, jakmile byl opět na svobodě.

A v duši jeho vyšlehl mohutný plamen háravé touhy, pomstíti se rytíři z Kochánova, kterého měl v tím větší nenávisti. Byl pevně odhodlán, že jej i usmrtí, jestliže se mu nepodaří, aby mu jiným způsobem zasadil citelnou ránu, jež by se mu stala osudnou.

Mendl odpykav si trest, delší dobu se potom na ulici ani neukázal. Byl nucen se léčiti, ježto z přestálého utrpení se roznemohl. Ale za několik dní se opět zotavil, kdežto s manželkou jeho bylo mnohem hůře.

Mdloby, do nichž upadla, když ji odpoutali od pranýře, dostavovaly se často, takže nemohla dlouho s lůžka vůbec povstati.

Mendl byl k ní tentokráte neobyčejně pozorným. Vždyť sám ji odnesl v náručí domů, když na Tržišti klesla pod pranýřem, jsouc bez sebe. Kromě toho však i po celou dobu její nemoce ošetřoval ji s velikou péčí, což bylo tím podivnější, ježto druhdy býval k ní urputným a bezohledným. Snad bylo to svědomí, jež vyčítajíc mu nyní, že manželku nerozvážně do spiknutí zatáhl, nutkalo jej, aby s ní měl upřímnou soustrast.

Když Sára konečně po mnohém utrpení do té míry se pozdravila, že jakž takž obstarávala i domácnost, Mendl odvážil se znovu objeviti se na ulici. S počátku však vycházel ze svého domu jenom večer a počínal si velmi obezřetně, jakoby se obával, aby nepřišel do styku s lidmi.

Cílem jeho vycházek bývala pravidelně Malá Strana, kdež rytíř Jakub z Kochá-

nova vlastnil dům v sousedství fary u sv. Mikuláše. Mendl obyčejně v okolí tohoto domu bedlivě slídil, čekaje na příležitost, aby pomstu svou vykonal. Všímal si pilně všeho, co v domácnosti rytířově se děje, nenápadně vyzvídal na služebnictvu, takže brzy věděl takřka o každém kroku svého odpůrce a jeho rodiny.

Rytíř z Kochánova zatím tonul v štěstí, které mu zvláště rozkvetlo, když obdařen byl roztomilou dceruškou.

Malá Drahuška stala se jeho velikou radostí a ušlechtilá jeho choť lpěla též na drobném dítěti celou svou bytostí.

I Ondřej, který byl již poněkud odrostlý, měl rovněž upřímně rád svou sestřičku, kolem níž točil se život celé rodiny. —

Pozornosti Mendlově neušlo, že děvčátko přirostlo všem k srdci. Záviděl jim rozkošného mazlíčka tím spíše, ježto sám byl bez potomstva.

A když nemohl se jinak na rytíři pomstíti, tu se rozhodl, že šťastné rodiče připraví o jich miláčka, chtěje jim únosem dítěte způsobiti bol a zármutek, z něhož by se nikdy nevzpamatovali . . .

Tímto úmyslem zanášel se dlouho, než se mu podařilo, aby jej uskutečnil. Neboť Drahuška i na procházkách bývala stále pod přísným dozorem, takže zvláště v prvních letech nesměl se ani opovážiti, aby se k ní přiblížil.

Ale i později, kdy se již s jinými dětmi batolívala při společných hrách, bývala pečlivě střežena matkou svou anebo chůvou.

Škodolibý Mendl přes všecky tyto nesnáze úmyslu svého se nevzdal. Nebylo dne, aby se na Malou Stranu nevypravil, kdež úskočně a lstivě skrýval se po koutech, vtíral se do bytů a navazoval známosti, předstíraje z opatrnosti, že zde prodlévá za obchodem.

Dlouho zabýval se těmito slídičskými rejdy v horečném rozdychtění, až konečně nadešla chvíle, kdy mohl přikročiti k činu . . .

Stalo se to za krásného podzimního odpoledne, kdy z domu maršálka dvorního vyšla chůva, aby na pobřeží Vltavy s Drahuškou se procházela.

Sluníčko příjemně hřálo, ve vzduchu poletovalo babí léto, věšíc se na větve stromů a křovin, jimiž byly stráně podél řeky směrem k Letné hustě porostlé.

Chůva, jež měla Drahušku na starosti, byla právě před nedávnem do domu rytíře z Kochánova přijata.

Bylo to mladé a nezkušené děvče, jež si rádo popovídalo se svými družkami, jež sloužíce na Malé Straně, procházely se zde též s dětmi svého panstva.

Děti se rovněž vzájemně znaly a bývaly povděčny, když jim jejich chůvy dovolily, aby si v ústraní nerušeně pohrály. Chůvy dopřály jim rády této radosti, protože měly alespoň na nějakou chvíli od malých neposedů pokoj.

Drahuška byla také hravou, ale přes to nemilovala bujného skotačení, které zejména hoši prováděli.

A proto hrávala si obyčejně opodál ostatních divůčků s některým mírnějším dítětem.

Nejraději však i zde zabavila se s dospělým člověkem, když jí věnoval svoji pozornost.

Okolnost tato byla Mendlovi vodou na jeho mlýn. Zjistil ji na svých výzvědách a dnes jí využil.

Vyčkav, až povídavá chůva Drahuščina rozhovořila se bezstarostně se svými družkami, přikradl se nenápadně k drobotině hrající si v písku a důvěřivou Drahušku slovy mazlivými a sliby vybájenými k sobě přilákal a upoutav zcela zájem dětské její duše vznětlivé, pod svůdnými záminkami vzdálil se s ní nepozorovaně od skupiny a potom, když byl již šťastně z dohledu, děvčátko co nejrychleji a nejobezřetněji unesl.

Chůva teprve po delší chvíli zpozorovala, že Drahuška se ztratila.

S počátku se těšila, že holčička v proudu zábavy někde nablízku se zatoulala, a proto běhala s místa na místo, prohledávajíc všechna zákoutí a volajíc ji nejsladšími jmény.

Ačkoli i družky jí horlivě pomáhaly, bylo hledání její marné.

Vidouc nezbytí, odebrala se konečně celá rozrušená a zdrcená domů. Přesvědčivši se, že ani zde dítě není, propadla šílenství.

Nenadálá ztráta Drahušky způsobila v rodném jejím domě hrozný zmatek. Otec její i matka podnikli všechno, aby milované své dítě nalezli, ale veškeré

jejich úsilí potkalo se s nezdarem. Neboť nikde nemohli se dopátrati, kam se ubohé děvčátko podělo.

Drahuška byla ta tam, jakoby se byla do země propadla.

Zákeřný Mendl počínal si tak opatrně, že nikdo nepřisel jeho zločínu na stopu. Povstalo tudíž všeobecné mínění, že dítě hrajíc si na břehu Vltavy, nejspíše se utopilo.

Zármutek nad záhadným zmizením Drahušky způsobil, že z domu rytíře z Kochánova vystěhovalo se navždy štěstí. Sám rytíř byl osudnou nehodou tak dotčen, že vstávaje lehaje dcerušku oplakával.

Ale mnohem hůře vedlo se jeho choti. Bylať srdce velmi citlivého a proto strašlivému hoři nebyla s to odolati.

Bolest ji tak uchvátila, že vůčihledě se tratila, až konečně zanedlouho velikému svému utrpení podlehla . . .

Rytíř byl nyní bezradný. V zoufalství si rval vlasy.

A snad by byl ze svého nesmírného bolu i sešílel, kdyby naň byla účinně nepůsobila myšlenka, že je zde ještě dorůstající jeho synáček, kterého jest mu vychovati a do života vpraviti.

Opanoval se tudíž s vynaložením všech svých sil, takže bol ho neschvátil. Odevzdav se v truchlivý osud, dlouho nebyl s to, aby se vzpamatoval.

Když později jakž takž se uklidnil, stal se samotářem, maje jenom o svého syna Ondřeje živý zájem.

Zločinný Mendl jásal nad tím, že se mu pomsta zdařila.

Měl sice původně v úmyslu Drahušku v hlubinách Vltavy utopiti, ale dítě v rozhodné chvíli hledělo na něho tak upřímně a důvěřivé, že zlotřilec se nad ním ustrnul. A tehda napadla ho myšlenka, aby si holčičku ponechal a vychoval ji tak, jakoby byla vlastním jeho dítětem . . .

Tím se stalo, že byla Drahuška zachráněna.

Mendl přinesl ji celou ustrašenou domů, a manželka jeho Sára se velmi podivila, když zpod řásného pláště podával jí hezoučké dítě, jež tulilo se něžně k jeho hrudi, jakoby se obávalo, že vychrtlá a podmračená žena chce mu ublížiti. Ale Sára brzo si cizí dítě připoutala.

Drahušce se v domácnosti Mendlově zprvu velmi stýskalo. S usedavým pláčem volala po tatínkovi i mamince, nemohouc na ně zapomenouti.

Na štěstí však byla Sára tak rozumnou a soucitnou, že měla s ubohou holčičkou velikou trpělivost. Chlácholila ji a mazlila se s ní, jenom aby dítě se upokojilo.

A její něžné péči a krajní obětavosti se přece podařilo, že Drahuška si konečně zvykla a na svůj rodný dům i na své drahé úplně zapomněla.

Mendl vida, že děvčátko u nich úplně zdomácnělo, ba že dokonce pokládá Sáru za svoji matku a jej za svého otce, přilnul k němu, jakoby bylo vlastním jeho dítětem.

Uloživ přísně Sáře, aby nikde, zvláště však před dítětem o jeho původu ani ne-

hlesla, vychovával Drahušku pečlivě v zásadách židovské víry.

I jméno jí pozměnil, nazvav ji Růžou, aby tím spíše měl ji každý za židovku. A vskutku, nikoho vůbec ani nenapadlo, že by sličná Růža nebyla dcerou Mendla. Zdálo se, že nebe prorážející zločin Mendlův zůstane navždy utajen, zvláště když po smrti Sáry, nikdo kromě Mendla o něm nevěděl.

Růža těžce nesla úmrtí své domnělé matky, neboť ji měla upřímně ráda. Prožily spolu mnohou krásnou chvíku, ježto Sára nemajíc na světě jiné radosti, zahrnovala dívku ustavičně projevy něžné lásky.

Růža si této přízně zasluhovala, ježto svou zvláštní přítulností zpříjemňovala Sáře trudný život. Neboť Mendl choval se obyčejně ke své ženě drsně, ba dokonce mnohdy s ní zacházel i neurvale.

Sára se nad tím velmi rmoutila, a kdyby nebylo Růži, dávno by se byla z toho ze všeho usoužila.

Soucitná Růža byla jí dlouho útěchou a vzpruhou v těžkém jejím postavení, až konečně přece Mendl ji svou bezohledností utrápil.

Zato však Růža žila s podivínským a surovým Mendlem v naprosté shodě.

Bývala k němu samá pozornost, zvláště když pozorovala, že tíha starostí na něho citelně dolehla. Mendl i když ve starostech takřka tonul, roztomilosti švitorné Růži neodolal. Růža docílila u něho hravě všeho, jenom v tom se neshodli, když na ni Mendl počal činiti nátlak, aby se pro-

vdala za Zrouleho, žida, který byl jeho společníkem v lichvářských rejdech a podvodech, jež pilně pěstovali.

Mendlovi tudíž záleželo velmi na tom, aby žida Zrouleho sňatkem trvale ke své rodině připoutal.

Těšil se, že tím své jmění nejlépe zabezpečí a upevní, a mimo to, že Zroule jsa jeho zetěm, neodváží se nikdy, aby zrady na něm se dopustil, z čehož jej stále podezříval.

A proto na Růži, jak již na začátku jsme seznali, tolik naléhal, aby se pro žida Zroule rozhodla, zvláště když jej Zroule o ruku Růži požádal.

Ale když přes všecky sliby a úsilí k svatbě přece nedocházelo, pozbyl Zroule trpělivosti. A tu v návalu rozhořčenosti na Mendla uhodil, vyhrožuje mu, že jej zničí, jestliže Růža ženou jeho se nestane.

Ubohá Růža prožívala za těchto neblahých poměrů krušné chvíle.

Mendl vynasnažoval se všemožně, aby ji obměkčil. Na potkání svolával na ni kletbu, aby ji odstrašil. Avšak Růža zůstávala neústupnou, i když hrubého násilí se na ní dopouštěl. Utrpení její se dovršilo a stalo nesnesitelným zejména od onoho dne, kdy Mendl zjistil, že Růža pohrdnuvší zásadami, ve kterých ji svědomitě sám vychoval, dává přednost goji (křesťanu) před jejich souvěrcem.

Ale Růža přes všechnu nepřízeň a naléhání nepovolila. O šejdířském a obstárlém Zroulovi nechtěla ani slyšeti, protože odpuzující jeho zevnějšek a drzá vtíravost odjakživa se jí z té duše protivily.

Věděla sice velmi dobře, že houževnatým svým odporem vrhá se střemhlav do propasti strašlivých bolů, ale skládajíc veškeru svoji naději v drahého Ondřeje z Kochánova, kterého nyní tím více milovala, spoléhala, že po prudké bouři nenávisti a útisků zasvitne jí opět slunko utěšenějších časů. — — — — — — —

IV.

Za krále Jiřího z Poděbrad byly poměry v Čechách velmi neblahé. Národ byl vysílen a umořen dlouhým válčením. Mnozí znechutivše si spořádaný život, živili se loupeží a krádeží.

I v Praze bývaly podobné zločinné násilnosti na denním pořádku.

Ačkoli zlotřilcům hrozila za každou krádež šibenice, přece nechtěli od svého nekalého řemesla upustiti. A proto zejména v době noční nebylo na veřejných cestách, ba ani v pražských ulicích dosti bezpečno.

Troufalost zlosynů byla tak nehorázná, že konečně sám král byl nucen učiniti ostrá opatření.

Ustanovil zvláštní oddíl vojska, který měl za úkol, aby pod velením mladistvého rytíře, Ondřeje z Kochánova, padoušskou chasu úsilovně pronásledoval tak, až by se stala úplně neškodnou.

Ohnivý a snaživý Ondřej z Kochánova byl velmi potěšen a povzbuzen důvěrou, kterou v něho král Jiří ve věci tak důležité a choulostivé skládal.

A proto s tím větším nadšením a houževnatostí chopil se nesnadné a nebezpečné práce. Býval ve dne a zvláště v noci stále pohotově, aby ničemům přišel na stopu a aby jich pustému řádění učinil rázný konec.

Byl úkolem svým tak zaujat, že horlivost jeho neznala únavy. Neohroženě vydával se v nebezpečí, což stařičký jeho otec těžce nesl. Ale domluvy a prosby, kterými jej pečlivý a zkušený maršálek na potkání zahrnoval, měly zcela opáčný účinek, neboť Ondřej všecek jen jen hořel pro obtížné dílo, kterého se podjal.

Byl vskutku ustavičně jako v kole a všude pilně dohlížel, aby loupeživé chase nekalé řemeslo znemožnil. Projížděl se svými ozbrojenci pravidelně několikráte za den, a zvláště za noci celičkou Prahu, dokonce též širé okolí za branami městskými a zakročoval přísně proti každému, kdo se mu zdál býti jen trochu podezřelým.

Spořádaní občané slibovali si od horlivosti mladistvého rytíře z Kochanova velmi mnoho. Byli to zejména kupci, kteří se těšili, že loupeživému přepadávání bude učiněn navždy konec, aby své obchody mohli bezpečně a mnohem úspěšněji než dosud provozovati.

A vskutku, úsilí Ondřejových hlídek v krátkém čase se podařilo, že mnoho zlotřilých povalovačů bylo zjímáno a na odstrašenou ostatních jejich druhů, kteří byli ještě na svobodě, potrestáno co nejpřísněji. Ondřej z Kochanova stal se záhy se svými ozbrojenci postrachem veškeré loupeživé chasy pražské i okolní.

Ostrá tato opatření velmi se s počátku osvědčovala. O nových zločinech nebylo ani potuchy. Soudilo se tudíž všeobecně, že zpustlá čeládka dala se konečně přece jenom na pokání. Ale zlosynové byli jen na krátko zastrašeni. Neboť dříve, než se kdo nadál, celou Prahu nevylíčitelně rozrušila zpráva o zákeřném přepadení družiny, kterou vedl sám purkrabě poděbradský, pan Václav Hrůza z Chelčic, jehož osoby král Jiří velmi si vážil.

Padouši vyčíhali si staříčkého purkrabí a jeho průvodce za Koňskou bránou mezi vinicemi; zbili jej kamením a o všechno jej oloupili. Za kořist jim padly mnohé vzácné památky rodinné, jež král Jiří kázal z Poděbrad do Prahy dopraviti. Úkol tento vzal na sebe sám purkrabí Hrůza, jenž znaje vysokou cenu a význam památek, nechtěl je nikomu svěřiti. Držitel zámku poděbradského, Jiříkův syn Viktorýn, zbraňoval staříčkému purkrabímu, aby na obtížnou cestu do Prahy se vydával Avšak pan Václav Hrůza z Chelčic ve své horlivosti nedal za jinou, že králi odevzdá osobně sám památky, jež měl řadu let v opatrování.

Pan Viktorýn nechtěje svědomitému stařečkovi kaziti radost, konečně povolil. Ale maje na zřeteli, že památky jsou velmi cenné, ustanovil panu Hrůzovi za průvodce z čeledi zbrojnoše zkušené a ostražité, kteří by odolali nástrahám lapků, jichž řádění bylo tehda v Čechách pověstné a odstrašující.

Avšak obezřelé toto opatření páně Viktorýnovo málo prospělo. Neboť zákeř-

níci učinili na družinu výpad tak nenadálý a prudký, že zbrojnoši i s panem Hrůzou z Chelčic marně se bránili a přesile zbojníků po krátké a houževnaté sebeobraně přece jenom podlehli.

Odvážní lapkové omráčivše družinu, uchvátili všechno, co mělo cenu a zmizeli bez obtíží. Hlídka Ondřeje z Kochánova byla právě jinde pilně zaměstnána, takže ničemů při zločinu nemohla přistihnouti. Bylo tudíž překvapení Ondřejovo veliké, když za časného rána následujícího dne ve vinicích za Koňskou bránou shledal celou výpravu z Poděbrad ve stavu nadmíru zuboženém. Poznav pana Václava Hrůzu z Chelčic zasazoval se s velikou horlivostí a ochotou o to, aby zasloužilý stařeček a jeho průvodcové byli zachráněni. Po delším úsilí podařilo se mu všechny přivésti k životu.

A potom Ondřej se postaral, aby ranění byli rychle dopraveni do Prahy, kdež jim byla věnována veškerá péče, aby se uzdravili. Král Jiří z Poděbrad dověděv se o trapném případu, pana Hrůzu z Chelčic upřímně litoval. Povolav si osobního svého lékaře, mistra Jana, nařídil mu co nejdůtklivěji, aby vynaložil veškeré své umění a zkušenosti, by těžce pohmožděný pan Hrůza z Chelčic nabyl opět zdraví a původní svěžesti.

Smutná tato příhoda vyvolala v Praze ve všech kruzích nevýslovné zděšení. Lidé s živou účastí vypravovali si o ní na potkání a zvláště večer v hospůdkách byly všechny zjištěné podrobnosti obšírně

a s velkým odporem přetřásány. Kupci trnuli opět hrůzou, neboť za těchto neblahých poměrů poznávali, že nemají bezpečné vyhlídky na povznesení obchodního ruchu, což bylo toužebným a dávným jich přáním.

Avšak loupežné přepadení družiny poděbradské nejvíce ze všech podráždilo Ondřeje z Kochanova. Neboť přepadení stalo se právě, kdy mladistvý rytíř byl si takřka již jist tím, že zákeřnické čeládce zahnal nadobro chuť, aby nové zločiny podnikala. Zklamání, které jej přes všechno očekávání potkalo, nadmíru jej proto hnětlo. Maje na opovážlivé zlosyny velikou zlost, počal znovu nasazovati všechny páky, aby smělým pachatelům přišel na stopu. Ale horečné jeho pátrání přes to, že bylo široce rozvětvené a bystře vedené, potkalo se přece jenom s nezdarem. Ničemové se tak pečlivě ukryli, že nebylo o nich vůbec ani slechu a po vzácných rodinných památkách králových nebylo též ani památky. Snaživému Ondřejovi připadalo, jakoby se bylo vše proti němu spiklo.

Na tom však nebylo dosti. Za několik málo dnů po hnusném zločinu, spáchaném na družině poděbradské, došlo v samé Praze k nové strašlivé příhodě. Bylť na Karlově mostě zákeřně přepaden pan Vilém z Rabí a Ryzmburka, věrný přítel krále Jiříka. Vracel se právě v noci z Menšího Města Pražského domů na Staroměstské náměstí, kde vlastnil dům, »U vysoké mříže« zvaný. A tu znenadání dva

zakuklenci zaskočili mu cestu a počali jej vážně ohrožovati na životě.

Na štěstí však povzdál za »Pánem Rabským« — jak se mu všeobecně říkalo — ubírali se dva jeho sluhové, kteří v rozhodné chvíli přispěchali napadenému svému veliteli na pomoc a rázným zakročením vysvobodili jej z rukou násilníků. Škoda, že po tuhém zápase podařilo se zakuklencům uniknouti se zlatým řetězem, který panu Rabskému strhli se šíje a odcizili.

Sluhové sice s panem Rabským padouchy v patách úsilovně pronásledovali, ale tito pádíce, seč byli, zahnuli za klášter Křižovnický, kdež v spletenici tmavých uliček zmizeli beze stopy, jakoby se byli do země propadli.

Král Jiří zvěděv následujícího dne o nebezpečí, ve kterém pan Rabský se ocitl, povolal k sobě Ondřeje z Kochanova a přísně mu uložil, aby do věci se vložil a vinníky stůj co stůj vypátral. Záleželo mu na jich potrestání velmi, neboť pan Vilém z Rabí a Ryzmburka byl jeho miláčkem, kterého i na nejvyšší komornictví v království Českém za jeho platné služby a oddanou věrnost povýšil.

Ondřej vyprosil si na králi Jiřím, že ozbrojený jeho lid byl hojně rozmnožen, čímž pátrání jeho značně se usnadnilo a stalo se pronikavějším. Ale přes to byl to kus perné práce, která nyní Ondřejovi a jeho oděncům ve zvýšené míře nastala. Byl-li dříve se svým mužstvem stále pohotově, zaujala jej nyní služba docela, takže ani oddechu nemohl si dopřáti.

Doma býval takřka jenom hostem. Stařičký jeho otec vida, že syn přetížen jsa povinnostmi, odpírá si odpočinku a dokonce i jídla, byl velmi zarmoucen a znepokojen.

»Hochu, nešetříš se«, domlouval stařeček Ondřejovi rozhořčeně. »Co bych si počal, kdybys — nedopouštěj Bože — zahynul?! A státi by se to mohlo velmi snadno, protože při těžké službě úplně na sebe zapomínáš! Považ, mám jenom tebe — jedinou svou útěchu a radost na celičkém světě! Vždyť jsem opuštěný jako kůl v plotě. O roztomilou svou dcerušku byl jsem hanebně a záhadným způsobem připraven! Citlivá tvá matka nad ztrátou nebohé Drahušky se usoužila! Nebudeš-li na sebe opatrnějším, sprovodíš se světa sebe i mne! Čím bych zde bez tebe byl?! Květinkou bez sluníčka a vláhy, stromem násilně podťatým . . . surově vyvráceným i s kořeny . . . . Věř, mně leží na srdci jenom tvé štěstí a na tebe spoléhám, že nebudeš chtíti, abych předčasně zemřel!«

Ondřej chtěje všemožně svého ustrašeného otce upokojiti a potěšiti, sliboval mu hory doly. Ujišťovál jej, že bude více dbáti svého zdraví a že bude zvláště pamětliv svého domova, aby bolestně zklamaný a rozcitlivělý stařeček neměl příčiny k nářkům a k trapným stížnostem.

Avšak ohnivý Ondřej, maje nejlepší vůli, mnoho sliboval, což při pilném a zodpovědném svém zaměstnání nebyl s to splniti. Těžce zkoušený jeho otec zůstal opět odkázán většinou sám na sebe přes

to, že se nad svou osamělostí a nad synovou namáhavou a úmornou službou velmi rmoutil.

Ale starý pán z Kochanova přes všechny svízele milovaného svého syna přece jenom tu a tam užil. Hůře však bylo s Mendlovou schovankou, Růžou, jež marně očekávala již delší dobu návštěvu svého drahého Ondřeje. Těšila se na něho s velikou toužebností, posílajíc horlivě Madlenku na výzvědy. Ale Ondřej nepřicházel, jakoby byl na ni zapomněl. Ubohou dívku v bezradném čekání napadaly již všelijaké ošklivé myšlenky, přece však »svému rytíři« — jak Ondřeje nazývala — naprosto důvěřovala.

Nic nedbala, že zakouší k vůli němu v poslední době od otce mnoho úštěpků a ústrků, neboť spoléhala neochvějně na Ondřejovu šlechetnou povahu a ryzí čest. Bylo věru s podivením, s jakou trpělivostí to snášela, když jí otec na potkání surově vyhrožoval a proklínal, vnucuje jí téměř bez přestání odporného žida Zroule.

Za těchto neblahých okolností strádala Růža opravdu hrozně, ale přece se nepodrobila nástrahám krutého Mendla, utěšujíc se spasnou myšlenkou, že srdce její přes všechny obtíže přece jednou slavně zvítězí. — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

V.

Byla nevlídná prosincová noc, sychravá a mrazivá, takže pronikala zima až do

kostí. Divá sněhová vánice řádila zle v pražských ulicích. Prudká vichřice, číníc své divy, lomcovala okenicemi a srážela prejzy s chatrných střech. Lidé meškali ve svých vytopených příbytcích a nikdo bez důležité příčiny venku dnes neprodléval.

Růža nedbajíc třeskuté zimy a strašlivé plískanice, povstala tiše se svého lůžka, na kterém se již od samého soumraku neklidně zmítala. Soužení a starost nedaly jí opět spáti. Byla uštvaná ustavičným týráním otcovým a mimo to se jí nevýslovně stýskalo po Ondřejovi.

Opustivši lůžko, přikradla se tak, jak v nočních nedbalkách byla, k oknu a zahleděla se upřeně do chumelenice, pátrajíc zpytavě, zda její rytíř neobjeví se přece na protějším blízkém nábřeží. Prodlévala u okna s toužebností dlouho přes to, že ji roztřásala surová zima a přes to, že Ondřej opět nepřicházel. Smutno jí bylo u srdce právě tak, jako bylo dnes venku nepříjemně.

Nábřeží bylo pusté, jenom rozpoutaná vánice sněhová prováděla na něm šílené své reje. Mohutný proud nedaleké Vltavy zlověstně hučel a meluzína v komíně a v blízkých zákoutích příšerně skučela, až vlasy hrůzou na hlavě vstávaly.

Boží dopuštění bylo venku.

Ale co to? Růža pozorně naslouchala. Připadalo jí, jakoby někdo na domovní dveře vytrvale ťukal. Napjala sluch a zbystřila pozornost. A vskutku, shledala, že bušení se opakuje a stává se prudším.

Růža byla v mžiku rozradostněna, neboť jí napadla blahá myšlenka, že se přece Ondřeje dočkala. V slastném rozechvění pohlížela oknem na ulici. Sníh se sypal hustě, vichr jej zběsile honil po prostranství, ale Růža přes to přece viděla u domu muže a poznala i ve tmě, že to není »její rytíř«. A jaké bylo její zklamání, když v zápětí zjistila, že protivný žid Zroule se k nim v této pozdní noční době dobývá.

Nevýslovný strach ji pojal, úzkost obestřela, takže sotva na nohou se udržela. V tom však zpozorovala, že bušení na dveře náhle ustalo A místo ťukání slyšela nyní zcela zřetelně ostré zaskřípění klíče v zámku. Potom viděla na vlastní oči, jak žid Zroule do jejich domu vešel a někdo za ním dveře ihned pečlivě uzamkl.

Růža byla si ve svém přestrašení bezradnou. Stála nehnutě u okna jako socha a hleděla vytřeštěně do strašlivé metelice. Obávala se nejhoršího, a zatím znenadání ke svému velikému úžasu spatřila, kterak na prostranství před jejich dům přitrhl tryskem oddíl ozbrojených jezdců a zde se zastavil.

Růža pozorovala, kterak koně jezdců netrpělivě se vzpínají, a jak jezdci na nich zpytavě na všechny strany se rozhlížejí, jakoby po něčem slídili. Po malé chvíli spatřila Růža, jak oděnci prohledávají pečlivě v celém okolí každý koutek. Byla tím vším děsně polekaná, a zlé tušení rozrušilo její duši.

V zápětí ocitla se u stolku a shasla rychle blikavou lampičku, aby zabránila

podezření. Potom opět uchýlila se tiše k oknu, aby počínání ozbrojenců dále a nepozorovaně sledovala. Ale tu překvapila ji velmi ostrá zář pochodní, které oděnci zatím rozžali. Byla zprvu jako oslněná, později však zmocnila se jí nevýslovná radost, neboť v záplavě hořících pochodní spatřila »svého rytíře« Ondřeje, jenž ozbrojeným jezdcům velel.

Růža, omámena velikým štěstím, jež při nenadálém spatření Ondřeje právě pocítila, byla všecka bez sebe. A v tomto slastném opojení měla se co opanovat, aby neotevřela okno a na »svého rytíře« aby nezavolala. Na štěstí však uvědomila si v pravý čas, že rozvaha a opatrnost vyžadují, aby se zdržela výbuchů, jež mohly by býti snadno Ondřejovi nemilými a jí osudnými. Připomněla si též, že není vhodná příležitost k tomu, aby na sebe upozorňovala, neboť oděnci nepochybně stíhali a nyní pátrají po Zroulem, který jim unikl do domu otce jejího a zde se zdržuje.

Hřejivá radost Růžina byla tedy zkalena a zakřiknuta ohledy, jež jí důtklivě ukládala klidná rozvaha. Ale za tuto zkoušku trpělivosti a zdrženlivosti byla přece jenom pěkně odměněna. Neboť Ondřej shromáždiv kolem sebe po nějaké chvíli rozptýlené jezdce, slídící marně po okolních tmavých zákoutích a rozeslav je do sousedních uliček, schválně setrval chvilku na místě. Zahleděv se upřeně k oknu, u něhož stála Růža, jsouc jako u vidění, pokynul několikráte významně

rukou vzhůru jakoby na pozdrav a potom rozejel se tryskem za svým mužstvem.

Něžná pozornost Ondřejova dojala Růžu až k slzám a potěšila ji na výsost. Ale po Ondřejovu znamení počaly ji znepokojovati trudné myšlenky, činíce ji bezradnou a zdrcenou. Úzkost a podivný strach ji rozrušovaly, takže ani ve svém příbytku neměla stání. A nebylo divu, neboť věděla, že někde na blízku ve společnosti otcově prodlévá nešťastný Zroule, před nímž ze strachu nevycházela.

»Co pak asi otec se Zroulem kutí?« napadlo ji bezděčně. »Smlouvají se proti mně, aby v pozdní noci učinili na mne útok?!«

Růža zachvěla se hrůzou a rychle soustřeďovala všechny síly, aby i nejprudšímu nátlaku odolala. Rozpačitost její byla ihned ta tam, a v zápětí byla odhodlána podstoupiti všechno, aby otec konečně již přestal vnucovati jí nenáviděného Zrouleho. Umiňovala si pevně, že dnes, děj se co děj, otci nepovolí a že ani dosti málo nesleví se svých luzných snů a krásných tužeb.

Čas kvapem letěl, a Růža k svému velikému a radostnému překvapení shledala, že tentokráte se přepočítala, neboť otec i Zroule ji nechávali na pokoji. Mučivá starost rázem s ní spadla, neboť byla si jista tím, že pro dnešek zůstane již ušetřena. Ale takřka za okamžik byla opět jakoby v začarovaném kruhu starostí nových. Vzpomněla si na záhadný příchod

Zroulův, jejž pronásledovali oděnci, na otcovu ochotu a pohotovost, se kterou Zrouleho očekával a jej do domu přijal, a na podivné jednání, které spolu tajně a tak podezřele dlouho za dnešní noci mají.

Zvědavost klidu jí nedala, takže zticha po špičkách příkradla se tmavou chodbou ke dveřím otcova pokoje. Ani takřka nedýchajíc přiložila ucho na klíčovou dírku u dveří, aby se přesvědčila, co se v pokoji děje. A, vskutku, zaslechla tam živý hovor, který vedl Mendl se Zroulem. Hrůza ji v zápětí obešla, neboť vystihla, že zde běží o zločin, který pod jejich střechou má svou dohru.

Dech se v ní úzkostí zatajil a v první chvíli by byla nejraději prchla, aby byla co možná nejdále od osudného místa. Ale byla to opět neodolatelná zvědavost, která ji přiměla, aby nahlédla klíčovou dírkou do otcova pokoje a zjistila, co se tam kutí. Podařilo se jí opravdu zcela pohodlně přehlédnouti celou místnost, jež byla osvětlena několika planoucími svícemi.

Uzřela otce sedícího u stolu a opodál žida Zrouleho, který stál všecek zdrcen a sklíčen, takže se ho až ulekla. Vždyť nikdy ho tak vyděšeného neviděla. Ale leknutí její bylo teprve hrozné, když si všimla zlatých křížů, kalichů, řetězů, prstenů a jiných vzácných skvostů, nakupených bez ladu a skladu na velikém otcově stole. Mimo to jí též neušlo, že na podlaze je pohozeno několik zlaťáků, jež vypadly z opasků a měšců, jichž váhu otec právě v ruce znalecky odhadoval.

To všechno utvrdilo Růžu v přesvědčení, že drahocenné předměty, před otcem ležící, pocházejí z krádeže.

»Nesmím si ani vzpomenouti na to, co bych si byl počal, kdyby mne byli královští slidiči dopadli«, hrozil se všecek ustrašen Zroule. »Byli mi již v patách! Ale ty jsi mne na štěstí ve chvíli svrchovaného nebezpečí vpustil do svého domu a zde jsi mne rychle ukryl. Jest mi z toho ze všeho velmi špatně. Potřebuji nutně klidu a odpočinku, abych se vzpamatoval!«

Růža slyšela zcela zřetelně a jasně každé Zroulovo slůvko, takže měla další vyložený a nezvratný důkaz, že Zroule za souhlasu jejího otce dopustil se vskutku zločinu. V zápětí však dostalo se jí ještě makavějších důkazů.

Zroule dále ustrašeně naříkal, ale Mendl byl odhadováním těžkého zlatého řetězu tak zaujat, že si stesků jeho vůbec nevšímal. Zato však chytrá jeho očka při prohlídce vzácné umělecké práce mu jen jen hrála, a trvalo hodnou chvíli, než promluvil. Ale tu opět jako vždycky, měl na zřeteli především jenom svůj prospěch

»Pověz, prosím tě, Zroule, kterého goje jsi o tento skvost oloupil?!« vyzvídal s potouchlým úsměvem. »Řetěz mohu velmi dobře upotřebiti!«

Zroule upozorněn slovy Mendlovými na vysokou cenu řetězu, ihned měl pohotově odpověď, která svědčila o tom, že i on dovede využíti každé příležitosti velmi obratně k svému vlastnímu prospěchu.

»Věděl jsem, že tento řetěz se ti zalíbí«, pravil vypočítavě. »Věz však, že si ho vyhražuji pro sebe! Hodí se mi znamenitě za svatební dar tvé dceři Růži, která jej ode mne obdrží, až s ní budu slaviti oddavky. Strhl jsem jej panu Rabskému se šíje. Zajisté dostal jej darem od svého velikého příznivce krále Jiřího. Růža bude míti tudíž velmi pěknou památku!«

»Hleďme, řetěz jest celý zakrvácený«, upozorňoval znenadání Mendl s nelibostí která Zrouleho krajně podráždila.

»Divím se, že se pozastavuješ nad takovou maličkostí!« ušklíbl se jízlivě Zroule. »Krev goje ti najednou bouří svědomí, jako bychom byli nikdy neměli s ní co dělat! Vzpomeň si jen na nedávný choulostivý náš případ s výpravou poděbradskou! Vždyť i ty, pomáhaje rdousiti královského purkrabího Hrůzu, měl jsi ruce notně zakrvácené!«

»Pošetilče, běží-li mi o zisk anebo o pomstu, tu právě tak jako ty neštítím se krve, zejména, když jest to krev goje!« prohlásil s drzou nestoudností starý Mendl.

Růža uslyševši poslední otcova strašlivá slova, vyrazila ze sebe mimovolně bolestný povzdech. Mdloby počaly se o ní pokoušeti, takže div neskácela se na zemi. Na štěstí se jenom zapotácela, neboť vzpomněvši si na přísného a bezohledného svého otce, ihned se vzpamatovala. Ale přes to bylo ji velmi nemilým, že bezděčným zalomozením v mdlobách na sebe upozornila otce i Zrouleho. A proto uchý-

lila se zticha, ale co nejkvapněji do svého obydlí. Uzamkla za sebou obezřele dveře a vrhla se na lůžko, počínajíc si, jakoby byla pozbyla rozumu.

»Slyšel jsi, Mendle?« Zroule ulekaně zajektal zuby, všimnuv si šumotu, způsobeného Růžou. »Někdo zde zasténal, jakoby dodělával . . .«

»Prosím tě, nemluv nesmyslně!« okřikl Mendl poplašeného Zrouleho. »Máš dnes krajně předrážděnou mysl a proto jsi samý zlý přelud!«

»Mýlíš se!« stál Zroule pevně na svém, chvěje se strachy na celém těle. »Přelud to rozhodně nebyl, neboť mám dobrý sluch, na který se mohu i když jsem rozčilen, směle spolehnouti! Mluv co mluv, zde nablízku jest jistě někdo, jenž vyslechl naši rozmluvu!«

»Obáváš se zrady?« tázal se chlácholivým hlasem Mendl. »Nebuď bláhovým! Růža spíše se před námi skryje, než aby se odhodlala býti zde někde na výzvědách. Znám ji dobře! A nikoho jiného v celém domě dnes není!«

»Což o to! Čert nikdy nesmí!« namítal s rostoucí nedůvěrou a stále ještě zuby drkotaje žid Zroule. »Nemohu za to, mám vážné a důvodné podezření . . .«

Mendl dal si tedy konečně říci a prohledal s vyděšeným Zroulem co nejdůkladněji celou chodbu, schodiště, ba dokonce i sklep, ale kde nic tu nic, nikde nebylo ani živé duše. Vrátili se tudíž uspokojeni do Mendlova pokoje, kdež obírali se dále nakradeným zlatem. — — —

— — — — — — — — — — — — —

VI.

Růža až do samého rána nezamhouřila očí. Nenadálé odhalení zločinu, bedlivě před ní utajovaného, působilo na ni drtivě, takže se cítila nevýslovně nešťastnou a úplně bezradnou. A jak by ne! Vždyť ji nesnesitelně sužovalo a mučilo zlé tušení, že zločin přijde co nevidět najevo! Předvídala s určitostí, že s otcem upadne i ona v děsnou hanbu, a že oba budou přivedeni na mizinu.

Po hrozné noci počínala s bolestným pláčem i následující den a přála si toužebně, aby raději zemřela dříve, než se dostaví strašlivá pohroma. Hanbou se div nepropadla, když jí v krajním rozrušení vstoupilo na mysl, že jest dcerou zločince, jenž poctivé lidi zákeřně přepadá, je olupuje a dokonce i krev jejich prolévá. A rozhořčení její stouplo tím více, když si vzpomněla na stejně zvrhlého Zrouleho, který jí byl s velikým úsilím a nátlakem vnucován za manžela.

Není zajisté divu, že Růži počal se hnusiti život, který ji železně poutal k lidem, jimiž z hloubi duše nucena byla opovrhovati. Konečně však, vidouc nezbytí, rozhodla se, že z domova unikne někam hodně daleko, kde by jí nikdo nepřišel na stopu.

Ale kdo jí útěk umožní? Vždyť jest slabou nezkušenou dívkou a k tomu dokonce ještě židovkou! Nabídne jí svou pomoc Ondřej? Nikoli! Vždyť Ondřeje nesmí vůbec zasvětiti do svého soužení!

Zanevřel by jistě na ni, ježto by nemohl srovnati s ryzí svojí povahou a rytířskou ctí, aby pěstoval klidně dále přátelské styky s dívkou, jejímuž otci hrozí šibenice!

Snad tedy věrná Madlenka bude jí v útěku nápomocnou? Nikoli! Ani Madlenka nesmí se o ničem dověděti. Jest to prosté a poctivé děvče, a bylo by hříchem zatahovati je do zápletek a nutných důsledků hnusného zločinu. Madlenka byla by Růže jistě při útěku s největší ochotou a obětavostí velmi na ruku, Růža též věděla, že i na její mlčelivost může zcela bezpečně spoléhati. Přes to však — jakáž pomoc — nechtěla si za nic vzíti na svědomí, aby dobrosrdečná Madlenka za svoji úslužnost a oddanost vůči ní měla snad jednou dokonce těžce pykati.

Růža nyní opravdu nevěděla, co si počne. Vždyť neměla již nikoho, na něhož by se mohla s důvěrou o radu a o pomoc obrátiti. A přes to přece byla pevně rozhodnuta, že doma nezůstane, že odtud v krátké době prchne. Neznala jiného východiska z tohoto bludiště útrap a bolestí, než že se vydá do světa, kam ji právě oči povedou a nohy ponesou. Těšila se, že všude jinde bude spokojenější, než-li byla zde . . .

A tyto myšlenky ji přiměly, že počala s horečnou pílí činiti přípravy k útěku. Ze všeho přepychu a bohatství svatební svojí výbavy, na které si ještě před nedávnem velmi zakládala, vybírala si nyní schválně prádlo nejprostší a šaty jenom docela nenápadné. Vzácné skvosty, jimiž

ji otec postupně od malička zahrnul, nejenom že neměly dnes pro ni vůbec ceny, nýbrž měla se dokonce i na pozoru, aby o ně nemusila zavaditi ani pohledem. Majíc na zřeteli, že jsou to věci většinou uloupené, a že na nich lpí krev poctivých lidí, štítila se jich s opravdovou ošklivostí.

Vyhledavši si jenom nejnutnější, skrápěla každý kousek prádla i šatstva, jak si je na hromádku skládala, hojnými slzami. Konečně však napadla ji myšlenka, že by nejlépe učinila, kdyby se i těchto drobností zřekla a docela s prázdnou z domova odešla. Nerozpakujíc se, byla ihned odhodlána, že všechno, co si právě byla vybrala, uloží opět na původní místo, a že se spokojí jenom tím, co mívala obyčejně ve všední dny při vaření a úklidu na sobě.

Růža jak si umínila, tak bez meškání počala rozhodnutí své prováděti. Hromádka připravených věcí k útěku znenáhla pod jejíma rukama mizela, takže v malé chvíli byl každý kousek na svém místě buď v prádelníku anebo v šatníkách. Potom vidouc výbavu opět úplnou, odvrátila se od ní s ošklivostí, neboť jí připadalo, že na celé té bohaté zásobě prádla i šatů spočívá děsná kletba, která se co nejdříve uskuteční.

V tom z nenadání vešel do světnice otec Mendl. Rozhlédnuv se zpytavě, usedl do křesla ke stolu. Každý jeho pohyb jevil dnes umírněnost a vnitřní klid. A proto také vůči Růži byl ku podivu v hovoru něžným, skoro až úlisným.

»Domníval jsem se, že zastihnu tě ještě na lůžku, a ty zatím jsi již v pilné

práci«, rozhovořil se vřelým hlasem, jakoby nebylo nikdy mezi nimi nejmenší roztržky. »Proč vstáváš do takové zimy? Mohla by ses snadno nachladiti a onemocněti. Co bych si počal, až bych uzřel, že se zmítáš v horečce . . .?«

Růža zahořela rozpaky ve tváři. Vřelost, se kterou k ní otec promlouval, byla jí protivnou a velmi podezřelou. Vzpomenuvši na právě uplynulou strašlivou noc, pocítila mocnou touhu, aby dala otci pronikavě na jevo, že má pro něho nejhlubší opovržení. Ale přes všechnu odhodlanost i krajní roztrpčení počal se v hloubi rozbolestněné její duše vzmáhati zájem o zbloudilého otce. Bezděčně probleskla jí v hlavě myšlenka, že by se mohla pokusiti o jeho zachránění. Vzpomněla si, že každé zlo a každá špatnost může býti na světě odčiněna, má-li člověk upřímnou vůli. Růža, plna horlivosti, jala se spřádati vhodné myšlenky, kterými by se jí podařilo otce získati. Ale Mendl, nečekaje na její odpověď, sám po krátké pomlčce ujal se slova:

»Zádumčivost tvá, milé dítě, se mi nelíbí«, pravil s živou účastí. »Mám vážnou obavu, že jsi churavou! Pověz mi, co tě bolí? Zavolám nejlepšího lékaře, aby tě uzdravil. Neboť mi velmi na tom záleží, abys byla opět svěží a veselou, jako kdysi . . .«

»Starostlivost a pozornost tvá, tatíčku, jest mi velmi milou«, odpověděla Růža zajíkavě, stěží bráníc se slzám.« Ale věz, že lékařské pomoci není mi třeba, neboť

jsem úplně zdravá. Zato však velmi bys mě potěšil, kdybys mně učinil něco k vůli . . .«

Měla již za lubem, s jakou na otce půjde, ale v poslední chvíli selhal jí hlas, takže nemohla ze sebe vypraviti ani slůvka.

»Bude-li tvé přání spravedlivé a rozumné, z duše rád a s největší ochotou ti je splním!« zvolal důrazně Mendl. »Tobě k vůli vynaložím každou částku peněz, abych ti způsobil radost! Vždyť mám jmění veliké, které zvláště v poslední době utěšeně vzrostlo! Počkej, ukáži ti jednou vzácné skvosty, které se mi podařilo právě získati. Až ten poklad uvidíš, budeš jeho nádherou a leskem celá unesená!«

Růža slyšíc tato nestoudná a chvástavá slova otcova byla ihned jako opařená. Ta tam byla její odhodlanost a snaha, aby se pokusila o jeho zachránění, neboť poznávala zcela jasně, že s ním — zatvrzelým hříšníkem — nic nepořídí, i kdyby se před ním rozplývala v slzách, ba i kdyby jej zahrnula nejúpěnlivějšími prosbami. Krásná její naděje byla úplně zmařena, a duši její zaplavila opět mučivá bolest a děsná bezradnost.

»Proč se neraduješ z velikého štěstí, které nám v poslední době tolik přeje?« zavyčítal Mendl, dívaje se Růži pátravě do očí. »Či nezasluhuji si za velké své přičinění, jehož ovoce bude jednou tvé, vřelého uznání?! Proč jsi netečnou, když ti ochotně slibuji, že ti koupím všechno, nač si pomyslíš?!«

Mendl pronesl tato vyčítavá slova rozechvěle a lítostivě. Ale Růža přes to

zarputile mlčela, neboť její duše překypovala nevýslovnou hořkostí a nepřekonatelným odporem proti němu. Mendl počal tudíž ještě více na ni dorážeti.

»Proč mně neodpovídáš?« zvolal popudlivě. »Řekni alespoň, co jsi chtěla, abych věděl, co ti mám koupit. Mluv a nedráždi mé zvědavosti!«

»Nechci již ničeho!« pravila pevným a rozhodným hlasem Růža. »Něco mne napadlo, zatím však jsem si vše rozmyslila!«

»Inu, ženský vrtoch a rozmar!« řekl rozhněvaně Mendl. Potom se na chvíli odmlčel a uraženě odešel, aniž by o dívku zavadil pohledem.

Růža osaměla a byla tomu velmi povděčna. Přítomnost otcova stala se jí nesnesitelnou. Zoufalé myšlenky se o ni pokoušely, pokud v její blízkosti prodléval. Obávala se nejhoršího a proto po odchodu otcově se jí značně ulevilo. Srdce přestalo jí bušiti, a myšlenky vracely se opět k tomu, jak útěk provede.

Umiňujíc si znovu, že prchne z domova ještě dnes, shledávala kvapně všední šatstvo a oblékla se do něho. Když byla dle svého názoru na cestu skoro již připravena, kde se vzal, tu se vzal, vklouzl do jejího obydlí žid Zroule.

Usmíval se jako lišák a zahrnul Růžu přívalem lichotivých a dotěrných slov. Nic mu nevadilo, že Růža jest zamračená, a že v ní rozhořčením takřka všechno hraje.

»Panenka se dnes nějak špatně vyspala«, prohodil drze. »Ujišťuji, že se to nikdy nestane, až budeme svoji . . .«

Růža změřila opovážlivého Zrouleho pohrdlivým pohledem a v nakypěné zlosti obrátila se k němu zády tak, aby poznal, že s ním vůbec nechce mluvit.

»Proč se durdíš, holubičko má?« obtěžoval ji neodbytně. »Spíše se raduj a jásej nadšeně nad tím, že budeme velikým bohatstvím, přepychem a pohodlím zahrnuti!«

Růža prudkým pohybem dala na jevo, že naduřelá slova Zroulova z té duše se jí hnusí a že si rozhodně přeje, aby jí dopřál klidu. Ale Zroule přes to počínal si vůči ní dále drze, jakoby její projevy nevole a odporu pro něho neplatily.

»Nyní chodíš oblečena jako popelka, až však budeš mojí chotí, budeš se strojiti do nádherných a vkusných šatů!« vykládal nerušeně. »Tvůj otec nevěnuje tvému zevnějšku takové péče a pozornosti, jaká ti přísluší. Zato já budu si tě hleděti, abys se vyrovnala i vznešeným paním na hradech a v zámcích! Zachce-li se ti při mně třebas i koruny knížecí, jakmile jen hlesneš, půjdu ihned a uchvátím ji pro tebe, byť by to bylo spojeno i s nebezpečím života! Ničeho se nebudu lekati, vždyť já i tvůj otec vydali jsme se nejednou v nebezpečí, jenom abychom majetek svůj rozmnožili! Nyní však máme oba již tolik, že netřeba nám zaplétati se dále do smělých a choulostivých podniků, kterých jsme již syti. A není divu! Vždyť můj majetek a jmění tvého otce dohromady jsou tak značné, že postačí nám k bezstarostnému životu na dlouhá léta

pokud zde na světě budeme. A naše děti podědí po nás ještě tolik, že budou míti i při nečinnosti zabezpečenu slušnou budoucnost.«

Zroule domluvil a s napiatou zvědavostí zahleděl se na Růžu, očekávaje s rozdychtěním, co mu odpoví. Oči měl nápadně vytřeštěné, a tvářil se opravdu pitvorně.

Růža nevšímajíc si nestoudného vetřelce, byla zakaboněná jako obloha před bouří a každé její hnutí ať rukou či údem jiným bylo důkazem, že Zroule obšírnými výklady ji nesnesitelně obtěžuje.

Zroule sledoval chvíli pozorně odmítavé a zarputilé její chování, zle se rozčílil a jenom stěží se ovládl, aby na Růžu vztekle se nevrhl a ji neztýral. Chvěl se zlostí a chtěl si ji na Růži vylíti.

»Mám již dosti tvého pohrdání!« vykřikl surově. »Dnes musí býti mezi námi, stůj co stůj, jasno! Otec tvůj dávno mi již přislíbil, že se staneš mojí ženou. Nyní chci slyšeti tvé poslední a rozhodné slovo. Mluv, neboť pozbývám trpělivosti!«

Růža místo odpovědi skokem ocitla se v sousedním pokoji a přibouchnuvši za sebou dveře, rychle je uzamkla.

Zroulemu bylo, jakoby blesk jej z nenadání zasáhl. Rozhlížel se ještě chvíli po předmětech a potom vyrazil jako šílenec na ulici.

Potupa, které se mu právě od Růži dostalo, nutkala jej, aby se Růži citelně pomstil. — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

VII.

Po třeskutých mrazech a nevlídných sněhových vánicích nastala krásná zimní pohoda. Sníh pěkně ulehl, brzy v něm byly vyšlapány pohodlné cestičky, a blahý pocit zmocňoval se chodce, když při každém kroku pod nohou umrzlý sníh vesele mu zakřupal. I zachmuřené mysli vážného Ondřeje z Kochanova příjemně se dotklo, když vykročiv z pražského hradu, všiml si, jak pod těžkýma jeho jízdeckýma botama sníh rozmarně dnes vrže. Vykračoval si proto tím hrději a sebevědoměji a na mladistvé jeho tváři se jevil spokojený úsměv.

Vracel se od krále Jiřího, jenž sídle ve dvoře královském na Starém Městě, výjimečně na hradě Pražském několik návštěv přijal. Obeslal jsem zejména Ondřeje z Kochanova, který mu měl podati zevrubnou zprávu o tom, s jakým výsledkem pátrání jeho po zákeřných lupičích pokračuje.

Ondřej měl velmi nesnadný úkol, ale přes to přece svým výkladem přísného krále uspokojil. Oznámil mu, že všechny cesty, vedoucí do Prahy, jsou neustále bedlivě střeženy, a že i v Praze bezpečnostní opatření jsou více zostřena. Hlásil, že bylo zadrženo mnoho podezřelých lidí, kteří jsou ve vazbě přísně vyslýcháni, zatím co obydlí a okolí jejich jest podrobeno důkladné prohlídce a ustavičnému dozoru, takže zločinní pachatelé budou jistě jednou zjištěni a náležitě potrestáni.

Král Jiří na konec Ondřeje pochválil k vytrvalosti povzbudil. Ujistiv jej svojí

přízní, propustil ho v milosti. Ondřej byl velmi nadšen tímto svým úspěchem, přes to však opouštěje hrad, připouštěl si chmurné myšlenky, neboť mu zodpovědná služba ležela velmi na srdci. Ocitnuv se venku na cestičce, udupané ve sněhu, teprve se poněkud rozptýlil.

Řinče ostruhami a mečem, zastavil se pod hradem na místě, odkud jest pohled na Prahu nejkrásnější. Stověžatá matička Praha ve své zimní nádheře byla před ním rozložená jakoby na dlani. Zahleděl se na ni snivě, a hlavou zakroužily mu blahé myšlenky. Praha v zasněžení a v rudé záplavě večerních červánků připadala mu jako královna přioděná slavnostním purpurem a vzácným hermelínem. Až se mu mžitky před očima dělaly ze vší té oslnivé krásy a třpytivého lesku . . .

Vnímavá duše Ondřejova unesena jsouc skvostnou podívanou, počala se po chvíli zajímati výhradně jen o Staré Město. Zajímavá tato čtvrt měla pro něho zvláštní půvab, poutajíc jej kouzlem milých vzpomínek na minulost a krásných snů a tužeb do budoucna. Vždyť zde bydlila Růža, drahá jeho přítelkyně, které se nemohl v poslední době věnovati, a po níž se mu nyní nevýslovně zastesklo . . .

A proto chtivýma očima se pilně rozhlížel, aby ve spoustě nízkých budov zjistil dům Mendlův a aby se alespoň pohledem na okna Růžina obydlí potěšil a vzpružil. Měl tudíž nevylíčitelnou radost z toho, když konečně okna Růžina zpozoroval. Vida je planoucí v záři zapadajícího

slunce, div v návalu nadšení nezatleskal jako dítě, když je mile překvapeno. Připadalo mu, jakoby ta okna byla dobrýma očima Růžinýma, jež z dálky rozmarně se na něho usmívají . . .

»Na shledanou, drahá Růžo, ještě dnes!« pomyslil si živě. Dlouho jsme se neviděli, a proto dnes, služba neslužba, musím se s tebou potěšiti! Zda tušíš, přítelkyně má něžná, jak mocně toužím po okamžiku, kdy tě opět spatřím . . ?

A pokynuv na pozdrav rukou směrem k lesknoucím se Růžiným oknům, namířil po zámeckých schodech dolů k rodnému svému domu, aby nějakou chvíli i svému starostlivému otci se věnoval. Vědělť, že stařeček dobrý očekává jeho příchodu s nedočkavostí dítěte.

Cestou uvažoval Ondřej příjemně rozechvělý o dosavádním svém životě a o tužbách svých do budoucna. Mládí jeho bylo velmi utěšené až do onoho osudného dne, kdy jeho sestřička záhadným a nevysvětlitelným způsobem zmizela. Vzpomínal velmi rád na tyto bezstarostné a slastné chvíle jako na krásnou pohádku, jež mu utkvěla trvale v paměti. Když Drahuška se ztratila, potom u nich nastaly horší časy. Matka nad ztrátou milované Drahušky se nesmírně rmoutila a nezměrnému svému hoři brzy podlehla. Otec jeho nesl též velmi těžce, že přišel o roztomilou dcerušku a o drahou svou choť, a tyto citelné rány účinkovaly zhoubně na jeho mysl i zdraví. Stal se zádumčivým, nedůtklivým a k lidem nedůvěřivým. Za

těchto smutných okolností byl život Ondřejův nadmíru trapný. Sluníčko hřejivé radosti zasvitlo mu teprve, když počal se stýkati s Růžou. Často zejména zprvu pozastavoval se nad tím, proč k Růže lne s takovou podivnou neodolatelnou náklonností, proč čím dále tím více stává se mu nepostrádatelnou. Byl si dobře vědom toho, že je dělí hluboká propast, kterou nelze ani při nejlepší vůli nikterak překlenout. Znal důkladně platné zákony a společenské řády a byl horlivým jejich strážcem, přes to však od Růži upustiti nedovedl. Lpěl na ní celou svou bytostí, ale smyslné vášně k ní naprosto nepociťoval. Věc byla tím podivnější, ježto byl povahy vážné a ustálené, takže sklonu k rozmarnosti, lehkomyslnosti a k dobrodružství u něho vůbec nebylo. Když si na to na všechno dnes opět vzpomněl, zdálo se mu, že jest obestřen nějakou čarovnou mocí, která jej zcela ovládá, a které nikdy neunikne!

»Buď jak buď!« řekl si konečně odhodlaně.« Nepravost nepáši a páchati nikdy nebudu! A proto proč bych se trudil? Bůh, jenž řídí osudy lidské, spravuje ve své prozřetelnosti i kroky mé. Nyní se všemožně vynasnažím, abych potěšil a příjemně rozptýlil svého usouženého tatíčka a potom si pospíším, abych okřál ve společnosti Růži .... Překvapím ji, ale ať si! Bude míti z mého příchodu po tak dlouhé době tím větší radost!«

Zatím se již notně setmělo, a zejména dole pod schody zavládala v četných zákoutích čirá tma, když Ondřej mířil k

otcovskému domu. Pln slastných myšlenek a tužeb dospěl poznenáhlu k faře u sv. Mikuláše, jež sousedila s jeho domovem. Právě zatáčel se k otcovskému domu, když v tom z nenadání uhodil ho někdo s velikou prudkostí a surovostí do hlavy... Rána byla tak velká, že pronikavě vykřikl a v očích se mu zajiskřilo . . . A dříve, než mohl si uvědomiti, kdo tak ničemně jej napadl a co vlastně se s ním děje, sřítil se k zemi, pozbyv úplně vědomí...

Surovec, jenž prudkou ránu Ondřejovi zasadil, s chechtotem k němu přiklekl a vytasil dlouhý nůž — — jen okamžik — — — a Ondřej byl by ztracen. Leč Bůh v pravý čas seslal mu pomoc.

Neboť kde se vzal, tu se vzal, hrozné neštěstí hned v prvním okamžiku zpozoroval Stach, věrný sluha starého rytíře Jakuba z Kochanova, který stoje ve stínu u dveří domu svého pána, ihned na místo strašlivého činu vyrazil. V patách za ním přispěchal na pomoc sluha Pomněn, takže Ondřej měl vyhráno.

Stach a Pomněn nevědouce ani jak, v malé chvilce, drželi pevně muže, který Ondřeje zákeřně omráčiv, hotovil se jej rukou usmrtiti. Zlosyn jsa pevně sevřen silnými pažemi obou neohrožených a statných sluhů, počal sebou zmítati, aby se jim vymkl. Pomýšlel na útěk a proto vynakládal zuřivě a houževnatě všechnu svou sílu a obratnost, leč nic mu to nepomohlo.

Zanedlouho byl odvlečen do domu rytíře z Kochanova, kde byl tak spoután, že nemohl sebou ani pohnouti. Potom

Stach s Pomněnem bez meškání pospíšili se světlem a studenou vodou, aby omráčeného Ondřeje přivedli k životu. Jaké bylo jejich překvapení a zděšení, když ubožákovi nahlédli při světle do tváře a a poznali, že jest to mladý jejich pán Ondřej rytíř z Kochanova!

S daleko větší ještě horlivostí a obětavostí počali ubohého Ondřeje omývati studenou vodou, a tříti mu skráně pilně sněhem. Společnému jejich úsilí se zanedlouho podařilo, že Ondřej přišel k sobě a nabyl opět jasného vědomí. Potom pomohli mu povstati a odvedli jej domů.

Ondřej chvěje se na celém těle, stěžoval si na bolesti v hlavě, ale přes to byl celkem dobré a zmužilé mysli. V prvn chvíli šlo mu hlavně o to, aby neduživý a vznětlivý jeho otec nebyl zbytečně vyděšen a podrážděn.

»Tatíčkovi zatím se o ničem nezmiňuj!« přikazoval Ondřej důtklivě Stachovi, žádaje, aby jej na nějakou chvilku zavedli do čeledníku, kdež si chtěl odpočinouti. Přál si prodlíti zde především z toho důvodu, ježto věděl, že otec sem nechodívá.

Ale Ondřejovi v místnosti se brzy značně přitížilo. Přišli na něho opět mrákoty, a prudká horečka počala se o něho pokoušeti. Pomněn doběhl rychle pro lékaře, který u nemocného vyseděl celou noc, dávaje mu pilně na čelo a do týla studené obklady. K ránu se Ondřej konečně ze mdlob vzpamatoval, a horečka jeho též poněkud ochabla.

»Nebezpečí minulo!« prohlásil radostně lékař. »Klid, obklady, pečlivá obsluha a

hlavně mladistvá a zdravá krev v tomto těžkém případě skvěle pomohly!«

»— a Pán Bůh zajisté ještě ve větší míře!« dodal vroucně Ondřej, a blahý úsměv přeletěl mu zpocenou a bledou tváří.

Potom pocítil Ondřej chuť k jídlu. Lékař uchystal mu rychle odvar z bylinek, jež pro případ potřeby vzal si s sebou z domu, a podal mu jej se zákusky, pomazanými medem. Nemocný posilniv se, za nedlouho se ztišil a tvrdě usnul.

Svědomitý a poctivý Stach měl veliké soužení. Byl by rád ustavičně prodléval u nemocného, o něhož se velmi strachoval, leč nemohl se mu plně věnovati, neboť povinnost vázala ho též k starému pánovi, jemuž dnes nechtělo se dlouho na lůžko. Byl proto stále na nohou. Sotvaže se Stach ukázal v čeledníku, hned zase pln starostí pospíchal nahoru. Ale starý pán neznaje příčiny jeho ustavičného dnešního spěchu přes všechnu jeho pohotovost a ochotu přece několikráte mu vyčinil, obzvláště když nebyl náhodou na zavolanou právě po ruce.

Leč rozvážný Stach rád dnes snesl trochu toho vyplísnění, neboť jej blažilo vědomí, že trpí pro Ondřeje, k němuž lnul upřímnou láskou a opravdovou oddaností. Když starý pán konečně ulehl a usnul, odklidil se Stach nadobro do čeledníku, kde točil se jenom kolem nemocného, maje starostlivě oči upřeny na něho v rozdychtění, zda něčeho nepotřebuje. Kdykoli se Ondřej na lůžku trochu

pohnul, již se nad ním skláněl, takže lékař byl nucen horlivého sluhu pamatovati, aby nemocného přílišnou pozorností nerozčiloval.

Když Ondřej ráno po delším tvrdém spánku osvěžen procitl, byl první u něho Stach. Zahrnul jej ihned zvědavými otázkami, jak se mu vede a zda ho ještě bolí hlava, či zda ho nerozpaluje horečka. A tu Ondřej neunavného Stacha velmi potěšil, neboť žádal, aby mu podali šaty, že se cítí úplně zdráv a silen.

Stach byl by přání rytířovu bez rozmyslu ihned vyhověl, ale prozíravý lékař jej zadržel, nechtěje připustiti, aby se Ondřej oblékl. Naopak, stál houževnatě na tom, že rytíř musí ještě delší dobu odpočívati na lůžku.

»A co je s padouchem, jenž mne přepadl? Zadrželi jste ho?« vyptával se náhle pln zvědavosti Ondřej, usedaje alespoň zpříma na lůžku, když mu bylo zabráněno povstati.

»Bohudíky!« ozval se nadšeně Stach. »Zmocnili jsme se ho v pravý čas a leží nyní spoután vedle v komoře. Zpytuje asi po celou noc hříšné své svědomí, neboť ví zajisté, že oprátka ho nemine.«

»Pravíš, že leží spoután vedle v komoře?!« vybuchl rozčileně Ondřej. »Divím se, že nesténá, což by bylo dobře zde slyšeti. Spoutali jste jej dobře? Zlosynové jsou obratní a odvážní lidé, zvláště běží li jim o hrdlo! Obavám se, že vám ptáček uletěl z klece!«

»Zbytečně se strachuješ!« kásal se Stach. »Svázal jsem jej tak, že se svíjel bolestí jako had a do jeho nectných úst, aby tě nerušil, vecpal jsem roubík. A mimo te Pomněn jej celou noc bedlivě střeží!«

»Pohleděl jsi mu do tváře a zjistil jsi, kdo to as bude?« vyzvídal dále, hoře zvědavostí, Ondřej. Lékař mu domlouval, aby zachoval klid, ale marně se namáhal.

»Nemohl jsem se s ním tolik obírati«, omlouval se zaraženě Stach. »Leželo mi více na srdci, abych tě vzkřísil a uvedl pod střechu!«

»Chci jej viděti! Přiveď mi ho sem!« rozkázal přísně Ondřej, jak byl uvyklý veleti svým ozbrojencům. Poté sedě, ještě více se vzpřímil na lůžku.

»Nikoli!« zvolal ustrašeně lékař. »Pane rytíři, buď pamětliv svého zdraví! Rozčilením můžeš si notně uškoditi!«

Ale Stach jsa vysloužilým zbrojnošem, rozkazu rytířova přes odpor lékařův se přece přidržel. Nemeškaje, opustil ihned čeledník a odebral se do komory. Po nějaké chvíli přivlékl společně s Pomněnem do čeledníku spoutaného zákeřníka.

»Zroule! Společník Mendlův! Žid!« vykříkl v nakypěné zlosti Ondřej a zaťav pěsti, zahrozil polekanému zločinci strašlivě před očima — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —

VIII.

Zroulemu bylo krušno.

Vida, že jest v rozhodné chvíli zadržen, spoléhal nejdříve na svou sílu a mrštnost

a to tím spíše, ježto byl zle dopálen na to, že vražda v posledním okamžiku byla mu překažena. A proto Stachovi a Pomněnovi se tolik bránil, chtěje se jim stůj co stůj vymknouti a uprchnouti. Ale nic mu to nebylo platno, neboť přesila a ostražitost zkušených zbrojnošů nad ním přece zvítězila.

Zroule však, i když jej sluhové přemohli a v komoře krutě spoutali, nevzdával se naděje na záchranu. Těšil se, že Mendl a ostatní jeho spojenci všemožně se zasadí o to, aby byl co nejdříve vysvobozen. Vyslalit se Zroulem svého důvěrníka, aby jim obratem přinesl zprávu, jak Zroule dopadne.

Ale i v tom naděje Zrouleho úplně zklamala. Neboť snášeje po celou noc pod přísným dozorem zbrojnošů hrozné tělesné i duševní muky, vysvobození se nedočkal. Naopak ráno nemálo se zhrozil, když místo zachránců do komory znenadání vkročil Stach, který společně s Pomněnem počal mu uvolňovati pouta a potom násilně jej oba vlekli do čeledníku.

Zde teprve zažil Zroule děsných chvílí. Uzřev pana Ondřeje čilého a krajně rozčileného, polekal se tak, že upadl do mdlob.

Stach a Pomněn měli s ním velikou práci, než jej dopravili zpět do komory. Ale bystrý Stach věděl si s ním rady. Přinesl konvici vody a vylil mu ji bez rozmyslu na hlavu.

Zroule po ledové lázni přišel ihned k sobě. V zápětí však počala jej surově roztřásati zima. Jektal a skřípěl bolestí zuby, vzdýchal, až vlasy hrůzou vstávaly.

»Neštítil jsi se, padouchu bídný, ani úkladné vraždy a proto nyní pykej!« okřikoval ho rozhorleně Pomněn. »Chtěl jsi nůž pánovi, vraziti do srdce. Musíš si teď u nás zvykat, neboť zde na světě očekává tě ještě oprátka a na věčnosti zasloužený trest. Dobře se říká, že s čím člověk zachází, že od toho schází! Pán Bůh, holenku, každého najde . . .«

Zroule byl si bezradný. Bylo mu velmi špatně. Domníval se, že v nevlídné komoře jistě zahyne. Po nějaké chvíli, která se mu zdála býti v jeho utrpení věčností, vpadli do komory městští biřici, ozbrojení až po krk.

»Přicházíme z rozkazu pana purkmistra ze Starého Města, abychom jeho jménem zde převzali povedeného ptáčka a dopravili jej k nám na radnici, kde bude o něho po právu znamenitě postaráno!« zvolal uštěpačně a drsně vrchní biřic Jan.

»S největší radostí a ochotou ti ho vydáme!« odpověděl bodrý Pomněn. — »V tvých rukou se jistě neztratí, a na tom nám právě nejvíce záleží!«

»Hola, beruško, povstaň, máš před sebou důležitou cestu!« rozkřikl se zhurta na Zrouleho vrchní biřic a kopl ho do zád těžkou, okovanou botou.

Byla třeskutá zima. Mrzlo, jen se jiskřilo. Zroule třásl se na celém těle a drkotal zuby. Nucená procházka po strašlivém utrpení a nepříjemné koupeli byla mu za tuhého mrazu proti mysli. Nohy pod ním slabostí klesaly, zdálo se mu, že se každé chvíle skácí mrtev k zemi. Ale biřici postrkujíce jej surově, hnali ho neurvale ku předu.

Mimo to hnětlo též Zrouleho velmi, že utrží od od lidí na ulici posměchu a hanby. Bylť dobře znám po celé Praze, a proto kde kdo se udiveně zastavoval, když Zrouleho spatřil v poutech a průvodu biřiců. Mnozí puzeni zvědavostí, zapomněli na všechno, připojili se k biřicům, jdouce za nimi z Malé Strany a ze všech míst, kudy se podivný průvod ubíral, až k Staroměstské radnici.

Na Staroměstském náměstí dav zvědavců okouněl ještě dlouho přes to, že Zroule byl již dávno uzamčen ve vězení. Nyní teprve počali jednotlivci živě rokovati o tom, proč byl žid Zroule zatknut a proč tak nelidsky bylo s ním nakládáno.

»Zavraždil mladistvého rytíře Ondřeje z Kochanova!« vysvětlovaly sousedky z Malé Strany. »Bídník! Padouch! Zlosyn!« rozčilovaly se a spílaly.

»Chudáček pan Ondřej!« litovali rytíře kupci Staroměstští. Zasazoval se velmi houževnatě o to, aby lupičskou čeládku vyhladil. Těšili jsme se všichni, že se mu to s pomocí Boží podaří. Zatím ničemové vzali si ho na mušku a sprovodili jej ze světa.

»Jest opravdu velikým štěstím, že byl vrah zadržen«, rozumoval konšel Martin Vlašimský, jenž jda mimo, k davu se připojil. »Na radnici jej donutíme, aby vyzradil své společníky. Schytáme všechny a učiníme je neškodnými. Potom zavládne jistě v Praze i na venkově bezpečí a klid.«

»Což je to všechno platno!« povzdychla bolestně jedna krasavice. »Škoda, předškoda takového rytíře, jakým byl Ondřej

z Kochanova. Postavu měl krásnou a urostlou jako panna a při tom srdce zlaté. Oči jsem mohla na něm nechat, kdykoli jsem ho spatřila. Nejvíce však se mi líbil, když o korunovaci našeho milostivého krále Jiřího zde na trhu účastnil se turnaje. Vidím jej jako dnes statného a usměvavého na bujném oři, jak mistrně zápasil se svým odpůrcem a jak skvěle nad ním vítězil. Co živa budu, nezapomenu nikdy, jak bezprostředně po svém vítězství pospíšil vznešený Ondřej z Kochanova k prosté židovské dívce, jež náhle omdlela. Skláněl se k ní pln účasti a touhy, aby jí pomohl. Ano, škoda, věčná škoda rytíře Ondřeje z Kochanova. Byl velmi šlechetný . . .«

»A což jak byl dobročinným!« připomínala chudá babička z Malé Strany. »Zvedl se po své zvěčnělé matce. S každým chuďasem se zastavil a každého obdaroval. Malostranská chudina bude plakati dlouho a bolestně nad ztrátou pana Ondřeje!«

Mezi rokující zvědavce připletla se též náhodou Madlenka, služebná z domu Mendlova. Vyzvěděvši smutnou novinu, hrozně se rozrušila.

»Na šibenici s padoušským Zroulem!« rozčileně vykřikla do davu, mávajíc divoce rukama nad hlavou.

»Ano, na šibenici s ním a se všemi jeho spojenci!« zaburácelo bouřlivě shromáždění a kde kdo ulevoval peprnými výkřiky svému hněvu a zlosti.

Madlenka potom neměškajíc, pádila úprkem k Mendlovu domu, aby šetrně

Růžu uvědomila o hrozném zločinu, kterého se Zroule dopustil.

Zatím co dav na náměstí bouřil a Zroulemu spílal, měl Zroule ve vězení návštěvu. Dostavil se k němu osobně, ježto byl Zroule velmi zbědovaný, sám nejvyšší písař městský Mikuláš Humpolec, aby jej vyslechl. Zroule vymlouval se zchytrale na svou zmalátnělost, ale Humpolec byl tak obratný v řeči, že Zroule přece si dal říci a odpovídal na otázky.

»Přiznáváš se k tomu, že jsi chtěl včera k večeru úkladně zavražditi rytíře Ondřeje z Kochanova?« zaútočil Humpolec přísně na Zrouleho.

»Nikoli!« lhal drze Zroule, chtěje děj se co děj, vinu svou zmenšiti a tím žalobu proti němu namířenou zmírniti.

»Proč zapíráš?« vytýkal mu rozhořčeně nejvyšší písař. »Vždyť Stach a Pomněn, sluhové z domu pána z Kochanova, tě zadrželi právě, když jsi pana Ondřeje nebezpečně omráčil a byl jsi připraven nožem jej zavražditi.«

»Ano, zadrželi mě ti surovci«, koktal Zroule. »Ale nemohou mně dokázati, že jsem chtěl rytíře Ondřeje z Kochanova zavražditi!«

»Rozumím ti«, vpadl mu do řeči bystrý Humpolec. »Poslechni mne, radím ti dobře, s takovými vytáčkami na mě nechoď! Mám větší zkušenosti, nežli se domníváš.«

»Proč mne okřikuješ stále, když ti chci pověděti svatou pravdu?« ohražoval se rozdurděně Zroule. »Vyslechni mne a

budeš mi zajisté nejenom ty, ale i Jeho Milost královská povděčna za důležité zprávy!«

»Mluv tedy, ale to ti povídám, ať každé slovo, jež vyřkneš, je pravdivé!« přikazoval Zroulemu výhružným hlasem nejvyšší písař.

»Jeho Milost královská prodlévala včera až do samého večera na hradě Pražském«, navazoval hovor vypočítavý Zroule. »Meškal jsem na Hradčanech za obchodem a tu náhodou vyposlechl jsem nepozorovaně rozmluvu dvou rytířů, kteří se tajně umlouvali, že jeden z nich Jeho královskou Milost, až se bude vraceti na Staré Město, zákeřně přepadne a usmrtí. Násilník chtěl se ukrýti v poustkách na Malé Straně. Potom oba neznámí rytíři se rozešli. Byl jsem na rozpacích, co bych měl učiniti, abych Jeho Milost královskou zachránil. Na hrad jsem se neodvážil jíti, neboť jsem věděl, že k Jeho Milosti královské rozhodně připuštěn nebudu. Byl jsem též přesvědčen, že páni z družiny královské slechu mi nedopřejí a že mě naopak budou spíše pokládati za člověka na rozumu pomateného. A proto jsem se odhodlal k odvážnému činu, za který těžce pykám. Ale jsem přes to, že od včerejšího večera vytrpěl jsem mnoho, takže nyní jsem na smrt sesláblý, povděčen tomu, že Jeho královskou Milost jsem v pravý čas zachránil. Jsem prostý, dobrý a skromný člověk a proto za platnou službu, kterou jsem včera činem svým Jeho královské Milosti prokázal, nežádám odměny ani výhod, nýbrž jenom chci,

abych byl bez průtahů propuštěn na svobodu.«

»Žasnu, jak velmi znamenitě dovedeš vypravovati, kdykoli se ti uzdá, pěkné pohádky, jimiž bys, věru, děti velmi pobavil, ale na mne si s takovou nepřijdeš«, zasmál se písař.

»Za co pak mne vlastně považuješ?« hrozil se Zroule, tváře se nadmíru nevinně a uraženě. »Jsem člověk krajně poctivý a zachovalý, člověk, jenž nezná lsti ani klamu. Celičká Praha může vydati o mne svědectví to nejlepší a jistě také vydá!«

»Každá liška svůj ocas si chválí«, ušklíbl se Humpolec.« Ale obraťme raději list a přistupme k věci! Odvoláváš se na něco, čeho dokázati nedovedeš! Naopak, přitěžuješ si ještě tím, že obviňuješ rytíře Ondřeje z Kochanova ze zákeřnictví a vraždy, kterou chtěl dle tvých slov spáchati na Jeho královské Milosti! Žalobu, kterou vedeš proti mladému rytíři z Kochanova, nejsi 's to obhájiti! Ale uvidíš, že panu Ondřejovi podaří se podati nezvratný důkaz o jeho nevině! Zjistí se hravě, kde rytíř v tu dobu právě byl a s kým se stýkal. Pátrá se již úsilovně též po všem, co souvisí s tvou osobou! Mám veliké zkušenosti a proto mohu ti směle říci, že oprátce tak jako tak tentokráte neunikneš!«

Humpolec pronesl tato slova velmi důrazně, takže Zroule byl ohromen. Zprvu nebyl vůbec s to, aby se zmohl na odpověď. Písař použiv jeho rozpaků, vězení

opustil. Zroule po jeho odchodu vážně se zamyslil, neboť smutný konec jenž ho očekával, počal mu vrtati hlavou. Byl by se rád zachránil, ale ke svému velikému zármutku a zklamání poznával, že za daných okolností nebude to možné. Vzpomínka na beznadějný jeho stav byla příčinou, že upadl v zuřivost.

Proklínaje svůj osud, nadával zle Mendlovi poťouchlých a úskočných sobců, který v každém choulostivějším případě nastrčil místo sebe vždycky jenom jej, ale z kořisti žádal pravidelně polovinu a někdy dokonce i mnohem více. Zroule jsa nyní v úzkých, měl na sebe veliký dopal, že ošemetnému Mendlovi tolik podlehl jenom pro to, aby tím spíše stala se Růža jeho chotí.

V nenávisti proti Mendlovi hrozivě vzplanuté, umínil si co nejrozhodněji, že Mendla šetřiti nebude a že jej, až bude zle, soudu prozradí.

»Ale co bude s Růžou?« prokmitlo mu hlavou a v první chvíli byl vskutku na rozpacích, jak se má k ní zachovat. Ušetřiti jí nechtěl již z té příčiny, že hrdě a tvrdošijně odmítala manželství, které jí nesčíslněkráte žadonivě nabízel. A proto zahořel nyní mocnou touhou, aby se i Růži krutě pomstil.

Těmito úvahami se tak podráždil, že počal opět zuřiti. Zanedlouho však opustily ho poslední síly a propadl zmalátnělosti. Byl hrozně sklesly na duchu až do následujícího dne, kdy dostavil se opět k němu nejvyšší písař městský, Humpolec, aby pokračoval ve výslechu, který včera

zúmyslně přerušil, aby Zroule jsa o samotě, tím spíše vzal si k srdci, že drzými výmluvami si neprospěje a k zločinu se přiznal.

S Humpolcem vkročil do vězení též Ondřej z Kochanova, jenž stoje za dveřmi, sledoval pozorně a s rozdychtěním každé slůvko a byl připraven, že do kobky vkročí, až ho písař dle úmluvy zavolá.

»Očekávám, že bude dnes s tebou lepší pojednání, než tomu bylo včera«, oslovil Humpolec sklíčeného Zrouleho. »V tuhé vazbě přijde člověk spíše k rozumu, než na svobodě!«

»Ba, věru, zamilovaní lidé obyčejně nebývají při rozumu«, povzdychl bolestně Zroule. »Litují většinou pozdě toho, co v mladistvém poblouzení provedli!«

»Snad jsi nechtěl též ze žárlivosti spáchati vraždu na rytíři z Kochanova?« tázal se obratně písař. »Nebylo by to opravdu nic divného!«

»Ano, rytíř Ondřej z Kochanova byl velmi nebezpečným mým sokem!« přiznával se opatrně Zroule. »Odloudil mi úplně dívku, kterou sám její otec určil mi za manželku!«

»A jiné příčiny jsi neměl, abys Ondřeje z Kochanova nenáviděl?« pokračoval ve výslechu, chytrý Humpolec.

»Nikoli!« zapíral rozhodně Zroule.

»Lžeš!« osopil se na něho přísně Humpolec.« Zapomínáš, že byl tvůj byt důkladně prohledán, a že poměry tvé i způsob života jsou podrobně zjištěny!«

»Život chudého obchodníka je trudný a poměry jeho bývají mnohdy velmi ne-

blahé«, odpověděl vyhýbavě Zroule, stavě se na oko nechápavým.

»A ty se nazýváš chudým obchodníkem?« vybuchl rozhorleně písař. »Povím ti ihned, čím jsi! Nade vší pochybnost jest prokázáno, že jsi zlodějem, lupičem a vrahem! Byl u tebe nalezen řetěz pana Rabského a velké množství vzácných věcí z jiných krádeží a loupeží, zejména četné památky drahocenné, které samému králi měla doručiti zvláštní výprava z Poděbrad vyslaná, jež však byla na cestě zákeřně zaskočena a oloupena. Při všech těchto zločinech byl jsi hlavním činitelem a záleželo ti tudíž velmi na tom, aby byl stůj co stůj odstraněn rytíř Ondřej z Kochanova, jenž na rozkaz králův horlivě se zasazoval o to, abys byl se svými spojenci vypátrán a přísně potrestán!«

»Mám-li pykati za všechno, co se mi klade za vinu, nechť pykají i ti, kteří byli se mnou ve spojení!« řekl drsně Zroule přiznávaje se. »Jest to Jakub Mendl, majitel domu na nábřeží, a jeho dcera Růža. Žádám, aby bylo proti nim zavedeno vyšetřování, kterým zajisté bude vyneseno na světlo totéž, z čeho já jsem obžalován!«

»Růža jest nevinná!« vykřikl popuzený Ondřej z Kochanova, jenž zatím vkročil do kobky a Zrouleho hněvivým pohledem div neprobodl.

»Hleďme, milenec ujímá se své křehotinky!« ušklíbl se zlomyslně Zroule. »Trvám na tom, že dcera Mendlova Růža je spoluvinnou!«

»Růža jest naprosto nevinná!« zvolal důrazně Ondřej a byl na Zrouleho tak

rozezlen, že by ho snad byl na místě zardousil, kdyby nejvyšší písař mu byl nepokynul, aby vězení společně opustili. —

— — — — — — — — — — — — —

IX.

Do obydlí Růžina vpadla Madlenka. Byla celá uřícená a nemohla vůbec vypraviti ani slova. Jenom oči její podivně rozjiskřené prozrazovaly, že duše její prodělává tuhý zápas. Usedla prudce a bez pobídky na židli a ruce jí bezvládně klesly.

Růža vidouc ji tak rozrušenou, velmi se polekala. Srdce jí počalo prudce bušiti a v očích jevila se hrozná úzkost.

»Co se stalo, Madlenko? Mluv!« naléhala nedočkavě. »Celá se chvěješ, velmi jsi mne svým neobyčejným jednáním poděsila.«

»Zroule . . . ten ničemný člověk . . . jest zajat . . .« koktala úryvkovitě Madlenka a opět se odmlčela, nevědouc, jak by měla pokračovati, aby Růžu smutnou novinou zbytečně nerozrušila a snad dokonce jí neublížila.

»Zroule že jest zatknut?« vybuchla s úžasem a hrůzou Růža. »Mluv, co vyvedl a od koho jsi tuto zprávu slyšela?«

»Byla jsem na Tržišti, strhl se tam právě náramný hluk lidí, kteří rozhořčeně vypravovali, že Zroule dopustil se vraždy.«

»A koho zavraždil . . .?«

»Nelekej se, prosím! Prý pana Ondřeje.«

Růža zesinavěla. Vytřeštěné oči ob-

rátily se jí v sloup, ale za okamžik vzchopila se opět, a tvář její horečně zapiála.

»Mluv, kdy se vražda stala a na kterém místě k ní došlo?« žádala v krajním rozrušení, nespouštějíc očí se stydlavé Madlenky.

»Včera k večeru na Malé Straně zločinný Zroule si na pana Ondřeje počíhal a tam prý jej zákeřně zabil«, vypravovala Madlenka stísněným hlasem.

»Nikoliv! To je lež!« vykřikla vítězně Růža. »Vždyť před malou chvílí, než jsi přišla, viděla jsem »svého rytíře« tváří v tvář živého, usměvavého a čilého, a měla jsi vidět, jak jeda se svými ozbrojenci kolem, něžně rukou do okna mi kynul.«

»Jest to možné?« žasla Madlenka. »Vždyť mám sluch dobrý a mimo to jsem se z opatrnosti na všecko dobře přeptala.«

»Milá Madlenko, lidé mnohdy v přílišné horlivosti přestřelí a udělají z komára velblouda«, těšila svou upřímnou společnici, jakož i sebe chlácholivým hlasem Růža.

»Zaplať Pán Bůh nebeský!« řekla povděčně Madlenka. »Kdybys věděla, panno Růžo, co jsem o tebe měla starosti a úzkosti.«

»Vím, že mne máš ráda; jsem ti za to opravdu vděčná«, pravila s plným uznáním Růža. »Upokoj a raduj se spíše se se mnou nad tím, že Ondřej je na živu a že ve své šlechetnosti ustavičně k nám něžně lne!«

»Ano, mám z toho velikou radost, ježto mi tuze leží na srdci, abys byla

šťastnou«, pravila dobrosrdečně Madlenka. »Ale přes to Zroule mi přece nejde z hlavy!«

»Vidíš, máš pravdu«, přisvědčila vážně Růža. »Dala jsem se příliš unésti nadšenou radostí, že jsem svého rytíře opět jednou spatřila a ničemného Zrouleho pustila jsem z mysli. Vypravuj mi všechno, co jsi o něm slyšela!«

»Lidé vypravovali, že městští biřici přivedli spoutaného Zrouleho z Malé Strany a uvrhli jej do vězení«, upozorňovala horlivě Madlenka.

»Co to bylo za lidi, s kterými jsi na Tržišti rozmlouvala?« vyzvídala rozdychtivělá Růža. »Znala jsi někoho z nich?«

»Ano, na vlastní uši jsem slyšela, jak konšel Martin Vlašimský o Zroulem před celým davem vyprávěl, jako o lupiči a vrahovi a že mu přisuzoval šibenici. Měla jsi slyšeti, panno Růžo, jak jsme všichni, co nás tam bylo, bouřlivě a rozhořčeně pod okny radnice žádali, aby ničemný Zroule byl bez milosti popraven!«

»Vypravování tvé mne přivádí na myšlenku, na věci bude něco pravdy«, řekla stísněně Růža. »Což aby Zroule byl Ondřejovi přece ublížil! Zášť na něho měl z dvojí příčiny. Otec neměl před Zroulem vůbec žádných tajností, a byla to též Ondřejova horlivost ve službě, pro kterou ho Zroule k smrti nenáviděl.«

Madlenka ztichla a byla celá zaražená. Růža počala rozčileně pobíhati pokojem, neboť z toho ze všeho pojal ji náhlý strach, kterému nemohla se ubrániti. Srdce svírala jí zlá předtucha, že stalo se něco

hrozného a že rána za ránou dotkne se jich všech velmi citelně. A v tomto beznadějném stavu nejvíce bylo Růže líto drahého Ondřeje, jenž k vůli ní je nucen prodělávati těžkou zkoušku a utrpení.

Růža byla strašlivě rozrušená, krev hnala se jí prudce do hlavy, zdalo se jí, že sešílí. A tu stanula bezděčně u okna a rozpálené skráně přitiskla na sklo, aby si je ochladila. Něco ji nutkalo, aby zahleděla se na nábřeží. Bylo pusté, jenom tu a tam objevil se na něm chodec. Růža roztěkaným zrakem každého si úzkostlivě prohlížela, nevědouc ani sama, proč tak činí.

Trapné napjetí trvalo hodnou chvilku. Do hovoru nechtělo se Růže a tím méně Madlence, jež jako poplašené ptáče s živou účastí družku svoji sledovala. Ale stísněná nálada vzala znenadání jiný obrat. Neboť Růža, jakoby ji nějaká tajemná síla byla náhle vymrštila a vzpružila, trhla sebou prudce a otvírajíc s horečným chvatem okno, volala poplašeně na Madlenku:

»Pojď sem honem! Pospěš si!« vyrazila jedním dechem a v okamžiku byla vychýlena z okna tak, jakoby chtěla vrhnouti se dolů.

Madlenka skokem ocitla se u Růži, chtějíc ji zachytiti, aby v rozrušení a v bezradnosti si neublížila, či dokonce aby se neusmrtila. Ale jaké bylo její překvapení, když uzřela, že Růža září nevýslovnou radostí a že kyne na pozdrav bělostnou svojí ručkou »svému rytíři«, jenž vraceje se ze služební projížďky, se svými ozbrojenci, ubírá se právě kolem po nábřeží

»Vidíš jej, Madlenko?« šeptala Růža rozechvěle. »Všimni si, jak mu to na koni pěkně sluší, právě tak, jako tenkráte po prve o turnaji!«

Madlenka byla jako u vidění. Mohla na švarném rytíři oči nechat, a Růža opět byla na něho neobyčejně hrdou. A jak by ne! Vždyť Ondřej z Kochanova, sedě na vysokém, bujném oři, byl opravdu ojedinělým zjevem mužné krásy. Tělo měl ladně a sebevědomě vztyčené v drahocenném sedle, vzácný jeho šat i výzbroj leskly se oslnivě v záplavě zimního slunce.

Bohužel za malou chvíli byla Růža s Madlenkou připravena o rozkošný požitek. Neboť přes to, že oddíl jel zvolna, brzy za sousední skupinou budov zmizel. Dívky setrvaly ještě chvíli v okně a potom všimnuvše si, že z blízké uličky zahýbá k domu ve velikém spěchu Mendl, rychle od okna odskočily a je opatrně zavřely.

»Což abych se, panno Růžo, vypravila na Malou Stranu vypátrat, jak to se Zroulem bylo?« vytasila se Madlenka s návrhem, sotvaže usedly. »Nabyly bychom jistoty a to zajisté velmi by ti prospělo!«

»Na koho se tam obrátiš, abys dopátrala se pravdy?« namítala rozpačitě Růža. »Obávám se, že seženeš opět nezaručené a přehnané zprávy, jež by mne zbytečně vzrušily!«

»Spolehni na mne se vší důvěrou, vždyť přece víš, že se chvěji o tebe starostí«, rozplašovala Madlenka pochybnosti úzkostlivé Růži. »Zajdu si k důstojnému plebánu Jírovi na faru u sv. Mikuláše. Znám jej dobře. Jest znamenitým kaza-

telem a velkým lidumilem. Poprosím ho o radu a zajisté s dobrou se potáži!«

»Jdi tedy, a Bůh tě provázej, abys dobře pochodila«, svolovala konečně Růža. Madlenka vytratila se tiše z jejího obydlí.

Růža osaměla. Směsice divných myšlenek počala jí kroužiti hlavou. A nebylo divu! Neboť na dnešní den měla všechno připraveno k útěku, zatím však nenadálým sběhem okolností ocitla se na rozpacích, zda nebylo by radno ještě s útěkem počkati. Nutkala ji k tomu blahá vzpomínka na něžnou pozornost, kterou jí před chvílí Ondřej osvědčil, neboť čerpala z ní naději, že Ondřej jistě co nevidět ji navštíví.

Myšlenka, že se s »rytířem svým« brzo setká a že se s ním potěší, lákala ji neodolatelným kouzlem. A mimo to byla velmi dychtivá též zvěděti, co Zroule včera opravdu zavinil a jak s ním bude naloženo.

Z této vážné úvahy byla Růža náhle vyrušena prudkými kroky, které zaslechla v sousedním pokoji, jenž náležel k obydlí otcovu. Kroky byly velmi podezřelé, ježto se rozléhaly, jako když šílenec v návalu zuřivosti zle vyvádí.

»Otec jest opět velmi rozčilen«, lekala se Růža. »Co se to s ním jenom děje? Na dnešek v noci vůbec nespal. Slyšela jsem dobře, jak od samého večera až do rána stále byl na nohou. Soudím, že z domova něco pilně odnášel.«

Ale v zápětí bezděčně Růžu napadlo, že otec bezpochyby dověděv se záhy o Zroulovu zatčení, snažil se asi bezpečně

ukrýti některé věci, jež staly by se mu velmi osudnými, kdyby snad Zroule ve vazbě ze msty na něho upozornil. Nyní konečně již chápala, kolik uhodilo. Hlava se jí z toho ze všeho zatočila a slze úzkosti draly se jí do očí.

V tom objevil se v Růženině pokoji z ničeho nic Mendl. Byl ve tváři velmi sešlý, až z něho šla hrůza. Oči měl strašlivě vytřeštěné a třásl se na celém těle jako osika přes to, že se vynasnažoval seč byl, aby se ovládl. Růža se ho velmi ulekla a v první chvíli, kdyby to nebyl otec, byla by jistě před ním strachy utekla.

»Poslyš, milé dítě, připrav se bez meškání rychle na cestu!« oslovil užaslou Růžu bez okolků sklíčený Mendl. »Seber svoje nejcennější a nejmilejší věci co nejspěšněji a o ostatní se nestarej! Zařídil jsem již všechno, co bylo záhodno. Za nějakou chvíli opustíme tento dosavadní svůj domov, který jsem výhodně prodal s celým zařízením, jak to zde všechno stojí a leží.«

»Kam se obrátíme, tatíčku?« děsila se Růža. »Venku jest třeskutá zima, a ty — jak vidím — jsi vážně churav.«

»Vydáme se do Polska«, odpověděl vážně Mendl. »V Krakově navštívíme zázračného rabbi Mordocheje, jehož vzácné rady nutně potřebuji.«

»Až do Polska?« hrozila se Růža, berouc se oběma rukama za hlavu. »Proč tak daleko a co tak najednou? Mám předtuchu, že se stalo něco zlého!«

»Ano, Zrouleho potkala nemilá věc«, přisvědčil zmateně Mendl. »Byl zatčen a nyní strádá ve vazbě. Dopadne to s ním bezpochyby velmi špatně. Vím, že jest mstivý a proto se obávám, že by mne mohl snadno zaplésti do různých nepříjemností, jež by mně i tobě mohly se státi osudnými. Bylť jsem se Zroulem ve stálém obchodním styku, mohl bych tudíž tím spíše upadnouti v podezření, že jsem o jeho pletichách věděl, ba dokonce, že jsem byl při nich účasten.«

Růža byla jako opařená. Chvílemi chtělo se jí vybuchnouti, aby otci řekla nepokrytě, že si nemusí ničeho vyčítat, že si to sám způsobil. Ale vidouc jej děsně zdrceného, počala ho opět v duchu litovati a mrzelo ji, že mu nemůže z nesnází pomoci.

»Nestůj dlouho! Pospěš si! Každá chvilka jest nadmíru drahá!« naléhal na ni netrpělivě Mendl. »Povoz jest objednaný a již nás očekává.«

V tom zaduněly prudké rány na domovní dveře. Mendl sebou trhl a rychle přiblížil se k oknu. V zápětí se zapotácel a jal se bolestně naříkati, až vlasy hrůzou se ježily.

»Jsme ztraceni!« srdcelomně vzlykal. »Z cesty do Polska nebude nic. Městští biřici jdou již pro nás! Bídácký Zroule dopustil se na nás zrady!«

Růža dala se do usedavého pláče a počala si rváti vlasy. Ale to všechno nic nepomohlo. Ozbrojení biřici vnikli násilím do domu a právě se vřítili do pokoje, obklopivše ostražitě Mendla i Růžu.

»Jménem Jeho královské Milosti zatýkám tě, Jakube Mendle, i s tvou dcerou Růžou a vybízím vás, abyste nás ihned a bez jakéhokoliv odporu následovali!« zahřímal vrchní biřic Jan, tváře se velmi přísně.

»Mějte slitování!« zaúpěla Růža a padnuvši na kolena, ruce prosebně spínala. »Ničím jsem se neprovinila, nezbavujte mne tudíž svobody! Mějte, prosím, ohled na otce, vždyť vidíte na jeho tváři, že jest nemocen!«

»Pomalu, holubičko, pomalu!« okřikoval Růžu vrchní biřic. »Upokoj se a nežádej od nás věcí, které nejsou v naší moci. Slyšela jsi, že nepřicházíme o své újmě, nýbrž jménem Jeho královské Milosti, které musíme býti poslušni nejenom my, nýbrž i ty a každý člověk v naší vlasti, ať pán či nepán! Kdo toho nedbá, propadá trestu!«

Růža se ulekla důtklivých slov přísného biřice a ihned se ztišila. Mendl vida nezbytí, neopovážil se ani hlesnouti. Biřici měli se rychle k dílu. V malé chvilce spoutali starce i dívku do želez a odváděli je z domu, který pečlivě uzamkli a opatřili stráží.

Růža ocitnuvši se spoutaná a v průvodu ozbrojených biřiců na ulici, div se studem nepropadla. Závrať a mdloby se o ni pokoušely. Srdce jí bušilo, div se jí neutrhlo. Otrlí biřici vidouce její žal, v duchu ji upřímně litovali.

V tom, kde se vzala tu se vzala, zakročila smutnému průvodu cestu Madlenka. Byla celá upachtěná a krůpěje potu

stékaly jí potůčkem po zardělé tváři. Spatřivši Růžu v poutech, vytřeštila zděšeně oči a zalomila rukama.

»Lidičky, máte rozum?« vykřikla rozhorleně. »Proč jste spoutali tichou a nevinnou berušku a kam ji odvádíte? Právě jsem se dověděla od očitých svědků na Malé Straně, že jedině Zroule nese vinu na hrozném včerejším zločinu, jemuž měl padnouti za oběť nadějný život pana rytíře Ondřeje z Kochanova. Ano, tohoto nebezpečného jestřába — Zrouleho — držte pevně, pannu Růžu však — něžnou holubičku a kuřátko neviňoučké — propusťte s pokojem!«

»Jdi nám s cesty, dívčino pošetilá!« odháněl rázně vrchní biřic Madlenku. »Prokáže-li se, že dcera Mendlova jest nevinnou, nebude jí zkřiven ani vlas!«

Ubohá Madlenka byla nucena, chtíc nechtíc, ustoupiti přesile a nátlaku neúprosných biřiců. Za srdcervoucího nářku a pláče hleděla smutně a zdrceně za nešťastnou Růžou, jak ji biřici odváděli. Pojednou jakoby jí byl nůž do srdce vnikl, prudce se zachvěla. Všimlať si, že pod Růžou klesají nápadně a podezřele nohy . . .

— — — — — — — — — —

X.

Na radnici Staroměstské bylo rušno. V hlavní zasedací síni shromážděni byli všichni konšelé v čele s purkmistrem Václavem Holcem a rychtářem Janem z Krajnic, očekávajíce u dveří netrpělivě příchodu pana Václava Valečovského

z Kněžmostu, královského podkomořího, jenž jako takový měl dnes předsedati na větším soudu, aby jménem krále rozhodoval a uplatňoval zde vyšší soudní moc.

Podkomoří objevil se přesně v stanovenou hodinu, jsa v plném lesku. Rychtář s purkmistrem srdečně jej vítali, hluboce se mu uklánějíce. Pan Valečovský stiskl každému z nich upřímně ruku a vyměnil se všemi několik přátelských slov. A potom doprovázen jsa po pravici rychtářem, po levici purkmistrem a vzadu konšeli, ubíral se vážně středem rozsáhlé a nádherné síně k přednímu křeslu, značně vyvýšenému, jež bylo určeno pro něho. Ostatní poklonivše se opět, uchýlili se na místa svoje ve čtyřech lavicích.

Podkomoří shledav, že konšelů jest plný počet, zahájil stručně soudní řízení. Především vyvstal nejvyšší městský písař Mikuláš Humpolec, jenž z vedlejší síně přivedl mladistvého rytíře Ondřeje z Kochanova.

Ondřej vykračoval si hrdě a sebevědomě. Zevnějšek jeho byl bezvadný a chování půvabné. Podkomoří, jakmile ho spatřil, kynul mu ihned přátelsky rukou na pozdrav a slovy laskavými jej vybídl, aby žalobu svou přednesl.

Ondřej pokloniv se, počal pevným a zvučným hlasem líčiti svoji neblahou příhodu se Zroulem, který ho zákeřně večer přepadl, maje v úmyslu jej zavražditi. Podkomoří sledoval pozorně každé slůvko Ondřejovo a konšelé slyšíce o zlotřilosti Zroulově, vrtěli v úžase hlavami. Ondřej nemiluje dlouhých řečí, mluvil stručně a

věcně, takže byl se svou žalobou brzo hotov. Podkomoří i ostatní byli úplně spokojeni s jeho výpovědí, neboť nikdo z nich nežádal bližšího objasnění neb vysvětlení té či oné podrobnosti, jež se smutným případem souvisela. Ondřej usedl tudíž klidně na své místo.

A nyní došlo na Zrouleho. Nejvyšší písař pokynul a vrchní biřič Jan obžalovaného do shromáždění z předsíně uvedl. Zroule byl na nohou i na rukou spoután, takže při každém jeho kroku i pohybu těžké řetězy příšerně zachřestily. Tvář jeho byla zsinalá a oči horečně vytřeštěné. Přítomní s odporem na něho pohlíželi a Ondřej z Kochanova měřil jej pohledem nenávistným a zlým.

Na pokyn podkomořího jal se nejvyšší písař předčítati žalobu tak, jak ji dle předběžného výslechu žalobce, viníka i svědků byl sestavil. Bylo to zevrubné vylíčení vražedného útoku Zroulova na rytíře Ondřeje z Kochanova a jiných jeho zločinů, zejména loupežného výpadu na družinu Poděbradskou a konečně i zákeřného přepadnutí a loupeže, spáchaných Zroulem na panu Rabském.

Celé shromáždění i s podkomořím trnuli hrůzou, když slyšeli o strašných Zroulových zvěrstvech. Zroule s nestoudnou drzostí rozhlížel se celou síní nejevě ani známky lítosti. Věděltě, že konec konců šibenici neunikne.

Humpolec skončiv čtení obžaloby, uchýlil se do vedlejší síně a odtud za pomoci sluhů přinesl do shromáždění spoustu

vzácných zlatých předmětů, jež byly zabaveny v obydlí a ve skrýších Zroulových.

»Hleďme, řetěz pana Rabského!« zvolal udiveně rychtář Jan z Krajnic, prohlížeje s živým zájmem mistrnou práci tohoto skvostu.

»A zde jsou opět rodinné památky Jeho královské Milosti«, připomínal podkomoří. »Poznávám je, neboť viděl jsem je nejednou na zámku v Poděbradech.«

Potom i konšelé jali se s velikou účastí jednotlivé drahocenné věci prohlížeti, a nejeden z nich mohl na těchto nádherných klenotech oči nechat. Divení nebralo konce, proto sám podkomoří do věci se vložil a shromáždění vyzval, aby se v soudu pokračovalo.

»Slyšel jsi právě žalobu, která se proti tobě vede a zajisté jsi všemu dobře rozuměl?« oslovil vážně netečného Zrouleho purkmistr Václav Holec. »Z viny usvědčují tě nejen výpovědi věrohodných svědků, nýbrž i tyto skvosty, jež byly nalezeny ve tvém obydlí a které pocházejí z různých krádeží a loupeží, jež jsi spáchal. Rci, zda se přiznáváš ke všemu, z čeho jsi v žalobě obviňován?«

»Žádám, aby žaloba byla vedena především a hlavně proti tomu, který mne ponoukal a hrozbami na mne působil, abych mu děj se co děj sháněl skvosty a opatřoval stůj co stůj zlato«, odpověděl Zroule drsně a rozezleně a z očí sršely mu blesky.

»Vyslov tedy jméno toho, o němž tvrdíš, že má hlavní vinu na tvých zlo-

činech!« vybídl purkmistr přísně potouchlého Zroule.

»Již ve vězení jsem jeho jméno prozradil a nyní je znova tedy opakuji. Jest to Jakub Mendl, obchodník a majitel domu na nábřeží.«

»Dívím se ti, že jsa dospělý a svéprávný, podléhal jsi tolik cizímu člověku«, namítal nedůvěřivě purkmistr. »Spíše se mi zdá býti pravdou, že jsi s Jakubem Mendlem společně zločinů se dopouštěl a že jste spolu rovným dílem o lup se dělili. Neboť nejde mi na mysl, proč bys dbal ponoukání a hrozeb Mendlových, když jsi přece viděl, že tě nabádá ke zlému?«

»Na Mendlově přízni mi záleželo více, než se domníváš«, ozval se úskočný Zroule. »Zamiloval jsem se do jeho dcery a nechtěje, aby mi dělal ve sňatku s ní obtíže, dělal jsem bez rozmyslu všechno, co jsem jemu i jeho dceři na očích viděl.«

»Zadrž, prolhaný padouchu!« rozkřikl se na Zrouleho popuzený Ondřej z Kochanova. »Růžu do svých zločinů nezatahuj! Neměla s tebou nikdy spolků. Naopak, nenáviděla tě vždy z té duše a nikdy by byla nepřipustila, abys ty se jí zavděčoval.«

Zroule měl za lubem břitká a uštěpačná slova, jimiž chtěl Ondřeje veřejně před celým shromážděním sesměšniti a důkladně odbýti. V tom však do jednání zasáhl podkomoří.

»Je záhodno, aby byl nyní vyslechnut tváří v tvář obžalovanému Jakub Mendl«,

žádal podkomoří a ve chvilce mu bylo vyhověno.

Biřici přivlékli ihned do shromáždění Mendla. Byl hrozně sklíčený a tělesně sešlý. Oči měl vpadlé a celý jeho zevnějšek dosvědčoval, že jest vážně nemocen. Bylo viděti na něm, že má silnou horečku a že by potřeboval nutně lékařského ošetření. Ale soudní líčení bylo v plném proudu a proto nemohl býti vzat na něho ohled.

Konšelé uzřevše Mendla tak zuboženého, velmi se ho zhrozili. Znaliť jej všichni osobně jako čilého a bystrého muže, který teprve ve vězení tolik zchátral. Vždyť ještě před několika málo dny bylo ho co chvíle viděti na ulici zdravého, svěžího a neobyčejně přičinlivého, a nyní jest z něho takřka mrtvola.

Humpolec přečetl Mendlovi celou obžalobu a kladl zvláští důraz na podrobnosti, které se ho zejména týkaly. Byl to souhrn všech obvinění, jež Zroule dosud proti Mendlovi byl učinil. Mendl s hlavou nápadně schýlenou vyposlechl všechno tiše a pozorně, a teprve, když Humpolec skončil, hlavu poněkud pozvedl.

»Poznávám, že jsem se stal obětí Zroulovy pomstychtivosti«, počal se obhajovati klidně a sotva slyšitelným hlasem. »Věc se má zcela jinak! Zroule pravdu hanebně překroutil! Pokud se týče mé dcery, tu musím přiznati, že ona Zrouleho vždycky nenáviděla a já chtěje jí — svému jedináčkovi a mazlíčkovi — vyhověti, byl jsem vždy rozhodně proti tomu, aby si Zroule na moji dceru myslil . . .«

»Lžeš!« vybuchl Zroule současně s Ondřejem z Kochanova, jejž opovážlivá drzost Mendlova nevýslovně popudila. Zroule měl tisíc chutí Mendlovi zde před soudem zle vyčiniti za to, co právě uvedl, aby veškeru vinu uvalil na něho, ale biřici na pokyn podkomořího mu v tom zabránili. Neboť slovo bylo dáno především panu Ondřejovi.

»Vytkl jsem Mendlovi, že chce soud obelhati«, pravil pan Ondřej z Kochanova rázně. »Výtku svou odůvodňuji tím, že nejenom já, nýbrž i Madlenka, služebná z domu Mendlova, můžeme vydati svědectví, že Mendl velmi Zroulemu nadržoval a že dokonce i dceru svou surově týral, chtěje ji stůj co stůj donutiti, aby se za Zrouleho provdala.«

»Nikoli! Věc se má docela jinak!« přerušil Ondřeje z Kochanova žid Zroule. »Pravdou jest, že Mendl stál velmi o to, abych se s dcerou jeho oženil. Důkazem toho jest, že mi Růžu nejen za choť slíbil, nýbrž že mne s ní dokonce i zasnoubil!«

Podkomoří maje na zřeteli, aby líčení dle platných zvyklostí řádně postupovalo, byl nucen opět použíti své svrchované moci a zbytečné průtahy zastaviti. Zakřiknuv rozvášněného Zrouleho, ujal se slova sám.

»Jsem sice naprosto přesvědčen o pravdivosti slov pana rytíře Ondřeje z Kochanova«, pravil rozvážně. »Avšak věci i jemu nebude na škodu, když uvedu, že bude vyslýchána i služebná Madlenka kromě Mendlovy dcery, jež za chvilku

přijde na řadu. Zatím, pane purkmistře, skoncuj výslech Jakuba Mendla!«

Holec, jakoby byl na tuto výzvu čekal, byl ihned pohotově. Vyvstal a počal velmi obratně působiti na zarytého Mendla, aby jej usvědčil z toho, že se též účastnil zločinů, ze kterých jest Zroule viněn.

»Pohleď«, oslovil mírně zdrceného Mendla, »zde před celým shromážděním i před panem podkomořím leží věci, jež byly nalezeny ve tvých skrýších a o nichž jest zjištěno, že pocházejí z loupeží. Vysvětli, jak jsi k těmto skvostům přišel a než promluvíš vzpomeň si, že lež má krátké nohy!«

»Obchod jest mým zaměstnáním«, odpověděl s předstíraným klidem Mendl. »Zroule přinesl zboží a já je od něho poctivě odkoupil, snaže se v budoucnosti je s přiměřeným výdělkem prodati těm, kteří se o ně budou zajímati.«

»Připusťme, že máš pravdu«, namítal shovívavě purkmistr. »Přes to však každý rozumný a nestranný člověk musí uznati, že jsi si počínal velmi neopatrně, ba podezřele, když jsi kupoval od Zrouleho věci, kterých užívá výhradně panstvo a jichž se dobrovolně nehodlá zbaviti nikdo, třebas by i ve veliké tísni se ocitl. Počínání tvé jest tím podezřelejší, ježto jsi většinu předmětů získal v době poslední, kdy přece jsi se doslechnouti musil o smělých loupežích, jež v Praze a v okolí byly spáchány. Proč jsi nás na Zrouleho neupozornil, věc mohla býti zkrátka vyšetřena a ty nemusel jsi přijíti v tuto

místa. Jsem věru zvědav, jak se nyní obhájíš!«

»Velmi snadno!« pravil celkem netečně Mendl. »Obchoduji se zlatem již přes padesát roků; spousta řetězů a jiných skvostů ocitla se za tu dobu v mých rukou, ale i když jsem sebe vzácnějších věcí získal a to dokonce i s erby vznešených rodů, nikdy mne a nikoho z četných kupců ani nenapadlo, abychom je považovali za věci ukradené anebo snad uloupené.«

»Výpovědí svou prozrazuješ, že jsi nikdy neměl příliš útlého svědomí«, podotkl s úšklebkem purkmistr. »Kdož ví, co všechno ještě za výslechu vyjde najevo!«

»Překvapuješ mne, pane purkmistře, svou uštěpačnou poznámkou«, ohražoval se lítostivým hlasem Mendl. »Válečníci husitští ukořistili za svého vítězného tažení mnoho zlatých a vzácných věcí, s kterými se nepřetržitě až dosud čile obchoduje. Či jsem měl snad všechny tyto skvosty, jež jsem po celý život až do poslední doby pilně kupoval a prodával, považovati za předměty ukradené a uloupené? Husitští hrdinové a jejich potomci by se mně pěkně poděkovali a se mnou by divně zatočili za takové těžké nařčení.«

Zroule všecek rozdychtěn sledoval s napětím každé slůvko Mendlovo. Na tváři jeho bylo zřejmo, že nemálo žasne nad tím, jak Mendl přes to, že jest k smrti zemdlen, dovede bystře a zcela klidně rozptýliti nejzávažnější námitky a důvody, jež proti nim oběma nejvíce svědčily. Těšil se, že opatrnému a prozíravému

Mendlovi se též snad podaří, aby jeho neblahý případ s Ondřejem z Kochanova nějak zastřel, ale v tom se zmýlil, neboť když byl Mendl v nejlepším, učinil podkomoří znenadání dalším řečem přítrž.

»Domnívám se, že dosavadní výpovědi Jakuba Mendla nám zatím postačí«, pravil povýšeným hlasem. »Nyní bude třeba, abychom vyslechli též jeho dceru.«

Biřici jakoby byli na pokyn tento čekali, v zápětí přivedli do shromáždění Růžu. Vlekla se — chuděrka — jako mátoha, majíc na rukou i na nohou těžká pouta. Zsinalá její tvář prozrazovala, že trpí hrozná muka, přes to však i ve svém nevýslovném utrpení byla neobyčejně krásnou. Podobala se rozpuklému poupěti bílé růže, kterým surově zmítá rozběsněná vichřice.

Celé shromáždění bylo půvabem Růžiným tak uneseno, že kde kdo mohl na ní oči nechati. A proto také všichni byli jí od první chvíle příznivě nakloněni. Purkmistr Holec pln soucitu nerad konal v tomto případě svou povinnost, když došlo na něho, aby Růžu se žalobou obeznámil. Hlas se mu třásl a chvílemi se dokonce i zajíkal.

Pokud vypočítával purkmistr suše zločin za zločinem, ze kterých je Zroule s Mendlem obžalován, chovala se Růža tiše jako pěna. Když však konečně doslechla, že i na ní lpí podezření, jakoby i ona byla účastna oněch zločinů, bolestně zaúpěla a upadnuvši do mdlob, skácela se jako podťatá k zemi.

Rytíř Ondřej z Kochanova vida Růžu bez sebe, hrozně se polekal a pospíšil jí ihned na pomoc. Všecek rozechvěn uchopil ji silnýma svýma pažema a odnesl ji v náruči na své křeslo, kde ji opatrně posadil.

Všichni přítomní byli neobyčejně překvapeni tímto podivným počínáním Ondřejovým, nikdo však mu nezazlíval. Napak, kde kdo pociťoval s ubohou dívkou soustrast. Dokonce sám podkomoří vyzval biřice, aby přinesli vodu a omdlelou dívku pomohli křísiti. Ale Ondřej pln horlivosti nikoho k Růži nepřipustil. Omýval jí sám pečlivě skráně, mluvě na ni laskavě a něžně, jako činívají matky, když se mazlí s chorými dětmi.

Po mnohém úsilí podařilo se Ondřejovi přivésti Růžu k sobě. Dívka vzpamatovavši se, vymkla se Ondřejovi z náruče a přes to, že pouta jí překážela, ocitla se takřka skokem u stolu pana podkomořího, takže se všichni velmi ulekli.

»Dokládám se živým Bohem, v jehož spravedlnost pevně věřím, že jsem nevinná«, zvolala Růža hlasem mohutným, oči podivně majíc vytřeštěné. A potom chvějíc se, počala mluviti zmateně a nesouvisle. Chvílemi ji dokonce popadla i zuřivost.

Shromáždění vidouc náhlý tento a neblahý obrat, usoudilo jednomyslně, že dívka ustavičným rozčilováním pomátla se na smyslech. Královský podkomoří rozhodl, aby byla odvedena do slušnější kobky, kdež mělo se jí dostati více péče

a hlavně klidu. Do kobky doprovodil ji, krajně na duchu jsa zničen, rytíř Ondřej z Kochanova . . .

XI.

Pan dvorní maršálek Jakub z Kochanova nemohl dnes spáti. Obyčejně vstával ráno až k osmé hodině, dnes však byl již o sedmé na nohou. Jakási zlá předtucha zneklidňovala jeho duši a proto nedbaje, že jest dnes venku hrozitánský mráz, opustil záhy lůžko. Ale sotva povstal, již měl příčinu, aby se zlobil.

Zvonil, volal, opět zvonil, ale sluha jeho, věrný a starý Stach, do ložnice nepřicházel.

Maršálek jsa dbalý přísného domácího pořádku a kázně, velmi se na Stacha rozlobil hned po ránu, což bylo dle dosavadní zkušenosti osudnou předzvěstí, že po celý den bude maršálek v mrzuté náladě.

»Kde asi ten starý plesnivec vězí?« hartusil rozhorleně. »Patrně u Dorotky v kuchyni! Toť věřím! Je tam pěkně teplo a mimo to dostane se mu tam též ledačehos kloudného na zub, zvláště když Dorotce trochu zalichotí. Což o to, Stach se v lichocení znamenitě vyzná! Nejednou již mi vrtalo mozkem, kam na ta krásná slovíčka chodí!«

Maršálek zhurta nakvašen, opět za zvonil prudce a dlouze, leč kde nic, tu nic, Stach se neobjevil. To již bylo pro maršálka příliš mnoho, i přešla ho trpělivost. S velikým chvatem počal se oblékati, po-

bíhaje při tom vztekle a rozčileně po ložnici. Měl na Stacha veliký dopal a proto si umínil, že mu dnes důkladně vyčiní.

»Těš se, plesnivče, dnes ode mne dostaneš co proto!« ulevoval si rozhněvaný maršálek ve své zlosti. »Jak živ jsi neslyšel takového kázání, které ti vyříkám, jakmile se objevíš! Budeš míti jistě malou dušičku v těle, ba mnohem menší, než když jsi se po prvé jako nováček dostal do boje!«

V rozčilení napadlo bezděky maršálka, že Stach jako obyčejně lelkuje u domovních dveří, chytaje kde koho ze sousedstva, aby vyzvěděl kde jakou novinu, jež se právě přihodila. A proto uchýlil se rychle k oknu, na němž mráz v noci vykouzlil roztodivné květy. Pootevřev s horečným chvatem okenici, podivně se zarazil.

»Co se děje?« vykřikl s velikým úžasem a zavřel hřmotně okenici. »Kde se vzali v mém domě biřici, aniž bych o tom věděl? A jsou to dokonce biřici ze Starého Města! Co ti zde chtějí? Kdo je zavolal do mého domu bez mého vědomí? A koho zde hledají? Věc musím ihned vyšetřiti! Běda, jestliže někdo zasáhl do mých práv! Dům jest můj a bez mého vědomí nemá zde nikdo co hledat!«

Maršálek rozezlen vyrazil z ložnice na chodbu a křičel, co měl hrdla, aby přivolal Stacha. V zápětí přihnal se Stach, všecek upachtěn, nahoru. Duši svírala mu úzkost, neboť věděl, že u pána špatně dnes dopadne.

»Jak živ jsem si nepomyslil, čeho k stáru se na tobě dočkám!« vybuchl maršálek zlostně, a oči nakypěným hněvem se mu jen jen jiskřily. »Veliký nedbalec a lajdák na stará kolena se z tebe stal, rozumíš! Včera večer jsem tě musil ustavičně shánět a dnes vůbec se tě nemohu dovolat! Domníváš se asi, že nedovedu již v domě zjednat pořádek a udržeti kázeň! Holenku, přepočítal jsi se! Uvidíš, jak dnes tebou zatočím . . .«

»Nehorši se, milostivý pane, na mne«, koktal nejistě ulekaný Stach. »Netušil jsem, že za takové třeskuté zimy opustíš dnes lůžko dříve, než činíváš obyčejně!«

»Mlč! Omluv a jalových výmluv nepřijímám!« zahřímal maršálek. »Máš býti stále nablízku, abys byl u mne na zavolanou! Ale já tě nyní přiskřípnu, uvidíš!«

»Milostivý pane, měj se mnou, prosím tě, slitování!« žebronil Stach úpěnlivě. »Nepředvídané okolnosti zavinily zdánlivou mou liknavost!«

»Nepředvídané okolnosti?« utrhl se maršálek. »Proč mluvíš neurčitě a v hádankách se mnou, ačkoli víš, že jsem tvým pánem?!«

»Věc, o niž běží, týká se pana Ondřeje«, vysvětloval ostýchavě Stach. »Domnívám se tudíž, že bude nejlépe, když pan Ondřej sám tobě, milostivý pane, vypoví všechno, co se zde včera večer událo.«

»Co pravíš?« zvolal udiveně maršálek. »Ondřej že tu včera večer byl? A proč se u mne nestavil? Beztoho několik dní jsem ho ani neviděl!«

»Byl zde! Za chvilku asi k tobě, milostivý pane, přijde a všechno ti vysvětlí«, upozorňoval chlácholivě Stach, hotově se v krbu rozdělati oheň.

»Nech všeho a Ondřeje mi ihned zavolej!« poroučel přísně maršálek. »Hořím zvědavostí, neb chci z úst svého syna konečně uslyšet, co se zde včera za mými zády dělo!«

Stach potěšen, že přes všechny obàvy celkem dobře dopadl, pospíšil dolů, seč byl, aby panu Ondřejovi vyřídil, že má bez prodlení dostaviti se k otci.

Ale jaké bylo jeho překvapení, když vpadnuv do čeledníku, rytíře zde nenalezl. V horečném spěchu a rozdychtění prohlédl celý přízemek, ale po Ondřejovi nebylo nikde ani památky.

V Stachovi hrklo, nevěděl v první chvíli opravdu kudy kam. Děsil se hněvu maršálkova, o němž věděl, že pro nic za nic se rozvzteklí, zvláště když není v dobré náladě a potom že nezná žertů. Stach byl v úzkých, nevěda, kde má rytíře hledati.

A tu z ničeho nic namanul se mu do cesty Pomněn.

»Nevíš o panu Ondřejovi, kam se poděl?« chvatně otázal se druha Stach, svítě očima v krajním rozčilení.

»Před chvilkou odešel do města«, oznamoval Pomněn. »Posel přinesl mu důležité zprávy. Pan Ondřej nedaje si ubrániti, byl ihned pohotově a s poslem odebral se ke svému mužstvu. Ptal jsem se ho, kdy se vrátí, ale nedal mi odpovědi!

Snad v návalu starostí otázky mé si nepovšiml!«

»Mrzutá věc!« povzdychl Stach. »Nevím opravdu, co si počnu. Pan Ondřej není doma, a maršálek přeje si s ním stůj co stůj mluviti!«

V tom ozval se nahoře nápadný hluk. Maršálek očekávaje netrpělivě příchodu svého syna, neměl ve svém pokoji stání. Uchýlil se tudíž raději na chodbu, aby z okna se podíval, zda Ondřej neprodlévá na nádvoří. Ale místo syna uzřel tam Stacha rozmlouvajícího s Pomněnem, což jej až k šílenosti popudilo.

»Ty jeden lenochu darebný a líný!« vykřikl oknem na Stacha. »Proč lelkuješ a mrháš čas, když jsem ti nařídil, abys ihned přivedl ke mně Ondřeje? Chceš mě patrně schválně rozčilovati, leč věz, že se špatnou jsi se potázal!«

Zlostná slova páně maršálkova působila na ulekaného Stacha, jako by blesk z čista jasna uhodil.

Odskočil mrštně od Pomněna a pádil, sotva dech popadaje, vzhůru po schodech k rozzlobenému maršálkovi.

»Kde jest Ondřej? zhurta rozkřikl se maršálek, měře vzteklým pohledem udýchaného a vyděšeného Stacha od paty až k hlavě.

»Promiň, milostivý pane, nezastal jsem již pana rytíře dole!« vysvětloval sklíčeně Stach. »Prohledav celý přízemek, dověděl jsem se od Pomněna, že pan Ondřej obdržev důležité poselství, odebral se rychle do města, aniž by řekl, kdy se vrátí!«

»Zavolej okamžitě Pomněna!« žádal maršálek přísně. »Musím s ním i s tebou bez prodlení důtklivě si pohovořiti!«

Stach odeběhl a za chvíli přivedl Pomněna. Maršálek pobouřen procházel se komnatou. Oba sluhové stáli u dveří jako pěny, hrozíce se výbuchu starého pána, jenž byl zřejmě nadmíru rozezlen, takže svým počínám naháněl jim opravdu strach.

»Bohu díky! Mám vás zde, vy syslové, konečně oba. A nyní každý pěkně bez vytáček s pravdou ven, co jste včera večer a dnes ráno bez mého vědomí tropili«, uhodil maršálek zostra na své sluhy.

»Nu, proč stojíte ztrnule jako sochy, proč otálíte s odpovědí?« rozkřikl se maršálek a div očima oba starce neprobodl.

Stach a Pomněn pohlédli na sebe bezradně; jeden i druhý obával se promluviti. Věděliť velmi dobře, že za podobných okolností není radno pouštěti se do hovoru s maršálkem, jenž chtěje míti vždy navrchu, zvláště v nakypěném hněvu býval krajně nedůtklivým a mnohdy i bezohledným. A proto raději mlčeli, očekávajíce s určitostí, že maršálek jako obyčejně za chvíli bude mírnějším.

Leč přepočítali se. Maršálka mlčení sluhů ještě více podráždilo, takže zaburácel jako lev:

»Ztratili jste řeč? Či páchali jste darebnosti a bojíte se mi to říci? A toho dočekal jsem se na vás ve stáří? Syslové, oslové, mumie . . .« a ví Bůh, jaká jména byl by maršálek v hrozném svém hněvu sluhům ještě uštědřil, kdyby v tom ne-

otevřely se dveře a nevstoupil ten, o nějž právě se jednalo — — — Ondřej, rytíř z Kochánova, syn maršálkův.

Byl všecek uřícen, červený od chladu a veselý, jen mu oči hrály. Se Stacha i s Pomněna ihned veškerá starost spadla.

»Promiň, drahý otče, že přicházím teprve nyní, abych ti oznámil, v jakém nebezpečí jsem byl včera, a co všechno v souvislosti s tímto nebezpečím přišlo najevo«, oslovil bez pozdravu maršálka, dodávaje důrazně: »Jsou to věci úžasné, jež mají veliký význam pro mou budoucnost! Věz, že se mi podařilo polapiti nejhlavnější loupeživé zákeřníky!«

Oči maršálkovy upřely se s velikým zájmem na Ondřejovi, jenž mna si radostí ruce, usedl pohodlně do křesla.

»Jděte si po svých, nyní vás již nepotřebuji!« pokynul maršálek odměřeně Stachovi a Pomněnovi zapomenuv rázem na veliký svůj hněv. Sluhové v zápětí hluboce se poklonivše, chtěli odejíti.

»Nikoli«, pln horlivosti zvolal Ondřej. »Ať jen zde zůstanou. Vždyť jsou mými zachránci a právem si zasluhují, abys je, tatíčku, za jejich věrnost a ostražitost pochválil a hojně odměnil. Já se jim odvděčím též, až jen nastanou klidnější časy.«

»Nuže, zůstaňte zde«, oslovil sluhy maršálek, tváře se již mírněji. »Ondřeji, víš dobře, že nemiluji okolků, a proto pověz rychle vše, co máš na srdci.«

Mladý rytíř uposlechnuv otcovy výzvy, počal vypravovati obšírně, co se mu včera

přihodilo, a jak dnes se Zroulem bylo naloženo.

Maršálek trnul hrůzou a chvěje se starostí o syna, zazlíval mu, proč nedovolil Stachovi, aby ho ještě večer o nehodě zpravil.

»Vytrpěl jsi již dosti za svého života, tatíčku«, omlouval se něžně Ondřej. »Nechtěl jsem ti předčasně naháněti strachu. Vyčkával jsem, jak to se mnou dopadne. Bohu díky, jak vidíš, jsem opět chlapík, a proto tím více mě těší, že jsi byl uchráněn zbytečných starostí, které by zajisté zhoubně byly na tebe působily.«

»Děkuji ti za tvou pozornost, která dle mého názoru, byla přemrštěná«, pravil měkce maršálek. »Kdyby snad — nedopouštěj, Bože — stihla tě opět nějaká nehoda, neopomiň mne nikdy ihned o ní zpraviti. — Mám mnohou zkušenost, jež ti může v tísni znamenitě prospěti. Slib mi to, a já budu klidnějším, když tě nebudu míti na očích.«

»Zavazuji se ti, tatíčku, rytířským slovem!« zvolal ohnivě Ondřej.

»Ale nyní mi, prosím, popřej sluchu, abych ti dopověděl, co moji oděnci dnes ráno vypátrali. Dověděvše se o mé nehodě, vpadli do Zroulova bytu, kdež odkryli tajné skrýše, ve kterých měl Zroule spoustu vzácných skvostů, jež vesměs pocházejí z posledních loupežných krádeží. A nyní oděnci moji pilně pasou po Zroulových spojencích.«

»Jedním z nich bude zajisté Jakub Mendl, který v těchto rejdech byl jistě účasten«, připomněl bezděčně maršálek.

»Tatíčku, ty znáš Mendla?« zvolal udiveně Ondřej, a na tváři jeho objevily se rozpaky, jichž na štěstí si otec nevšiml.

»Jak pak bych neznal Mendla. Měl jsem s ním před lety věc velmi mrzutou. Mendl i jeho manželka Sára byli by tehda jistě skončili na šibenici, kdyby jim tvá matka ve své šlechetnosti nevyprosila u krále milost«, vypravoval synovi sdílně maršálek.

Ondřej neměl nyní doma již stání. Bezděčná otcova zmínka o Mendlovi naplnila jej velikou starostí. Uvědomiv si, že zatčení Zrouleho stane se osudným i Mendlovi, uvažoval, co by měl podniknouti, aby zachránil Růžu.

V první chvíli nevěděl si opravdu rady. Toužil jenom, aby se dostal co nejdříve ke svým oděncům, jichž pátrání po spoluvinnících Zroulových chtěl k vůli Růži míti sám v rukou. A proto nedopověděv otci ani vše, co měl původně v úmyslu, měl se rychle k odchodu.

»Proč najedenkrát tak spěcháš?« zvolal mrzutě maršálek. »Nadhodil jsi mi něco o věcech, jež mají veliký význam pro tvou budoucnost, ale nevysvětlil jsi, jaké ty věci jsou. Mimo to jsi mne vybídl, abych Stacha i Pomněna pochválil a odměnil za jejich platné služby, jimiž tě zachránili. Ještě jsem se k tomu ani nedostal, a ty z ničeho nic chceš odejíti. Co tě posedlo, že počínáš si tak roztěkaně a ztřeštěně?«

»Nediv se mi, tatíčku«, omlouval se Ondřej zmateně.

»Jsem příliš zaujat svou zodpovědnou službou, takže — ať jsem, kde jsem — ustavičně na ni myslím. Právě za hovoru s tebou se mi namanula šťastná myšlenka, kterou stůj co stůj musím ihned provésti.«

»Jsem velice potěšen z tvé horlivosti«, odpověděl maršálek. »Mám však vážné obavy, abys síly své přílišně nepřepínal, zvláště dnes po přestálém svém nočním utrpení.«

»Neměj o mne starostí. Mráz kopřivy nespálí«, zvolal vesele Ondřej a než se maršálek nadál, byl již ze dveří.

»Nešťastný hoch«, zalomil rukama maršálek. »Jest stále pln ohně a na sebe vůbec nepamatuje. Co si s ním počnu, aby konečně byl již jednou moudřejším. Stachu, vyprav se ihned za ním, stopuj ho a dej dobrý pozor, aby se mu nic zlého nepřihodilo. Neboť spojenci Zroulovi budou ho míti nyní tím více na mušce.«

Ondřej vyraziv z domova, pospíšil, seč byl, aby k vůli Růži zabránil svým oděncům, kdyby snad chtěli Mendla zatknouti.

XII.

Mendl byl zarputilým nejen při veřejném soudním výslechu, nýbrž i později v žaláři. Marné byly všechny domluvy a výstrahy, Mendl se za nic nechtěl přiznati ke spoluvině na zločinech Zroulových přes to, že věci z loupeží a krádeží byly u něho v hojném počtu nalezeny. Ať ho kdokoli vyslýchal, Mendl stál tvrdošíjně a houževnatě na svém, že všech těch skvostů

poctivě nabyl, jsa toho mínění, že pocházejí čistě jen z válečných kořistí, jež různí bojovníci husitští ze svých vítězných bojů domů si přinesli a nyní po letech je podle potřeby rozprodávají. Mimo to dokládal se co nejrozhodněji svého svědomí, že o zločinných rejdech Zroulových neměl vůbec ani potuchy, žádaje důrazně a neodbytně, aby byl propuštěn bez dalších průtahů na svobodu.

Radniční páni nemohouce se zarytcem ničeho svésti, přijali s velikým zájmem pěkný návrh nejvyššího písaře Humpolce, jenž jim vřele doporučoval, aby na potouchlého Mendla bylo působeno lstí. Provedení tohoto nesnadného a choulostivého úkolu svěřili páni jako obyčejně Humpolci, jenž vynikal nad ostatní úředníky městské neobyčejnou bystrostí a mnohou zkušeností. Ctižádostivému Humpolci velmi zalichotilo, že se mu opět dostalo příležitosti, aby svůj pověstný důvtip a obratnost skvěle osvědčil.

A proto s velikou chutí a horlivostí vložil se bez meškání do věci, jež byla zejména na počátku i pro něho velmi svízelnou a nevděčnou. — Neboť ať šel na Mendla sebe chytřeji, po každé narazil u něho na tuhý odpor, který pravidelně skončil zuřením. Čím bylo jednání s Mendlem obtížnější, tím byl Humpolec neunavnějším a vynalézavějším. Vymýšlel ustavičně nové léčky, do nichž chtěl úskočného Mendla konečně přece lapiti. Ale pokus za pokusem stále se mu hatil, takže byl někdy již skorem bezradným.

A tu z čista jasna připadl jednou na myšlenku, od níž si sliboval mnoho. S velikým zájmem se jí ihned chopil, chtěje ji bez prodlení ve skutek uvésti.

Bylo to právě v noci.

Vichr zběsile skučel, a venku mrzlo, jen se jiskřilo. Humpolec toho nedbal. — S horečným chvatem opustil teplé lůžko a počal se o překot oblékati. Choť jeho důtklivě mu domlouvala, aby v noci z domova neodcházel, že ráno beztoho může stejně věc zaříditi. Ale Humpolec, jakoby domluv a proseb své choti ani neslyšel, měl se rychle k odchodu, aniž by udal, kam se odebéře.

Vykročiv na pustou ulici, zachvěl se zimou a jal se upalovati rovnou k radnici. Biřic, podřimující ve vrátnici, velmi se polekal, když Humpolec zabušil na bránu, žádaje zhurta, aby mu rychle otevřel. — Biřic v první chvíli se domníval, že běží zde o nějaký nepřátelský vpád anebo o hrubé násilí. A proto velmi užasl, když povoliv závory, uzřel nejvyššího písaře Humpolce.

»Proč vytřešťuješ, ospalče, na mě oči, jako bys mne ani neznal?! spustil Humpolec zostra na biřice. »Chop se světla a doprovoď mě do vězení k Mendlovi!«

Biřic uposlechl na slovo, a Humpolec byl za chvíli na místě. Mendl se tuze poděsil, když zpozoroval, že v tak pozdní noční chvíli dostává návštěvu.

»Divíš se asi, proč tak pozdě k tobě dnes přicházím«, oslovil mírně Humpolec užaslého Mendla, chtěje stůj co stůj získati nyní jeho důvěry.

»Ano, poplašil jsi mne, pane písaři«, přisvědčil skuhravě Mendl a v zápětí se nadmíru rozkašlal, jako by se dusil.

»Nerušil bych tě v noci, neboť ve dne se dosti u tebe naprodlévám! Ale cit útrpnosti k tobě mne nutká, abych ti sám bez prodlení přinesl zprávu, která se tě zajisté nemile dotkne! Vždyť jsem též otcem a proto dovedu tím spíše chápati, že na své jediné dceři takřka lpíš...«

»Mluv bez obalu, pane písaři a nedráždi mé zvědavosti!« zasténal prosebně Mendl, a černá jeho očka utkvěla rozdychtěně na Humpolci, který se tvářil velmi laskavě.

»Přináším ti poslední pozdrav od tvé dcery! Vzpomínala ustavičně na tebe. Nyní vede se jí dobře«, pravil Humpolec neobyčejně vážným a smutným hlasem.

»Jak mám rozuměti tvým slovům?« vybuchl zděšeně Mendl. »Mluvíš tak, jakoby dcera má nebyla již na živu!«

»Uhodl jsi! Před chvílí dcera tvá dodýchala. Byl jsem její tichou smrtí tak dojat, že v zápětí jsem vyhledal tebe, abych ti vyřídil pozdrav, který umírajíc, po mně ti poslala«, řekl Humpolec rozechvělým hlasem, jako by měl pláč na krajíčku.

»Cože? Má dcera že jest mrtva? Co se jí stalo? Snad nebyla popravena?!« hrozil se Mendl všecek ustrašený. Ale Humpolec z jeho hlasu vytušil, že mu jde více o vlastní jeho kůži, než o ztrátu dcery.

»Nikoli!« vysvětloval Mendlovi klidně a se strojeným soucitem. »Tvá dcera zemřela na prudký zánět plic. K popravě

nebylo by u ní nikdy došlo, neboť nevina její byla úplně prokázána! Škoda, zítra měla přijíti na svobodu...«

»Jestliže dcera má měla býti propuštěna na svobodu, tu zajisté i mně bude svobody konečně dopřáno!« žádal rozhodně Mendl, nejevě vůbec lítosti nad nenadálou smrtí své dcery.

Humpolec si toho dobře povšiml a projevil nad tím svoje podivení.

»Pozoruji, že zpráva má o náhlém skonu tvé dcery tě obzvláště nedojala«, podotkl s mírnou výčitkou. »Zato mnohem více se zajímáš o svoji svobodu.«

»Nediv se, pane písaři«, odpověděl suše Mendl. »Bližší jest těla košile než sukně. Nářkem a pláčem mrtvé neprospěji a sobě jen uškodím.«

»Překvapuješ mne svojí otrlostí«, pravil Humpolec jakoby mimochodem, neboť v duchu velmi se horšil na Mendla pro jeho bezcitnost a sobectví.

»Nuže, pane písaři, co bude s mojí svobodou?« dotazoval se naléhavě Mendl. »Snad mne radniční páni nenechají též umříti v žaláři jako moji dceru?«

»Postavení tvé se neočekávaně značně zhoršilo, takže nemůže býti vůbec řeči o tom, že se kdy na svobodu dostaneš.«

»Co to slyším?« děsil se Mendl a vytřeštil na Humpolce oči. »Mluv, prosím, kdo zasáhl tak pronikavě do mého osudu, abych se mohl obhájiti?«

»Učinila to vlastní tvá dcera krátce před tím, než skonala«, prohlásil důrazně Humpolec, těše se, že konečně se dostal k jádru věci.

»Pravíš, že má dcera vypovídala proti mně!« vykřikl vztekle Mendl. »Spíše ona by mohla býti v důvodném podezření, neboť byla Zroulovou milenkou a důvěrnicí, čemuž jsem vždy všemožně bránil nemaje Zrouleho pro jeho odporné společenské chování ve zvláštní lásce. Znalť jsem ho z obchodního styku dokonale.«

»Již se stalo«, odpověděl Humpolec rázně. Dcera tvá svojí výpovědí vnesla do soudního líčení žádoucí světlo.«

»Prosím, nedráždi déle mojí zvědavosti a pověz bez obalu, co proti mně dcera uvedla«, vyzvídal nedočkavě Mendl, chvěje se zlostí na celém těle.

»Připustila podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, že jsi měl v Zroulových zločinech nepochybně svůj podíl!«

»Proč jsem nebyl zavolán, abych slova své dcery, jež pronesla jistě v zápase smrtelném, uvedl na pravou míru?« ohražoval se rozhořčeně Mendl.

»Jsi ve vazbě a tu — jak sám dobře víš — ohledy nejsou přípustny«, namítal s klidnou rozvahou Humpolec. »Přes to však, abych tě zbavil zbytečných obav, ujišťuji tě, že dcera tvá učinila při dobrých smyslech svoji výpověď před úředními svědky, jimž především zcela nestranně jde o právo a spravedlnost pro každého!«

»Rád bych věděl, jaké mám nyní vyhlídky do budoucna?« ozval se chtivě Mendl, a z očí jeho sršely blesky nenávisti a hněvu.

»Řeknu ti upřímně, že vyhlídky tvé do budoucna jsou velmi neutěšené«, odpově-

děl Humpolec zpříma a nepokrytě. »Připravuj se na smrt!«

»Nevím, proč bych měl býti násilně zbavován života«, hájil se Mendl, podezřívaje písaře, že chce mu schválně nahnati strachu, aby se tím spíše přiznal.

»Rozsudek nad tebou bude co nejdříve vyřčen, a tu se dovíš podrobně a jasně, jaké důkazy se proti tobě vedou, a že všechny tvé výmluvy ti zhola nic neprospěly!«

»Splní-li se tvá slova, bude na mně spáchána hrozná křivda, kterou Bůh nenechá bez pomsty!« zaúpěl zoufale Mendl, chtěje přese všechno u Humpolce vzbuditi dojem, že jest nevinen. Ale Humpolec mu této troufalosti nesmlčel.

»Divím se ti, že jsa starcem nad hrobem, přece se rouháš Bohu!« zavyčítal mu trpce. »Učinil bys lépe, kdybys, vida nezbytí, Boha prosil o milosrdenství a slitování! Tvůj osud jest již zpečetěn, a ty trestu smrti neunikneš!«

»V nejhorším odvolám se k samému králi o milost, který zajisté popřeje sluchu upěnlivé prosbě mé a propustí mě na svobodu! Vždyť jsem věkem velmi sešlý a takřka na smrt nemocný! Jak dlouho zde na světě mohu ještě býti? Proč by mi nedopřál, abych zbytek svého života ztrávil nerušeně a klidně? Komu by prospělo, kdybych byl předčasně zprovozen se světa?!« —

»O milost královskou marně bys se ucházel!« odporoval Mendlovi rázně Humpolec, jenž k veliké své radosti pozoroval, že se mu dílo daří.

»Proč bych se o ni ucházel marně?« zvolal pobouřeně Mendl. »Či nemám též práva, jimž se těší v zemi všichni ostatní poddaní?«

»Zapomínáš, že již jednou před lety dostalo se ti v podobném případě královské milosti«, přiváděl Mendla do úzkých obratný písař.

»Jsi na omylu!« vybuchl rozhorleně Mendl. »Nežádal jsem ve svém životě nikdy o milost královskou a proto mohu nyní klidně svého dobrého práva použíti.«

»Staré soudní zápisy proti tobě v tomto směru svědčí!« řekl důrazně Humpolec. »Jméno bývalého dvorního maršálka, pana Jakuba z Kochanova, zajisté znáš! Vzpomeň si, co jsi s ním kdysi měl!

»Byl jsem k vůli němu pohnán před soud i se svou ženou«, přiznával se Mendl zajíkavým hlasem. »Běželo tehda o pouhé nedorozumění; spor skoncoval se celkem hladce. O milost královskou jsem nežádal, neboť nebylo k tomu důvodu.«

»Ano, ty's o ni nežádal«, potvrdil Humpolec. »Zato však rytíř z Kochanova byl vůči tobě tak šlechetným a shovívavým, že dav se uprositi svojí dobrosrdečnou chotí, přimluvil se sám u krále, aby trest smrti byl ti milostivě prominut. Místo toho byl jsi na potupu jenom postaven pod pranýř! To všechno jest obsaženo ve starých soudních záznamech.«

Mendl byl jako opařen, nevěda, čeho by se chopil, aby se zachránil. Humpolec sledoval bystře jeho rozpaky a v duchu jásal, že nad potměšilým zatvrzelcem konečně přece nabývá převahy.

»Nyní zajisté již uznáváš, že z pasti se nedostaneš!« zaútočil v zápětí Humpolec na sklíčeného Mendla. »Trestu smrti tentokráte rozhodně neunikneš a proto uposlechni mé rady a zanech již přetvářky, která ti není docela nic platná!«

»Když se nemohu na světě dovolati spravedlnosti, budiž, ať tedy zemřu na šibenici«, řekl Mendl odhodlaně. »Nebude to první případ, kdy krev člověka poctivého a spořádaného poteče bezprávně. Běda tomu, kdo před Bohem bude se z mé smrti zodpovídati!«

»Již jsem tě jednou napomenul, abys se Bohu nerouhal a nikoho nevinil z bezpráví, ježto ti nikdo křivdy nečiní!« okřikoval popuzeně Humpolec opovážlivého Mendla.

»Podrob se s klidnou rozvahou soudnímu výroku, který bude učiněn na základě přísně zjištěných důkazů a svědectví zcela nestranné. Nic na plat! Musíš se již smířiti se svým osudem. Pokud na mne jest, vynasnažím se, abych ti trapný úděl co nejvíce ulehčil.«

Mendl zastřel si tvář dlaněma a pohroužil se do zavilého mlčení. Humpolec se tiše vzdálil, chtěje pokouchlému provinilci dopřáti klidu.

Mendl osaměv, počal se dost brzy probírati ze své sklíčené nálady. Mysl jeho, zdrcujícími zprávami ohromená, pracovala opět znenáhla soustředěně.

»Již jest tedy se mnou navždy konec«, zakroužilo mu hlavou.

»Co jsem se za celý život napřičiňoval, co jsem se nastaral a co z toho ze všeho

nyní mám! Blahobyt, přepych a nahromaděný majetek nejsou mi dočista nic platny! Všechno propadne úřadům a já skončím potupnou smrtí na šibenici. Rabbi vyřkne nade mnou kletbu, a já bídně zhynu, vyloučen jsa z obce svých souvěrců. Proč jsem byl tak zaslepen a ve svých podnicích se tak daleko pouštěl?

Proč jsem tolik důvěřoval ošemetnému Zroulemu? Proč jsem popřál sluchu své nerozvážné ženě, když na mne útočila úpěnlivými prosbami, abych ušetřil a přijal dokonce za vlastní dítě svého škůdce?«

Při této vzpomínce náhle se zarazil. Oči počaly mu svítiti jako dva žhavé uhlíky, což bylo známkou, že v duši, zklamáním zkrušené, vzplanul mu právě nějaký strašlivý oheň.

»Ano, rytíř z Kochanova se svojí rodinou jest mou zkázou a neštěstím«, zabouřilo v Mendlově mysli.

»Kéž bych se mohl, dokud jsem ještě na živu, na něm pomstíti. Ach, ano . . . pomstíti! . . pomstíti! . . . pomstíti . .! za to, že mi stál ustavičně v cestě . . . — — — — — — — — — — — — —«

XIII.

Soudní líčení se Zroulem a s ostatními obžalovanými trvalo několik dní.

Konalo se celkem soukromě až na jeden veřejný výslech. Rytíř Ondřej z Kochanova po tu dobu byl jako v kole. Nebylo divu. Neboť oděnci jeho měli zostře-

nou službu a přísnou pohotovost ve dne i v noci.

Ondřej byl nucen na ně dozírati, aby vše bylo v pořádku.

Mimo to prodléval též mnoho u Růži, které byl velmi na ruku. Zasadil se a svým vlivem též docílil, že dívka byla zproštěna obžaloby, a že se jí dostalo na radnici slušného obydlí po tu dobu, dokud nebude vyřčen nad provinilci rozsudek.

Opatření toto jevilo se nutným hlavně proto, že takřka do poslední chvíle činil Humpolec na Růžu přes tu chvíli různé dotazy, chtěje míti všechny okolnosti života i poměrů Mendlových a tu a tam i Zroulových zcela objasněny.

Růža odpovídala na každý dotaz nestranně, nezatajujíc nikdy pravdy.

Humpolec byl jí za to s celou radnicí velmi nakloněn, staraje se, aby v ničem netrpěla újmy.

Ondřej měl k ní přístup, kdykoli se mu zachtělo, aby jí povyrazil a s ní se potěšil. S otcem a se Zroulem do styku již vůbec nepřišla.

Růža byla tomu povděčná, neboť se obávala prudkých výstupů, bez nichž by se setkání se s nimi bylo rozhodně neobešlo.

Zato však přicházela k ní velmi často na návštěvu Madlenka, jež byla velmi potěšena z toho, že její milovaná družka šťastně nebezpečí unikla.

Humpolec ze šetrnosti vůči Růži zúmyslně před ní zatajil, jaké lsti proti jejímu otci užil. Nevěděl zatím o tom nikdo, ba ani ne Ondřej přes to, že jsa Hum-

polci v jeho postupu proti Mendlovi a Zronlemu značně nápomocen, znal mnohé podrobnosti z jednání, jež písař s provinilci houževnatě vedl.

Ješitný Humpolec chtěl až na konec blýsknouti se svým šťastným nápadem, kterým zatvrzelého Mendla porazil, aby tím více jeho důvtip vynikl a dostalo se mu zaslouženého obdivu.

Krušné chvíle prožíval zatím bývalý dvorní maršálek. Denně očekával toužebně příchodu svého syna, ale Ondřej se doma ani neukázal. Kde jakou volnou chvilku měl, prožil ji buď u Růži, na odpočinek vůbec nepamatuje.

Někdy zdříml si na chvíli v úřední síni, a když jej počal trápiti hlad a žízeň, občerstvil se v krčmě, která byla právě nejblíže. Bylo ku podivu, že takový nepořádný život vydržel.

Maršálek se trápil nad synem, který domu nepospíchal, spoléhaje na to, že otec každodenně doví se o něm bezpečných zpráv z úst Stachových, s nímž co chvíle se někde setkal.

Nepozastavoval se nikterak nad tím, neboť soudil, že Stach proto mešká mimo domov, ježto jako svědek proti Zronlemu je nucen docházeti zhusta na radnici.

Zatím však byl v tom jiný háček. Maršálek jsa sužován starostí o syna, posílal Stacha schválně na výzvědy, aby vyšetřil, co se s Ondřejem děje.

Stach byl tudíž takřka stále mladému rytíři v patách, ale ani ho nenapadlo, aby se mu pochlubil, jakým úkolem jest pověřen; ba ani o starostech maršálkových

mu nehlesl. Obával se, že by rozrušeného Ondřeje proti sobě popudil a zbytečně jej podráždil.

Ale tato pozornost Stachova vůči mladému rytíři obyčejně zle se mu doma vyplalila.

Maršálek nespokojil se pouze jeho zprávami byť byly sebe podrobnější, jemu běželo o to, aby syn donucen vzkazy, jež mu po Stachovi činil, konečně domů se podíval. Stach sice panu Ondřejovi po každé nadhodil, že otec se na jeho návštěvu těší, ale učinil to vždy velmi opatrně, aby ho neurazil. Chápalť, že mladý rytíř má nyní těžké postavení.

Konečně nadešel den, kdy Zroule a Mendl byli k smrti odsouzeni. Stach se opět několikráte za dopoledne s Ondřejem setkal, ale znovu ničeho svými zprávami z domova u něho nedocílil.

Vracel se tudíž na Malou Stranu loudavě, jako když ho strká, přemýšleje, s jakou by měl na maršálka jíti, aby ho uspokojil.

Lámal si tím hlavu celou cestou, až konečně doma přišel na šťastný nápad. Proto odebral se ihned do komnaty k maršálkovi.

»Vítej! Jak jsi pochodil?« otázal se ho nedočkavě maršálek, povstav rychle se své pohodlné lenošky, kterou měl přistrčenou u samého krbu, u něhož se ohříval.

»S panem Ondřejem jsem mluvil ve spěchu. Doufám, že snad již dnes nebo zítra přijde domů si odpočinout!« oznamoval Stach poněkud rozpačitě.

V zápětí však chtěje vzbuditi maršálkův živý zájem, pokračoval směleji a dokonce i s důvěřivou sdílností: »Jsem zvyklý míti všude oči, a tu mě zaráží, co jsem bezděky zpozoroval. Nechce se mi však s pravdou ven, abych snad nebyl viněn ze všetečnosti.«

»Mluv bez okolků!« pobízel pln zvědavosti maršálek Stacha, který přešlapuje s nohy na nohu, tvářil se velmi důležitě.

»Nuže, tedy řeknu, nač jsem přišel. Zdá se mi, že pan Ondřej věnuje příliš něžnou pozornost židovce, dceři Mendlově«, sděloval tlumeným hlasem Stach, aby vzbudil tím větší dojem u rozdychtěného maršálka.

»Co že pravíš?« zhrozil se maršálek. »Což by se můj syn tak zapomněl a oblíbil si děvče židovské, jehož otec jest zlotřilým padouchem a skončí na šibenici? Myslím, že jsi tentokráte notně přestřelil. Po druhé mi s takovou zprávou nechoď.«

»Nikoli, milostivý pane!« bránil se co nejrozhodněji Stach.

»Na vlastní oči jsem nejednou viděl, jak se pan Ondřej k Mendlově dceři přívětivě chová. Bude to již asi starší známost, neboť v zápětí po zatčení Zrouleho vetřela se Mendlova služebná, Madlenka, až k nám do paláce, aby vyzvěděla, jak se panu Ondřejovi vede. Přišla pod záminkou, že ji sem posílá důstojný pan plebán Jíra od sv. Mikuláše.«

»Proč jsi mne již dříve o tom neuvědomil?« zavyčítal rozmrzele maršálek Stachovi, který rychle spřádal myšlenky, aby hněv pánův od sebe odvrátil.

»Neměl jsem úplné jistoty a proto jsem nechtěl pro nic za nic vyvolávati poplach«, omlouval se obratně Stach.

»A nyní jsi opravdu o náklonosti mého syna k Mendlově dceři přesvědčen?« vybuchl rozčileně maršálek, chvěje se na celém těle.

»Ano!« přisvědčil bez obalu Stach.

»Pan Ondřej má Mendlovu dceru rád a velmi často ji vyhledává, dlouho u ní prodlévá, a na vlastní uši jsem zaslechl, že s ní něžně, ba dokonce mazlivě rozmlouvá . . .«

»Můžeš své tvrzení odpřisáhnouti?« zvolal rozhorleně maršálek, a oči mu jen jen hrály, jak byl rozrušen.

»Mohu!« prohlásil odhodlaně Stach. »Mám na to i svědky. Pan Ondřej se před nikým se svou láskou netají. I při veřejném výslechu soudním, jemuž předsedal sám královský podkomoří, pan Václav Valečovský z Kněžmostu, choval se pan Ondřej k Mendlově dceři velmi něžně přes to, že byla v poutech.«

»To již je přespříliš!« zahořekoval bolestně maršálek a zalomil bezradně rukama.

»Pro mne nešťastník ani chvilenky nemá, zato však za mými zády milkuje se k pohoršení lidí se židovkou. Čeho jsem se to k stáří ubohý na svém jedináčkovi dočkal?«

»Neběduj, milostivý pane«, chlácholil Stach rozlítostněného maršálka. »Všechno se dá ještě napraviti, jestliže se bez prodlení vložíš sám do věci.«

»Máš pravdu. Nesmím otáleti. Každé chvíle jest škoda. Vypravím se ihned na Staroměstskou radnici, abych Ondřejovi zavčas napravil hlavu!« zvolal rázně maršálek a chtěl se připravovati k odchodu.

„Venku je třeskutá zima, měl bys, milostivý pane, něco teplého požíti a lépe se na cestu obléknouti«, radil starostlivý Stach.

»Neměj o mne obav. Zima mi nebude, neboť se mi krev rozčilením a zlostí pění. Bobřího kožichu mráz nepronikne. Na jídlo nemám vůbec pomyšlení«, okřikoval Stacha maršálek a za jeho pomoci v malé chvíli byl připraven k odchodu.

»Buď zde s Bohem a z domova neodcházej, dokud se nevrátím«, loučil se maršálek a vyrazil pln horlivosti na ulici.

Pospíšil, co mu nohy stačily, přímo ke Karlovu mostu, neodpovídaje ani v rozrušení na uctivé pozdravy lidí, kteří ho potkávali. Most přešel za nedlouho a ze spletenice staroměstských uliček dostal se brzo k cíli. Vpadnuv do radniční budovy, sháněl se chvatně po vrchním biřici Janovi.

»Doveď mne ihned do vězení k židu Mendlovi!« spustil zhurta na vrchního biřiče, naleznuv jej na strážnici. »Mám s ním důležité řízení.«

»Dobře, že si's, milostivý pane maršálku, pospíšil, neboť prohnaný Mendl nebude již za hodinku mezi živými«, připomněl významně vrchní biřič, hluboce se ukláněje.

»Jak to?« překvapeně tázal se maršálek.

»Bude popraven«, s novou úklonou vysvětloval vrchní biřic. »Šibenice již je postavena a kat se svými pacholky připraven. Nebude Mendla žádná škoda, všecky velké loupeže, jež v Praze se udály, má na svědomí. Postupoval při loupežích bezohledně a i mnoho životů utratil.«

»Kde's všechno zvěděl?« divil se maršálek. —

»Vrchní biřic Kleofáš, jenž soudu byl přítomen, mně to povídal.«

»Nu, dobře. Zaveď mě ihned k Mendlovi. Nechci přijíti pozdě.«

Vrchní biřic opět se uklonil a ochotně starého maršálka doprovázel.

Za chvíli byli na místě.

Zrezavělý zámek u kobky příšerně zaskřípěl, a maršálek vkročil dovnitř.

Rozhlédl se vytřeštěně po nevlídné místnosti. Úžas a zklamání objevily se na jeho rozčilením a mrazem zardělé tváři. Očekával, že zde přistihne syna ve společnosti Mendla a jeho dcery a zatím uzřel tu jen na smrt zsinalého Mendla, který uzřev vzácného hosta, vycenil na něho posměšně zuby.

»Hleďme, jaké převzácné návštěvy se mi neočekávaně dostává!« ušklíbl se Mendl s drzostí. »Přicházíš, pane maršálku, opravdu jako na zavolanou! Přál jsem si z té duše, abych si před svou smrtí mohl s tebou promluviti.«

»Čeho ode mne žádáš, ničemníku?« osopil se na Mendla maršálek. »Přišel jsem se s tebou vypořádat za to, jak jsi se zachoval k mému synovi!«

»Pomalu a ne tak zhurta, pane maršálku«, dobíral si Mendl rozezleného rytíře. »Pozoruji, že běží zde o velké nedorozumění! Neboť o tvém synu nemůže býti mezi námi ani řeči, zato však o tvé dceři.«

»Co blábolíš, darebný zločinče!« rozkřikl se na poťouchlého žida nakvašený maršálek, skřípaje zlostí zuby.

»Upokoj se, mluvím svatou pravdu, která tě bude jistě velmi zajímati«, odpověděl škodolibě Mendl, sleduje s velikou rozkoší, jak rytíř se zlobí.

»Mluv tedy k věci, ať vyslechnu, co máš za lubem!« utrhl se maršálek zostra na potměšilce.

»Inu, ovšem, do hrobu si tajemství neodnesu«, odpověděl uštěpačně Mendl. »O tvou dceru, pane maršálku, vskutku, běží, neboť si zasluhuji, abys mi poděkoval za to, že jsem se jí ujal a řádně ti ji vychoval.«

»Blouzníš, či chceš daremným tlacháním rozdrásati znovu ránu, která mi ztrátou roztomilé dcery — Drahušky — byla zasazena?«

»Neblouzním, nýbrž jsa úplně při dobrých smyslech, prozrazuji ti, že jsem se tvé dcerušky po jejím únosu soucitně ujal a za vlastní ji k vůli své ženě přijal. Byla vychována v mém domě po židovsku, netrpěla nikdy nouze, naopak, oplývala vždy jen blahobytem a pohodlím. Škoda, že právě zahynula ve vězení!«

Mendl mluvil celkem klidně, s nádechem jízlivosti, zíraje při tom maršálkovi pevně do očí. Strhl však zrak bezděčně seznav, jak slova právě pronesená starého

maršálka zdrtila a obličej jeho k nepoznání změnila.

Stál starý maršálek několik okamžiků jakoby v kámen byl proměněn a vytřeštěně a dlouze na žida se zadíval. Bylo viděti, že mozek horečně mu pracuje a že není schopen zpracovati vše, co tak náhle a nepředvídaně bylo mu sděleno.

»Jeho dcerušky po únosu soucitně se ujal — —« tak nějak praví mu tu žid Mendl — — »vychoval ji po židovsku — — netrpěla nouze — zahynula ve vězení«.

Ne, ne, příliš mnoho bylo toho najednou řečeno a starce div že o rozum to neoloupilo.

Chvíli drahnou trvalo, než poněkud se vzpamatoval a otázky byl mocen.

»Šílíš, či mluvíš pravdu? Drahuška má, že byla unesena a ty že's ji vychoval?«

»Ano, maršálku, nemám příčiny, abych ti lhal. Ba, právě naopak, působí mi radost, že kratičkou chvíli před smrtí mohu ti pověděti to, co zastřeno bylo tajemstvím a čeho nikdy bys se nedověděl, kdybych nestal se obětí hanebné zrády.«

»A kdo ji unesl —, mluv, nebo přisámbůh — —«

»Všechno ti povím, musíš se však mírniti«. napomínal maršálka Mendl, jemuž projela mozkem spasná myšlenka, že maršálek velikým svým vlivem mohl by jej před jistou smrtí zachrániti.

Jako tonoucí stébla zachytil se této myšlenky a mírným, ba skoro plačtivým hlasem pravil:

»Žel, že Drahušky své živé již neuvidíš, umřela zde ve vězení . . . Mne však,

zachránce jejího, mohl bys vysvoboditi, kdybys u krále se přimluvil . .«

Leč starý maršálek ho již neposlouchal.

»Drahuška má že umřela?« divoce jaksi vykřikl a nedbaje více Mendla, co síly měl, pádil ven na chodbu . . .

»Počkej ještě, všechno ti vyložím«, u samých dveří zadržel ho žid Mendl. »Povím ti, kdo Drahušku unesl, vysvětlím, proč se tak stalo, ale pomoci mi musíš.«

»Ne, ne, vytrhl se mu maršálek — — »viděti ji chci, mou dceru — viděti a to hned!«

A odstrčiv od sebe žida, jenž delším vězněním velmi byl seslábly, vyběhl ven na chodbu, kde pobíhaje sem a tam a volaje svoji Drahušku, způsobil veliký poplach.

Kde který biřic byl přítomen, rychle k maršálkovi přispěchal a nevěda, co se přihodilo, snažil se ho upokojiti.

»Kde je, kde je?« maršálek volal nedbaje domlouvání, »viděti ji chci, Mendl pravil, že zde zemřela.«

»A kdo?« tázali se biřici, nepochopujíce, co s maršálkem se děje.

»Má dcera, má Drahuška . . !«

»Neznáme žádné«, biřici jedním dechem odpovídali, »obelhal tě Mendl, nezemřel zde nikdo.«

»Nelhal, před smrtí mluví pravdu«, trval na svém maršálek, »zavolejte mi vrchního biřice, ten zajisté to ví . .«

Než nedošlo k zavolání biřice vrchního a to proto, že hluk, který maršálek způsobil, byl příliš veliký a vrchní biřic chtěje zjistiti, co se stalo, přispěchal sám.

Slyše, čeho starý maršálek se dožaduje, ťukl si prstem do čela a beze slova odkvapil, v zápětí pak se zase vrátil, veda s sebou syna maršálkova, rytíře Ondřeje.

»Ondřeji, tys zde!« vykřikl starý maršálek uzřev syna a zavěsil se mu na šíji.

»Víš-li pak, že žid Mendl vychoval naši Drahušku, že Drahuška naše byla unesena a že zde teď ve vězení umřela! Prosím tě, pomoz mně ji hledati, nebo ze všeho se zblázním . . .«

Mladý rytíř k nepoznání zbledl a otce prudce k sobě přivinul. Nevýslovná hrůza ho obešla, děsná jistota, že starý otec náhle sešílel, projela mu jako dýka mozkem i srdcem najednou.

»Otče«, zaúpěl syn Ondřej, »byl jsi jistě Mendlem oklamán, Drahuška naše dávno již je pochována, oplakána . . .« A chtěl ještě cosi doložiti, v tom však starý otec se mu vytrhl a jakoby vidinu nějakou uzřel, roztáhnul obě ruce a zahleděl se do pozadí chodby, odkud ke skupině biřiců, maršálkovi a Ondřejovi blížila se dívčí postava . . .

Ondřej totiž před tím, než otec hluk způsobil, meškal u své Růži.

Když vrchní biřic pro Ondřeje přikvapil, nechal Ondřej, spěchaje za biřicem, dveře za sebou otevřené.

Růža zaslechnuvši úpěnlivý hlas Ondřejův, nemálo se polekala a vyběhnuvši na chodbu, kvapila k Ondřejovi domnívajíc se, že něco bolestivého se mu přihodilo.

Starý maršálek zíral na dívku jako na nenadálé zjevení. Každý nerv v něm hrál, oči se mu rozšiřovaly . .

»Drahuško!« pojednou pronikavě vykřikl, k přiblíživší se dívce přiskočil a k sobě ji strhl, »ty žiješ, ty jsi nezemřela? Ó, nebesa, buďte za to velebena, že znovu tě nalézám! Ó, jsi to ty!« — starý maršálek překvapené a poněkud polekané Růži zadíval se do obličeje — »dobře tě poznávám, jsi navlas podobna své matce, nebožce mé dobré choti, jež se pro tebe utrápila . . . Ondřeji«, maršálek radostně na syna se ohlédl — — jásej a raduj se se mnou, Drahušku naši jsme nalezli, dobře ji poznávám a šťasten jsem, že se s ní shledávám!«

»Otče« — Ondřej v nezvratném přesvědčení, že otec šílí, přistoupil k otci a klidnil ho, »mýlíš se velice, před tebou nestojí naše Drahuška, nýbrž dcera Mendlova, Růžena.«

»Ne Růžena, nýbrž Drahuška«! — — maršálek prudce vykřikl, »žid Mendl ji pouze vychoval, nové jméno jí přidělil . . Ostatně nebudeme se příti — k Mendlovi nemáme daleko, zajděme k němu, nechť prohlásí nám sám, pravdu-li dím, že dítě mé«, při těchto slovech maršálek uděšenou Růži znovu k sobě přivinul, »patří jemu, či mně, neb komu jinému.«

»Ano, zajděme k Mendlovi«, navrhnul rovněž vrchní biřic, jenž tímto způsobem domníval se nejlépe z nastavší nejistoty vybřednouti a zjednati jasno, zda starý maršálek skutečně sešílel, či mluví pravdu.

Za málo okamžiků na to byli již všichni v kobce Mendlově.

Žid překvapeně zíral na vstoupivší biřice a mladého rytíře. Úděs ním zalomcoval, domníval se, že již proň přicházejí, aby jej odvlekli a popravili.

Náhle však zavrávoral a divoce vykřikl, spatřiv v pozadí Růžu, jež vedena jsouc starým maršálkem, hořící pochodní náhle byla osvětlena . . .

»Růžo! Ty žiješ? Tys neumřela?«

»Otče!« Růža v mžiku vytrhnuvši se maršálkovi, klesla třesoucímu se Mendlovi k nohoum, soucit s ním, vidouc ho tolik zbědovaného, zalil jí celé srdce, »velmi tě lituji, že tolik musíš trpěti«, a Růža bolestně se rozplakala.

»Oh, on mne obelhal«, Mendl bolestně zalkal, »aby mne ošálil a přiznání ze mne vymámil, namluvil mně, že jsi mě zradila a hned na to skonala.«

»Kdo, otče?« pozvedla hlavu Růža.

»Humpolec, vrchní písař.«

»Přicházíme sem v mnohem důležitější záležitosti«, vrchní biřic přistoupiv k Mendlovi, ujal se slova.

»Před malou chvílí prozradil jsi přítomnému zde panu dvornímu maršálkovi, že dcera tvá Růža, za níž dosud jsi ji vydával, není vlastně dcerou tvou, nýbrž dcerou pana maršálka. Mluv, co na tom pravdy!«

Mendl na okamžik se odmlčel, jakoby sbíral myšlenky a zrak upřel k zemi.

»Nelze nám dlouho čekati«, vrchní biřic netrpělivě oslovil ho znovu.

»Ano, pověděl jsem maršálkovi pravdu. Vím, že jest muž šlechetný a dobrý a že nedovolí, abych bídně zde zemřel. Růža« — žid při tom bezděky na dívku rukou ukázal, »je dcerou pana maršálka a já mu ji jen vychoval. V očích celé veřejnosti a — proč bych zapíral — i v očích mých byla židovkou, ve skutečnosti však jest křesťankou a šlechtičnou. Když byla jako malé dítě unesena a bídně měla zahynouti — do Vltavy měla býti vhozena — já se jí ujal, já se nad ní ustrnul, do svého domu jsem ji vzal a za svou ji prohlásil. Jistě teď nedopustíš, maršálku«, Mendl k starému rytíři se obrátil, »abych, když tak veliké dobrodiní dceři tvé jsem prokázal, zahynul bídněji, než pes...«

»Nemohu okamžitě zjistiti, jak dcera má do domu tvého se dostala«, maršálek pohnutě k židu Mendlovi přistoupil, »než pravdou-li se prokáže, žes od smrti ji zachránil a jako své se jí ujal, budu ti neskonale vděčným. A věz, že k samému králi se odvážím prositi o tvé hrdlo...«

»Oh, učiň tak«, žid vrhl se před maršálkem na kolena a nohy jeho objal.

»Teď však«, maršálek přikročil zpět k Růži, která bledší byla mrtvoly, »odvedeme si nalezenou a tolik již oplakanou dcerušku domů. Dítě mé drahé, nikdy nepochopíš, co pro tebe jsem vytrpěl!« — starému maršálku, muži jinak železnému, proudem vyhrkly slzy. Řadu roků jsem tě hledal, sta nocí jsem pro tě nespal, ó — byly to strašné chvíle! Matka tvá se utrápila, předčasně klesla do hrobu... Bídník, který tě unesl, nejstrašlivěji nás zranil. —

Ondřeji«, maršálek náhle obrátil se k synu, jenž opodál stál jako zlomen, »proč nespěcháš do objetí své sestry, proč neraduješ se se mnou, či nepochopuješ, jak veliké štěstí tě i mne, starého otce potkalo, že ztracenou dceru opět jsme nalezli . . ? Pojď a zulíbej svou sestru . . . !«

Než Ondřej nevrhl se do náruče šťastně nalezené, nelíbal, neradoval se — — —

Jako z kamene vytesaný stál a jen hruď jeho mocně se pohybovala, srdce v ní krečovitě se svíjelo — — Pomyšlení, že Růža, již tak vroucně miloval a pro niž, aby ji dosáhl, život schopen byl obětovati, je jeho vlastní sestrou — — tedy dívkou navždy nedosažitelnou — oloupila ho o smysly — — —

A Růža? Ve chvíli šťastného shledání s otcem a — — — bratrem — — div, že nedala se do pláče.

Mendl dobře to vše postřehl a ač již velkou naději na zachránění si nedělal, přece škodolibostí se v srdci tetelil.

»Zasáhl jsem kdysi starého, hodně citlivě«, v duchu si povídal, »teď však mladého jsem zranil ještě citelněji. Do vlastní své sestry se zamiloval — ha, mohla se mi pomsta vydařiti skvěleji?« — — —
— — — — — — — — — —

XIV.

Chytrácký Mendl držel se dlouho houževnatě, zločiny své tvrdošíjně zapíral a všechnu vinu na Zrouleho sváděl, jen aby trestu smrti unikl. Počínal si velmi obezřele, leč v poslední chvíli spletl mu Bůh

rozum a se svými výmluvami ocitl se v úzkých. Jedinou naději skládal ještě v maršálka, ten snad, tak doufal, jistě mu pomůže, obzvláště když mu zachránil — jak maršálkovi ve vězení nalhal — jeho dceru.

A starý maršálek, dobrák, pod dojmem nesmírné radosti, že s tak dlouho hledanou dcerou šťastně se zase sešel, předsevzal si skutečně, že u krále Jiřího slyšení si vyžádá a milost Mendlovi vyprosí.

V předsevzetí svém velmi byl posilován svou dcerou, jež ve šlechetnosti své vřele a úpěnlivě za starého Mendla se přimlouvala.

Ač věděla, že Mendl je zločincem, že páchal ohavnosti do nebe volající, přece jen otřásala se hrůzou při pomyšlení, že v tak vysokém věku měl by býti dovlečen pod šibenici a násilně připraven o život.

Vzpomínala všeho, co v domě Mendlově zažila. Vzpomínala utrpení, jež Sára, zesnulá žena Mendlova, po Mendlově boku prožila. Vzpomínala však i toho, že Mendl jednal s ní, dívkou nalezenou, celkem umírněně, šlechetně a nikdy na jevo jí nedal, že do rodiny jeho nepatří. Že kdysi násilně a zločinně ji unesl, aby rodičům její nejstrašlivější ránu zasadil, ovšem netušila.

Proto, jakmile jen poněkud v novém svém domově se poohlédla a novým poměrům se přizpůsobila, působila na starého maršálka, aby Mendla se ujal a u krále Jiřího milost mu vyprosil. — — — —

Zpráva o podivuhodném a dojemném setkání se starého maršálka s dcerou rozšířila se po celé Praze rychle jako blesk a způsobila v obyvatelstvu nesmírné vzrušení. Bylať Růža, židovka a dcera Mendlova v Praze velmi známá, pro velikou svoji sličnost i šlechetnost oblíbená a proto teď, když doneslo se k uším všech, že židovka Růža je vlastně křesťankou a dceruškou starého dvorního maršálka, rytíře z Kochanova, nechtěl tomu nikdo věřiti . . .

Věděli také velmi mnozí, že mladý rytíř Ondřej z Kochanova velmi byl Mendlově dceři nakloněn; o tom, jak ujal se jí u soudu, vyprávělo si celé město, působilo to tedy jako puma, že z milenky Ondřejovy — a za takovou všichni Růžu považovali — vyklubala se z nenadání vlastní jeho sestra . . .

Velmi mnozí Ondřeje i Růžu litovali, nescházelo však i těch, kteří v ústraní škodolibě se jim smáli a divné shody osudu ze srdce jim přáli . . .

Když pak po několika dnech Pražané s událostí se smířili a jakž takž jí přivykli, zeměstnávala je otázka nová, jež opět celou Prahu zaujala: jak totiž se malá Drahuška k židu Mendlovi dostala, kým byla jako maličké dítě unesena a proč žid Mendl za svoji ji přijal.

A všeobecné vzrušení znovu vzrůstalo, když právě o této události dostávalo se Pražanům zpráv nejistých, zauzlených, z nichž však vysvítalo, že Mendl zločinnému únosu nevinného dítěte nebyl daleko, ba, že dokonce únos provedl sám.

Mnoho jasna do záhadné této události vnesla manželka vrchního biřice Jana. Zvěděvši od svého muže, co se ve vězení Mendlově dálo, že totiž starý rytíř z Kochanova shledal se v něm se svou dcerou Drahuškou, byla v prvých okamžicích všechna rozrušena a pomatena.

Vzpomněla si totiž okamžitě na své mládí, kdy sloužila na Malé Straně u vzácné jedné rodiny a byla důvěrnou přítelkyní nešťastné chůvy z domu rytíře z Kochanova.

Vzpoměla hrůzy, jež s přítelkyní svojí prožila, když náhle jednoho dne obě zjistily, že malá Drahuška jim zmizela a nikde není k nalezení . . . Chůva malé Drahušky zmateně tehdy pobíhala sem a tam, zoufale Drahušku volala, marně však, Drahuška nebyla k nalezení.

Ubohá chůva rvala si tehdy v zoufalství vlasy a když konečně obě musely ztrátu Drahušky ohlásiti rodině rytíře z Kochanova a viděly šílený zmatek a bolest, jež v rodině rytířově nastala, tu chůva propadla šílenství. Museli ji odvézti do blázince, z něhož nikdy více se již nevrátila.

To vše teď v paměti ženy vrchního biřice Jana náhle oživlo — leč nejen to — vzpomínala na věci ještě závažnější.

Slyšíc, že Drahuška až dosud nalézala se v rodině Mendlově, za vlastní jeho dceru jsouc vydávána, náhle vzpomněla, že právě žid Mendl to byl, jenž mnoho dnů před únosem Drahušky v okolí domu rytíře z Kochanova se potloukal a téhož dne, ba jen krátkou chvíli před únosem

Drahušky jak nešťastnou chůvou tak jí u domu rytíře z Kochanova byl viděn.

V krajním svém vzrušení svěřila se s tím mužovi přísahajíc mu, že Drahušku nikdo jiný tehdy neunesl než žid Mendl sám a že za hrozný zločin, který tehdy spáchal, měl by býti teď zvláště ještě trestán.

»Nejlépe uděláš«, řekl jí muž Jan potřásaje v zamyšlení hlavou; co slyšel, rozrušilo jej rovněž, »vyžádáš-li si u starého pana maršálka slyšení a sdělíš mu, k jakým závěrům jsi přišla. Je veřejným tajemstvím, že pan maršálek hodlá znovu u Královské Milosti Jiřího za žida Mendla se přimluviti, snad by od toho upustil, kdyby zjistil, že právě Mendl to jest, jenž rodině jeho největší bolest způsobil a šlechetnou jeho choť předčasně do hrobu uvrhl. A myslím, že by i sličná maršálkova dcera s tím souhlasila, kdyby potrestán byl ten, jenž z domu otcovského násilně ji odnesl a o nejkrásnější mládí ji připravil.«

Druhého dne hlásila se biřicova žena v domě starého maršálka.

Znajíc se dobře se Stachem, jenž již v té době, kdy Drahuška byla unesena, u maršálka z Kochanova sloužil, svěřila se mu, proč k starému rytíři přichází.

»Nebesa«, starý Stach vyslechnuv ji, rozčileně zvolal, »máte pravdu, já také si pamatuji, že žid Mendl to byl, jenž tehdy velmi často dům pánův obcházel. Ale kdo by byl na to přišel, že on malou Drahušku odnesl? Chování jeho bylo vždy tak skromné, nevtíravé a k tomu, pokud sám

vím, neměl příčiny, aby panu maršálkovi se mstil. Vždyť právě pan maršálek to byl, který od jisté smrti ho zachránil, vyprosiv mu tehdy milost u krále.«

»Mendl byl žid potměšilý«, souhlasila se Stachem biřicova žena, »kdož může věděti, proč zločinu toho tehdy se dopustil?«

Starý maršálek nepohnul ani brvou, když biřicova žena mu vyložila, co vše v mysli její ožilo, když slyšela, že ztracená a tolik bolestně oplakaná Drahuška opět je nalezena . . Jen čelo svraštil a v očích šlehly mu zlověstné blesky.

»Pravíš, ženo, že Mendl krátce před tím, když Drahuška byla chůvě odcizena, chodil poblíže mého domu . . . Víš bezpečně, že to byl Mendl, nemýlila's se tehdy?«

»Nemýlím se a mohu to odpřisáhnouti. Pamatuji si dobře, že stále nás pozoroval a že chůvě byl velmi nápadný. Ostatně sluha Stach sám dosud nezapomněl na to, že žida Mendla kolem tvého domu velmi často viděl se procházeti.«

»Dobře«, poněkud těžce vypravil ze sebe maršálek, »můžeš s klidem odejíti. Jsem ti vděčný za to, že uvedla's mne na stopu. Pravdou-li se ukáže, že Mendl strašlivý čin spáchal, trestu zaslouženěmu neujde.«

»Dovol, vzácný pane«, biřicova žena prosebně vztáhla k starci ruce, »abych, než odejdu, směla nalezenou pannu Drahušku viděti, nevymizela mi dosud z paměti její podoba, když jako malé poupátko byla na procházky voděna.«

»Staniž se ti po vůli«, přivolil starý pán tváře se zamračeně. »Zůstaň zde, dcera má za krátkou chvíli se dostaví.«

Dopověděv, odešel do vedlejších pokojů. Biřicova žena rozčilením se chvěla, jednak byla pevně přesvědčena, že únos Mendl skutečně provedl, jednak nemohla se již dočkati, až vstoupí ta, která tolik hoře a zoufalství kdysi v rodině rytíře z Kochanova vyvolala.

Nečekala dlouho.

Drahuška vešla. Byla oděna černě, což k pobledlému obličeji velice jí slušelo. Bylo zřejmě viděti, že poslední události nesmírně ji vzrušily a že plného klidu dosud nenabyla.

»Oh, neklamala jsem se, jsi to ty vzácná panno!«, biřicova žena hluboko se ukláněje, radostně zvolala.

»Jsi až nápadně podobna zesnulé své paní matce. Z tahů, jež jsi jako malé dítě měla, žádného jsi nepozbyla. Oh, jak hrozný čin žid Mendl tehdy spáchal, že z domu převzácných tvých rodičů tě unesl. Nešťastná má přítelkyně, starostlivá chůva tvá, dotrpěla v blázinci a co v domě vzácných tvých rodičů se dělo, bylo ti již zajisté sděleno.«

Drahuška při řeči biřicovy ženy mimovolně ustoupila, bledost její v obličeji nápadně se zvýšila.

»Co že pravíš?« tázala se, jakoby sluchu svému nevěřila, »Mendl, že byl mým únoscem?«

»Jako že Bůh jen jeden jest nad námi«, vzrušená žena biřicova pozvedla pravici

do výše, »tak také jistou pravdou jest, že Mendl osudného dne vzácným tvým rodičům tě odňal. My ovšem ve veliké své bolesti tehdy na to jsme nepřišli, nenapadlo nám, že Mendl činu takového by byl schopen.«

Drahuška hned neodpověděla, bylo viděti, že s něčím úporně ve vnitru svém zápasí.

Po chvilce řekla: »Mýlíš se patrně, ženo. Vyrostla jsem pod střechou Mendlovou, považovala Mendla za vlastního otce, poznala jsem ho dobře i mohu říci, že — — že — — —« slova další nechtěla jí jaksi přes rty . . . »Mendl tak děsného zločinu schopen nebyl.«

Biřicova žena v prvém okamžiku oněměla.

Něco takového od Drahušky nečekala. Dříve však, než mohla výmluvnost svou osvědčiti a dokázati, že vzácná panna sama velice se mýlí, pokynula jí Drahuška, že v milosti je propuštěna.

Několika vlídnými slovy doprovodila dobrou ženu ku dveřím a teprve, když kroky její na chodbě zanikly, chytila se zoufale za hlavu a zalkala: »Tedy u tak velikého zločince jsem vyrůstala! Nejen že zlato loupil a pokojné lidi přepadal, ale i do rodin se vtíral a hrozné neštěstí do nich vnášel. Udělal mne židovkou . . A zatím, co ctila jsem ho jako otce a zesnulou Sáru jako matku, zmírala vlastní má matka po mne touhou a usoužila se. Ubohá, co muk asi bylo jí vytrpěti! Ale trpěla nejen matka, otec, Ondřej — trpím — a trpím jistě ze všech nejvíce teď —

— já . . . Ondřej, milovaný Ondřej, pro nějž jsem spáti nemohla, srdce div že se mi nerozskočilo — — Ondřej jest mým — bratrem — — — Krutějšího, věru, nemohlo mne nic potkati a nelze upírati, že lépe mně bylo, pokud stav věcí jsem neznala — byla pouhou — — židovkou.«

Hořké slzy skanuly jí po licích a usedavě se rozplakala — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

Co celá Praha s napjetím očekávala, stalo se skutkem, žid Zroule a Mendl byli odsouzeni k smrti.

Napřed měl býti popraven Zroule, pak Mendl. Odsouzení k smrti stalo se dle platných zákonů podepsaných Královskou Milostí Jiřím z Poděbrad.

Soud řízený zástupcem královým nad vší pochybnost zjistil, že jak Zroule tak Mendl po celá léta dopouštěli se násilných loupeží při nichž tekla krev a že právě na zločinech nejhorších, jež obyvatelstvo Prahy v největší úděs přiváděly, měli nespornou účast.

Jak Zroule, tak Mendl zoufale se odsouzení bránili, vymýšleli si věci všemožné, aby činy své omluvili, soud však jim neuvěřil a ortel smrti nad nimi vyřkl.

Zroule přijal rozsudek krajně jsa vyčerpán. Div že se nedal do pláče a smilování prosil, zato Mendl tvářil se, jakoby nic zvláštního se nepřihodilo.

Ve své důvěřivosti byl přesvědčen, že starý maršálek rytíř z Kochanova v posledním okamžiku milost u krále mu vyprosí a on po vytrpění menšího nějakého trestu opět bude na svobodu propuštěn.

Budoucnosti se nelekal.

Pravda, při bedlivé prohlídce jeho bytu sebrali mu biřici všecky vzácné poklady a zlato, než Mendl byl mnohem chytřejší než biřici, on, kdy ještě nikdo ani tušení neměl, čím Mendl se zabývá, větřil již nebezpečí i pamatoval proto na vše a velmi značnou část zlata a věcí drahocenných na nepřístupném místě zakopal. Teď — tak se těšil — až vyjde z vězení, dobře jich použije a stáří své v klidu ztráví . . . Aby želel hrozných skutků, jež napáchal, ani ve snu mu nenapadlo.

Leč velmi se přepočítal.

Soudní dvůr jednomyslně se totiž usnesl, aby rozsudek smrti nad oběma odsouzenci během 48 hodin byl vykonán a to proto, poněvadž lid v Praze zločiny obou židů velmi byl pobouřen a okamžitého potrestání jejich se dožadoval.

Mendl leknutím a hrůzou div že neklesl, když vešel k němu kat a zcela klidným hlasem jej upozornil, aby se připravil k smrti.

»Jen několik málo hodin ti ještě zbývá, dobrácky Mendla upozornil, »chceš li ještě s něčím si ulehčiti, zařiď se dle toho.« A dělaje, jakoby smrtelné hrůzy Mendlovy nepozoroval, zase se vzdálil.

Mendl po odchodu kata vrhl se k zemi a srdcelomně kvílel. Hned nato zase se vzchopil a proklínal své narození, ba celý svět. Zdálo se, že hrůza před smrtí uloupila mu rozum . . .

Náhle ztichl.

Na chodbě znovu ozvaly se kroky a

mířily k jeho cele. Do kroků mísily se hlasy, přicházelo tedy osob více.

Mendl hlasitě vykřikl. Byl pevně přesvědčen, že pro něho již jdou, na popraviště jej odvedou . . .

Dveře kobky se otevřely a vešel vrchní biřic Jan. Za ním vsunula se postava jiná, nápadně shrbená . . . »Maršálku!«, kobkou otřásl se šílený výkřik Mendlův, »ty přicházíš? Ó, to samo nebe tě sem vede, víš-li pak, že chtějí mne popraviti?« A nedbaje toho, že maršálek tvářil se zamračeně, vrhl se mu k nohoum a v pláči je objímal. »Zachraň mne, maršálku, vypros mně milost u krále, nedopusť, abych zahynul, víš přece, že vychoval jsem ti dceru, před jistou smrtí jí zachránil.«

Maršálek hned neodpověděl.

Ač starý voják a otužilý, přece jen na okamžik se zachvěl, zbědovaného Mendla bylo mu líto. Plazil se před ním jako červ, smrtelná hrůza vyznívala mu z hlasu.

»Povstaň«, s přiměskem soucitu řekl, »nesluší se, abys přede mnou klečel. Přicházím, abych na něco se tě optal. A dle toho, jak mi odpovíš, se zařídím. Slyš! Vím zcela jistě, že příšernou ránu, která tisíce bezesných nocí mně připravila a o dobrou choť oloupila, zasadil's mně ty! Ano, ty jsi to byl, jenž's malé, nevinné dítě mi urval, s ďábelskou vypočítavostí a vychytralostí odnesl. Ty's pásl se pak na mé bolesti, radoval se z toho, když jsi slyšel, že blízek jsem šílenství.«

»Já ne — maršálku — — já ne! Přísahám ti — — že — —«

»Mlč!«, vykřikl maršálek prudce, jakoby měl před sebou pluk vojáků, »ty's to byl, mám o tom pevné důkazy! Pověz, proč jsi tak učinil? Za malou chvíli odevzdáš duši Bohu, odlehči si tedy!«

Žid smrtelnou hrůzou úplně již pomatený, nesnažil se více zapírati.

»Slituj se, maršálku, odpusť mně, nechtěl jsem ti ublížiti, dokonce se mstíti. Žena má chtěla tvé dítě, sama byla bezdětná . . .«

»Dosti!« maršálek tvrdě zvolal . . . . »Nechtěl jsem více věděti. Jsi lotr, ničema a bylo by věru hříchem, kdybych z rukou katových tě vyprostil. Celý tvůj život byl pln zločinů, s nikým jsi neměl slitování, řadu životů máš na svědomí, je tedy zcela spravedlivo, skonáš-li na popravišti.«

»Maršálku! Bůh a jeho proroci vědí, že . . .«

»Mlč a nerouhej se!« rozkřikl se maršálek zamířiv ke dveřím. »Až kat tě povede k popravišti, vzpomeň na to, že Bůh je nejvýš spravedlivý a dle zásluhy tě trestá . .«

»Smiluj se, maršálku, přimluv se u krále«, zaúpěl znovu Mendl, leč maršálek byl již venku.

Vrchní biřic Jan pak ještě mezi dveřmi Mendla upozornil: »Za dvanáct hodin budeš již se Zroulem popraven.« — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Drahuška věděla, že starý otec k Mendlovi do vězení se odebral a netrpělivě jej očekávala.

Ač každá vzpomínka na Mendla vyvolávala v ní hnus, přece jen nemohla si upříti, že je jí ho velmi líto a že za jeho záchranu mnoho by obětovala. Proto, když zvěděla, že Mendl bude popraven, úpěnlivě otce prosila, aby ke králi došel a Mendlovi milost vyprosil.

Maršálek v prvé chvíli se zpěčoval.

»Považ«, rozkládal své dceři, že je všim našim neštěstím vinen i nezaslouží si, abychom se o něj zajímali. Kdyby nebylo zločinu, jejž spáchal na tobě a všech nás, nerozpakoval bych se ni okamžik krále o milost prositi, takhle však zbytečně bych se namáhal. Král, jak od Ondřeje jsem slyšel, sám velmi je na oba židy rozezlen a na přísném jejich potrestání trvá. Nezbývá, než abychom se podrobili spravedlnosti a Bohu, jenž jistě také oba zločince ku potrestání vydal.«

»Není však úplně jisté«, odvážila se Drahuška otci odporovat — to ovšem jen proto, aby Mendla v poslední chvíli zachránila, jinak sama byla přesvědčena, že Mendl žádné milosti není hoden — »že Mendl skutečně sám mne unesl. Což, mýlí li se žena biřicova a Mendl skutečně, jak tvrdí, se mne ujal, od smrti zachránil a mne vychoval? Nedalo by se se šlechtictvím tvým srovnati, kdybys nepřispěl v posledním okamžiku muži, jenž dceři tvé velké dobrodiní prokázal.«

Maršálek se vzchopil.

»Je jisto«, pravil rozhodně, »že únos Mendl provedl, leč chci ti vyhověti, abys poznala, že dalek jsem jakékoliv mstivosti a bezohlednosti. Dojdu k Mendlovi a pře-

svědčím se, jak sám bude mluviti. Z jednání jeho, z očí a hlasu jeho poznám, lže li mi, či mluví pravdu. Zjistím-li, že na únosu tvém podílu neměl, ni okamžik nezaváhám, dojíti ku králi, v případě opáčném dám spravedlnosti průchod.«

A skutečně šel.

Dcera Drahuška zatím doma netrpělivostí zmírala a s horečnou dychtivostí vrazila k otci do pokoje, když věrný Stach návrat otcův uctivě jí oznámil.

»Tak jak, otče«, zachráníš ho?« zvolala již mezi dveřmi — »je nevinen?«

Maršálek zadíval se na dceru starostlivě, veliké její vzrušení nikterak se mu nelíbilo.

»Upokoj se, mé dítě, rozčiluješ se více, než káže potřeba. Sotva že jsem do vězení vstoupil a Mendlovi do očí se podíval, věděl jsem, že zločin skutečně sám provedl . . .«

»Jak vypadá, je sešlý — nemocen?« horečně vyptávala se dcera rozčilením krajně jsouc zmatená.

»Stav jeho je povážlivý, na věci samé ničeho však nezmění, v několika hodinách bude popraven.«

»Po — praven — — —!« vykřikla Drahuška tak pronikavě, že maršálek se lekl, dceru rychle za ruce uchopil a k sobě ji přitáhl.

»A ty ho nezachráníš — — ke králi nepůjdeš?«

»Řekl jsem ti již jednou, že, prokáže-li se vina Mendlova na tvém únosu, o milost za něho prositi nebudu. A vina je prokᬠ

zaná, Mendl sám v smrtelných úzkostech se mi přiznal.«

»Přiznal?« — jako ze snu vytržena zvolala Drahuška, třesouc se a o otce se opírajíc.

»Ano, přiznal se. A proto podrob se všemu, co bude následovati a upokoj se. Nesluší se, abys tolikou pozorností a účastí zahrnovala zločince, jenž na tobě i nás všech spáchal skutek nejohavnější. Vmysli se znovu do všeho, co bolesti a soužení nám způsobil. Od srdce mateřského tě odtrhl, ni na okamžik nezaváhal a neměl slitování, když jsi jako malé dítě zoufale po matce své volala. Žil nedaleko nás, věděl dobře, že chůva tvá zoufalstvím přišla o rozum, já že vážně jsem ochuravěl a matka tvá — — oh dítě — dobré, raději o tom ani nemluvme, nedrásejme rány, jež velmi dlouho potřebovaly, než jakž takž se zacelily.«

A přitisknuv chvějící se dceru k sobě pobouřeně doložil: »Věř, že stejně až příliš šlechetně jsem se k němu zachoval. Či kdo mohl by mi míti za zlé, kdybych v uvážení všeho, co na rodině mé spáchal, kopl do něho, když přede mnou se plazil a rozrazil mu lebku, jež jen samé neštěstí a hrůzy rozsévala . . Či nemám pravdu?« upjatě a dlouze zadíval se Drahušce do očí . . .

»Máš — otče«, přisvědčila mu »a přece — — přece je mi ho — — líto —«

Rychle ji na čelo políbil.

»Protože jsi mé dobré dítě a srdce tvé je zlaté. Poruč však teď všecko Pánu Bohu a hleď se uklidniti. Potřebuješ klidu

více, než se domníváš. Jak pak Ondřej? Byl dnes u tebe? Zdá se mi, že poněkud se ti vyhýbá. Otáži se ho při nejbližší příležitosti, co toho příčinou. Sestřičku svou přece zanedbávati nesmí.«

Drahuška při posledních slovach otcových poněkud zrudla a aby ušla rozpakům a dalšímu vzrušení, vtiskla otci polibek na čelo a beze slova odkvapila.

»Dobré dítě«, pochvaloval si maršálek když osaměl — »viděti, že zvedla se po nebožce matce. Ta právě jako teď Drahuška za Mendla a jeho ženu úpěnlivě se přimlouvala, když měli býti za lichvářství své popraveni. Jen její šlechetnosti měla dvojice ta co děkovati, že král k milosti se odhodlal. A jak se jí za to odměnili?« Zlý mrak přelétl maršálkovi přes čelo.

»Eh, hanba mluviti!« a maršálek snaže se uklidniti, přistoupil k oknu a na tabule jeho počal prsty bubnovati — — —

— — — — — — — — — — — — —

Asi za hodinu později způsobil maršálek nemalý hluk.

Stach a Pomněn, jsouce ním přivoláni, rychle přichvátali a jako obyčejně pokorně u dveří se hrbili, když maršálek sem a tam pobíhaje divoce láteřil:

»Jste mumie, oslové, nestojíte oba za nic! Celý dům mohl by se nám ztratiti a vy nebudete věděti o ničem! Kdybyste nebyli tak staří, vyhodil bych vás okamžitě.«

Sluhové dle možnosti sehnuli se ještě pokorněji, věděli velmi dobře, že až dvorní maršálek se vybouří, bude zase dobře.

Promluviti, když láteřil, znamenalo by rozbouřiti maršálka dvojnásobně.

»Osobně jsem pokoje Drahušky prohledal a nikde jsem ji nenalezl. Vás jsem poslal do zahrady, abyste se podívali, není-li tam někde a vy vrátili jste se, oslové, rovněž s nepořízenou. Což neviděli jste ji odcházeti? Či netušíte, kam as se vzdálila?«

»Nevíme, pane«, Stach sotva šeptl, hlavu neodvažuje se pozvednouti.

»As před půl hodinou viděl jsem mladistvou dámu vycházeti z brány našeho domu, nepoznal jsem však ji a důkladněji jsem si ji také neprohlédl.«

»Protože jsi osel, vždycky ti to říkám, a budeš jím až do smrti«, zabouřil maršálek. »Byla to jistě Drahuška — — kam však šla — —« více pro sebe než sluhy hovořil maršálek — »přece jsme spolu hovořili a ní slovem se nezmínila, že hodlá někam odejíti. No, k večeři se jistě vrátí«, klidnil sám sebe, na sluhy úplně zapomenuv. »Byla rozčilena, patrně si vyšla na procházku, jež může jí jen prospěti . . . Ztraťte se!« zahřímal, pozvednuv náhle hlavu a zočiv sluhy pokorně se ještě hrbící u dveří.

Jako střely vyrazili oba ze dveří, bylo až ku podivu, kde se ve starcích tolik rychlosti nabralo.

Daleko však neušli.

»Stachu, Pomněne!« zavolal je znovu pan maršálek.

V okamžiku byli zpět.

»Jdi, Stachu, ven na ulici a pečlivě se podívej neprochází-li se někde. Zočíš-li ji, dělej, jakobys ji neviděl a přijď mně to hned říci. Ty, Poměne, buď mezi tím u brány. Kdyby z nenadání přišla, hned mi to oznam . . .«

Sluhové uctivě se uklonivše uposlechli, jak nařídil jim pán — — — Drahušky však k nalezení nebylo a když uplynula hodina — konečně druhá — a Drahuška se nevracela — zmocnil se maršálka veliký nepokoj a prořidlé šediny na hlavě se mu zježily. — — — — — — — —

Český král Jiří z Poděbrad seděl zadumaně ve své pracovně maje před sebou spoustu různých lejster. Krásná a mužná jeho postava chýlila se poněkud ku předu, doklad to, že velmi vážně o něčem přemýšlí.

Po chvíli mlčení vydrala se z úst jeho slova: »Nejvyšší čas již byl, lid velmi byl znepokojován a hospodářský život trpěl. Několik šejdířů zneklidňovalo celou zemi. Rytíř Ondřej z Kochanova zaslouží si nejvyššího vyznamenání, bez jeho houževnatosti a píle, s jakou loupežnou rotu stále pronásledoval, stěží bychom ji polapili.«

Domluviv sehnul se k lejstrům, bedlivě odstavec za odstavcem pročítal a u mnohého učinil svou poznámku. Při jednom spisu obzvláště se zdržel a ulevil si: »Zvláštní kreatura ten žid Mendl. I na moje věci měl zálusk a když z Poděbrad byly na hrad dopravovány, přepadnutí zosnoval. Jen náhodě dlužno děkovati, že šlechtici zákeřně tehdy přepadení a oloupení vyvázli životy.« Čelo se mu svraštilo, kolem úst pohrál tvrdý úsměv. »Spravedlnosti

tentokráte neunikne, rozsudek jsem již podepsal a dobrý můj lid si oddechne, až zví, že poprava byla vykonána.«

Opět počal se ve spisech přebírati, ne však dlouho. Postranní dveře se otevřely a s hlubokou úklonou vstoupil králův pobočník.

»Přeješ si?« český král Jiří z Poděbrad se k němu obrátil.

»Královská Milosti«, hluboce se kloně pobočník králův hlásil, »přicházím ti hlásiti obzvláštní věc. Bezpečnostní stráž zadržela na chodbách hradu mladou pannu, jež velmi byla rozrušena a snažila se k tobě dostati. Bezpečnostní stráž okamžitě ji zadržela a uvedla do cely, kde podrobena byla výslechu. Panna — mimochodem, královská Milosti, řečeno — je velice sličná a na naléhavé dotazy s pláčem se přiznala, že chtěla se k tobě dostati tajně a co nejrychleji, poněvadž ti chce přednésti velikou prosbu. K žádosti, aby se legitimovala, odpověděla s klidem, že je dcerou dvorního maršálka rytíře z Kochanova.«

»Je-li možné?« — král Jiří z Poděbrad při posledních slovech rychle se sedadla povstal. »Sestra rytíře Ondřeje z Kochanova? Vím o tom, že byla za Židovku vydávána a pouhou náhodou zasloužilému šlechtici, že zase byla vrácena. Uveďte ji okamžitě ke mně! Ovšem nutno zachovati opatrnost, aby za ušlechtilou šlechtičnu nevydávala se některá dívka jiná, vykutálená podvodnice . . .«

Pobočník králův hluboce se uklonil a s uctivými slovy: »Stane se, jak královská Milosti, žádáš«, odkvapil.

Král zřejmě rozčilen přešel několikrát komnatu. »Co asi ji ke mně vede? Přál jsem si, aby maršálek osobně mně ji představil, než ona přichází sama a jak hlásí pobočník, s prosbou a k tomu úplně v neobvyklou hodinu. Jistě si přeje, aby zločin, jenž v útlém věku byl na ní spáchán, náležitě byl potrestán. Sdělil mně již její bratr Ondřej z Kochanova, že únoscem byl sám Mendi, může tedy býti ubezpečena, že spravedlnosti dám plný průchod.«

Po krátké chvíli otevřely se opět dveře a pobočník králův hlásil: »Královská Milosti, ohlášená panna jest zde, přeješ si, aby ihned vstoupila?«

»Zajisté«, král Jiří zvučně odvětil a napjatě podíval se ku dveřím, v nichž náhle objevila se Drahuška, a dříve, než král nebo pobočník králův mohli tomu zabrániti, přikročila několika kroky ke králi, vrhla se před ním na kolena a usedavě plačíc zvolala: »Královská Milosti, ustrň se nade mnou a neodháněj mne, přicházím k tobě s úpěnlivou prosbou!«

Král Jiří s pohnutím se k ní sehnul a pozvednul ji, pobočníku pak pokynul, aby se vzdálil.

»Uklidni se, milé dítě«, s něhou, jakou by u muže nikdo nehledal, Drahušku oslovil. »Bylo mně již pobočníkem hlášeno, že jsi dcerou dvorního maršálka rytíře z Kochanova. Rci, mluvíš-li pravdu a já tě pak milerád vyslechnu.« Při těchto slovech král uvedl Drahušku ke křeslu a když usedla, zaujal místo naproti ní.

»Královská Milosti«, Drahuška zajíkavě promluvila, »nevěděla jsem dlouho o svém

původu, domnívala jsem se býti Židovkou a jako Židovka byla jsem také v domě Mendlově vychována. Teprve před málo dny zvěděla jsem pravdu, že totiž jsem dcerou pana maršálka rytíře z Kochanova a že jako malé dítě byla jsem z domu jeho unesena.«

»Vyprávěl mně tvůj pan bratr Ondřej z Kochanova, jaká čirá náhoda svedla tě s otcem i s ním dohromady. Raduji se s vámi všemi a dík budiž Bohu vzdán, že stalo se tak dříve, než únosce tvůj, člověk zlý a potměšilý, bude utracen.«

»Královská Milosti«, Drahuška při slovech královských se otřásla, »přicházím právě proto k tobě, abych úpěnlivě tě prosila o smilování pro Mendla. Jen v tvých rukou, královská Milosti, spočívá teď ještě jeho život a dáš-li mu milost, bude zachráněn.«

Král Jiří prudce se vzchopil zapomenuv na okamžik, že sedí před ním dáma.

»Myslíš to, dítě milé, opravdově?« rozčileně zvolal.

»Královská Milosti, od okamžiku, kdy ortel smrti nad Mendlem byl vynesen, nemám ni chvíle klidné a srdce svírá se mi hořem při pomyšlení, že Mendl, můj vychovatel, skončiti by měl v rukou katových. O, smiluj se, královská Milosti, poskytni mu milost! Na kolenou budu ti blahořečiti a svolávati denně požehnání Boží na tvou hlavu.«

Králův obličej se svraštil, tvrdý výraz objevil se na rtech i obočí.

»Jsi šlechetné, dítě milé, než žádáš věcí nesplnitelných. Mýlíš se velmi, domníváš-li se, že poskytnouti mohu tolikeronásobnému

zločinci milost, aniž bych tím povinnosti své vůči lidu porušil. Lid velmi trpěl zločinnou činností Mendlovou, lid přeje si jeho utracení a já jsem zde proto, abych vůli lidu plnil a spravedlnosti neodpíral. Či bylo by spravedlivo, aby ten, jenž celý svůj život na zločinech založil, uniknouti měl trestající ruce Boží, kdežto jiní na hrdle jsou trestáni, aniž by jen malou část ze zločinů Mendlovi podobných spáchali? Soud konal se dle platných zákonů mnou podepsaných, soudili vesměs mužové vážní, svědomití, prozkoumali s neobvyklou pečlivostí všecky zločiny, jichž Mendl se dopustil, vyřkli nad Mendlem jednomyslně rozsudek smrti a požádali mne, abych se nevzpíral přání lidu a pouhé spravedlnosti a svolil, aby Mendl po vynesení rozsudku do 48 hodin i se svým spoluvinníkem byl popraven. Zvrátil bych všechnu spravedlnost, kdybych se jí vzepřel a Mendla omilostnil. Než uvaž, dítě milé, i další. Prosíš o milost zločinci, jenž vzal ti nejkrásnější mládí, vehnal do hrobu tvou matku a tvého dobrého otce, jehož vysoce si vážím, zlomil předčasně na duchu i těle. Otec tvůj vystoupil ze služeb země, stal se samotářem, život jeho byl pln soužení a muk. Tohle vše lid můj velmi dobře ví, zločince proto proklíná, zdaž nebouřil by se, kdybych zločinci život zachoval, zda neříkal by, náš český král Jiří z Poděbrad nekoná svých povinností a pro přání lidu nemá pochopení. Žádej ode mne, dcero ušlechtilá, čeho chceš a já královským svým slovem se ti zavazuji, že ti vyhovím, milost však Mendlovi dáti

nemohu a také nedám, neboť ani před svým svědomím, ni lidmi a Bohem nedovedl bych se pak ospravedlniti. Ostatně myslím, že — i kdybych úpěnlivou tvou prosbu splniti chtěl — bylo by již pozdě, neboť jsem zvláštním poslem dal nařiditi, aby trest smrti vykonán byl na obou zločincích bezodkladně.«

Drahuška, jež v křesle nehybně seděla a se ztrnulým výrazem ve tváři pádným a mužným slovům královým naslouchala, při posledních jeho slovech slabě vykřikla a zoufale uchopila se za hlavu. »Ztracen — ach, jak jsem nešťastná, že nemohla jsem mu přispěti.«

»Modli se, dítě dobré, za něho, aby mu Bůh odpustil«, král jat k dívce útrpností, řekl.

Drahuška se zvedla. »Děkuji ti královská Milosti, za laskavé přijetí a dovol, abych zase odešla.« Oči zalily se jí slzami, nohy se pod ní lámaly.

»Lituji, že nemohl jsem ti vyhověti. Pozdravuj dobrého tvého otce.«

Král zazvonil a pobočník králův okamžitě vešel. »Doprovoď šlechetnou a vzácnou pannu a nařiď, aby v mém osobním povoze byla dopravena ku svému otci.«

Pobočník se uklonil a Drahuška kráčela ku dveřím.

Nedošla však. Sotva udělala několik kroků zatmělo se jí před očima a aniž by jen hlesla, padla ve mdlobách k zemi.

Král i pobočník jeho přispěchali jí ku pomoci a zvláště král velikou péči jí věnoval; z velkého jeho rozechvění vysvítalo,

že s Drahuškou cítí a kdyby jen poněkud to bylo možné, že by jí také vyhověl.

Po chvilce se Drahuška vzpamatovala. Uvědomivši si, kde se nalézá a co předcházelo, bolestně zabědovala: »Ubohý stařec!« A jakoby zapomněla všeho, co král k ní již pronesl, zalomila rukama a prosila znovu: »Smiluj se, královská Milosti, daruj mu život.«

Králi opět přelétl po obličeji stín. Rychle komnatu přešel a pak zastaviv se u Drahušky sevřenými rty řekl: »Budiž, nejsem více schopen, abych ti odpíral. Snad Bůh i lid mi odpustí.« V mžiku přisedl ke svému stolu, napsal několik slov, vtiskl na to svou pečeť a listinu podal pobočníkovi: »Zjednej nejrychlejšího posla, nechť osedlá koně a cválá do staroměstské radnice s tímto mým vzkazem, že poprava na Mendlovi se odkládá.«

Jako elektrickým proudem dotčena Drahuška radostně se zachvěla a králi Jiřímu klesla k nohoum. »Děkuji ti, královská Milosti, Bůh ti to odplať.«

Král rychle ji zase pozvedl: »Nezasluhuji díků, konám jen svou povinnost.«

»Jistě dovolíš, královská Milosti, abych s kurýrem tvým spěchala na radnici společně a Mendlovi osobně rozhodnutí tvé oznámila.«

»Nemohu ti v tom brániti«, usmál se král a pobočníkovi řekl: »Postarej se, aby přání šlechtičny z Kochanova bylo vyhověno.« — — — — — — — — — —

V několika minutách na to odjížděl již povoz z královského nádvoří k staroměstské radnici, uvnitř kočáru sedíc vedle

královského kurýra, chvěla se radostí Drahuška, kurýr však věda, jaké poslání do radnice veze, mračil se a zuby do rtů zatínal.

* * *

Králův rozkaz považován byl za něco svatého, proto když bylo zvlášť oznámeno, že přáním krále jest, aby oba židé byli popraveni bezodkladně, svolal rychtář a purkmistr všecky konšely a povolán popravčí i s pacholky, aby vůli královu ihned provedli.

Popravčí dle původního znění rozsudku připravoval popravu za 48 hodin po vynesení ortele, když však mu bylo rychtářem vysvětleno, že bezodkladné utracení zločinců přeje si sám král, urychlil přípravy, aby během dvou hodin poprava mohla býti vykonána.

Rozkaz králův oznámen byl okamžitě oboum odsouzencům. Žroule přijal zprávu tupě, za to Mendl shroutil se pod tíhou její k zemi a bolestně naříkal.

Kojil se do poslední chvíle nadějí — slabou sice, ale přece jen takovou, že ho uklidňovala, že starý dvorní maršálek nepřipustí, aby byl popraven a že v rozhodném okamžiku u krále milost mu vyžádá. Teď padlo všechno a smrt jasně viděl již před sebou.

Hrůza příšerná jej obkličovala a valně se ještě zvýšila, když kat se svými pacholky vešel do jeho kobky a s úsměvem na rtech mu řekl: »Tak, brachu starý, za hodinku si pro tebe přijdu. Tváříš se sice velmi pitomně, ale uznej sám, že nebude

tě škoda. Slibuji ti ostatně, že dlouho tě trápit nebudu, několikrát vydechneš a budeš u Abrahama. Poslal jsem jich již hezký řádek na onen svět.« Katovi pacholci se tomu zasmáli a zase všichni odešli.

Mendlovi vyvstal na čele pot, srdce mu zabušilo jako perlík. Z úst vydral se mu chrapot, oči smrtelně se zaleskly. »Konec, konec všemu«, nesouvisle vykoktal.

Ano — konec. A dvojnásob trpký musí býti tomu, jenž konec svůj bráti musí z rukou popravčího. Čteme o tom často, píše se mnoho, než do hrůz, jež odsouzenec takový prožívá, vniknouti nedovedeme.

Mendl úpěl, drkotal zuby, plakal, nepromluvil však více. Nebyl slova schopen.

Každá minuta zdála se mu věčností a zaslechl-li na chodbě kroky, úzkostlivě vykřikl v domnění, že již pro něj jdou.

Za dobrou hodinu se dočkal.

Vešel k němu rychtář, purkmistr, několik konšelů a v pozadí kat s pacholky. Mendl zoufale vztáhl proti nim ruce, jakoby se jim chtěl ubrániti.

»Bylo ti již jednou sděleno, že králevská Milost nepřeje si odkladu tvé popravy«, rychtář odměřeně a chladně pronesl, »vykonali jsme tedy rychle vše, abys dlouho nebyl trápen. Jdeme pro tebe. A jako rychtář konám zákonem předepsanou povinnost a vyzývám tě, abys jako člověk smrtí do tváře zírající vzpoměl na Boha a prosil Ho, aby ti byl na onom světě

milostiv. Nuže popravčí, konej svou povinnost a odveď odsouzence.«

Popravčí k Mendlovi přistoupil a poněvadž tento klesl k zemi, přispěchali pacholci a za pomoci popravčího vynášeli jej na dvůr, kde poprava měla se odbýti.

V témž okamžiku však, kdy Mendl na dvůr byl dovlečen a kat rychle úkol svůj chtěl vykonati, vykřikl někdo pronikavě z okna radnice: »Zadržte! Jeho královská Milost pozměnila svůj dřívější rozkaz! Mendlovi uděluje se milost!«

Zvolání neznámého působilo jako puma.

Rychtář, purkmistr, konšelé nevěřili svému sluchu. Popravčí mimovolně pustil z rukou Mendla, jenž v příšerné hrůze nechápal již, co se s ním děje a slov kurýrových nezaslechl.

V tom již také přispěchal na dvůr králův kurýr, odevzdávaje rychtářovi a purkmistrovi králův rozkaz a jemu v zápětí následovala Drahuška.

»Otče!« — spatřivši k smrti zsinalého a vyděšeného Mendla v prostředí popravčího a jeho pacholků úplně zapomněla, že otcem jejím vlastně není a ve velkém vzrušení oslovila jej, jak až dosud činívala, »otče, raduj se a plesej se mnou, Jeho královská Milost vyslechla úpěnlivou mou prosbu, udělila ti milost — život« a radostí plesajíc, zavěsila se mu na krk a na ledové propocené čelo jej políbila.

Mendl v prvém okamžiku nechápal co se s ním děje, když však Drahuška ve veliké své radosti znovu jej ujišťovala, že je zachráněn, život mu darován, vztýčil se pojednou a jakoby nový život a nové

síly do něho vešly, blaženě zvolal: »Zachráněn? Král — že mi dal — milost?«

»Ano, milost! Sama jsem ti ji vyprosila.«

»O Bože!« Mendl vztáhl vděčně ruce k nebi a blahem volal, — »jak velmi Ti děkuji, žes mne vysvobodil! A tobě také, dítě zlaté, žes mne — — —« Mendl nedořekl. Ruce, jimiž radostně ve vzduchu šermoval, náhle mu klesly a postava jeho se sřítila.

Na okamžik nastal zmatek, přinesena hned voda, Mendl křísen, bezvýsledně však.

Srdeční mrtvice vykonala sama, čeho nedokončil popravčí. — — — — — — — — — — — — — — — —

* *
*

Starý maršálek div že radostí nevykřikl, když Stach s Pomněnem z nenadání k němu vrazili hlásíce poslušně, že panna Drahuška právě přijela a to dokonce v kočaře Jeho královské Milosti. Pokud stáří mu dovolovalo, kvapil do jejích pokojů přesvědčiti se, nezmýli-li se snad sluhové a pak co vlastně k tak náhlému a dlouhému odchodu Drahušku přimělo.

»Dítě dobré«, zočiv ji zsinalou a nehybně v křesle sedící starostlivě vykřikl, »pověz, kde jsi byla a co se ti přihodilo; po celý čas, co jsi mi chyběla, tonul jsem v úzkostech, co se s tebou děje.«

Místo odpovědi dala se do pláče a když maršálek rychle ji objal a starostlivě do-

očí pohleděl, zalkala: »Mendla není již více, před hodinou dokonal.«

»Rukou kata?« maršálek zvolal.

»Ne — raněn byl mrtvicí.«

»Kdo ti to sdělil?«

»Byla jsem při jeho smrti.«

»Ve vězení? Tys k němu ještě jednou vešla? A to přes to, že jsi věděla, že skutečně tě unesl, o mládí tě oloupil?«

»Zastihla jsem ho již na popravišti. Současně s kurýrem královské Jeho Milosti přinesla jsem mu milost.«

»Milost? Král se nad ním ustrnul?«

»Ano, byla jsem u krále a úpěnlivě za Mendla prosila.«

»Ty, dítě dobré? Netřeštíš snad? Nemluví z tebe horečka?«

»Nikoliv. Nemohla jsem dýchati při pomyšlení, že v tak vysokém věku má býti popraven. Ať prohřešil se na mne jakkoliv — na tobě a matce mé rovněž — přece jen nechtěla jsem se mu mstíti. A v největším jeho zoufalství jsem se ho ujala. Prosila jsem krále na kolenou o milost pro něho a dobrý král Jiří mne neoslyšel, milost mu udělil.«

»A pak sama jsi Mendlovi milost královu oznámila?«

»Ano. Dojalo ho to tak, že klesl k zemi a v zápětí skonal.« A přikřivši si obličej znovu zaplakala.

Starý maršálek chvíli na dceru se díval, v koutcích obličeje podivně mu to cukalo. Pak náhle dceru k sobě strhl a líbaje ji na čelo i ústa rozechvěle promlouval: »Jsi

pravá šlechtična. Tak, jako ty, málo kdo by jednal. Matka tvá byla rovněž taková.«

* * *

V celé Praze opět o jiném se nemluvilo, než o náhlém Mendlově skonu na popravišti a o Drahušce. Neboť, že sama vyprosila mu u krále Jiřího milost, rozneslo se po Praze rychlostí blesku.

A slova, která starý maršálek ve velkém pohnutí k dceři pronesl, říkali teď bezděky i všichni občané pražští: »Pravá šlechtična, srdce má ze zlata, nikdo jiný by se tak nezachoval.« Překotně ji všichni velebili a ti, kdož ji osobně neznali, oblěhali teď denně maršálkův palác, aby alespoň náhodou ji spatřili a poznali.

Drahuška vyjela se starým maršálkem jen asi dvakrát do Prahy, shon obecenstva Drahušce jásajícího a slávu jí provolávajícího byl však tak veliký, že starému maršálkovi nezbývalo, než rychle se vrátiti.

A vyšla-li Drahuška do Prahy v zakuklení a byla přece poznána, musela se rychle někde ukrýti, aby zástupy ji neumačkaly. S takým obdivem obyvatelé Prahy na ni zírali, a »Židovkou« ji stále ještě nazývajíce, za bytost andělskou ji prohlašovali.

To samé dělo se i Ondřejovi i nepodivil se tomu nikterak starý maršálek, když syn před něj jednou předstoupil a přednesl mu následovní:

»Život v Praze poslední dobou stal se mi nejvýš trapným« — Ondřej narážel při tom na svízelný poměr s Drahuškou,

které stále se vyhýbal a pro niž dosud se trápil — »i hodlám z Prahy se vzdáliti a to umožníš-li mně to, na vždy. Dovídám se, že v malebné krajině posázavské jest v prodeji jedna z tvrzí i koupil bych ji, dáš-li k tomu svolení a potřebné peníze. Přednesu úmysl svůj králi, vzdám se vojenského života a v ústraní budu na tvrzi hospodařiti.«

»Souhlasím s tebou«, po delší pomlčce odpověděl otec, »jsem sám vším, co v Praze na bedra má již dolehlo, velmi sklíčen a toužím rovněž po klidu. Drahuška pak, jak sám vidíš, nesmí se z domu vzdáliti, nechce-li zvědavými zástupy býti obtěžována. Zprostí-li tě král služby, vyjednávej ihned s majitelem posázavské tvrze a odstěhuj se, já s Drahuškou budeme tě následovati.«

Ondřej odebral se ku králi Jiřímu ještě téhož dne. Krále nemile se dotkla Ondřejova prosba za propuštění. Přemlouval Ondřeje a okamžitě ho ve vojště svém povýšil, než Ondřej od pokorné své prosby neustoupil. Vida nezbytí, král povolil, aby pak Ondřejovi za prokázané služby a hlavně za vyčištění města Prahy od loupeživé bandy se odměnil, věnoval mu část klenotů, jež u Mendla a Zrouleho byly nalezeny. Drahušce pak dal přiřknouti všechen další majetek, jenž po Mendlovi zde zůstal.

Ondřej propuštěn v milosti, tvrz v Posázaví koupil a hned se odstěhoval.

Před odjezdem do Posázaví vešel do pokojů Drahuščiných a překvapil ji, když

právě zamyšleně a snivě z oken dívala se ven do města.

Rychle k ní přistoupil a něžně ji k sobě přivinuv na tváře ji políbil! Zrudla, chvěla se a plačíc dala se jím objímati.

»Drahuško«, Ondřej pohnutě, avšak pevně pronesl, »jest potřebí, abychom vzájemně se domluvili. Netřeba, abys odkrývala své nitro, bolest, jež souží tebe, souží i mne . . V lásce své neznajíce dříve kruté skutečnosti, šli jsme dále, než může jíti bratr a sestra. . . Vím, žes mne milovala celým srdcem, že i já tebe vroucně jsem miloval, víš zajisté. Teď ovšem lásce naší musí býti konec a milovati se můžeme jen jako bratr a sestra. Proto od tebe do Posázaví prchám, abych této skutečnosti přivykl a bude-li možno, zapomněl. Zapomenutí žádám, Drahuško, i od tebe. Neboť co platno by nám bylo, kdybychom stále vzlykali a s krutým osudem se nesmířili?«

»Ano — zapomeneme« — pokračoval, když hlasitě se rozplakala — »ale ne tak, abychom jeden druhému se vyhýbali . . Mám pevný úmysl vzíti si tě na tvrz k sobě — ovšem až poněkud se zotavíš a já v Posázaví přivyknu — a hospodařiti s tebou. Nebude to první případ, kdy bratr se sestrou hospodařili a šťastně spolu žili, nehledajíce svého štěstí v manželství. Souhlasíš-li, přislib mi to, že, až tě zavolám, ke mně se odebéřeš a já s myslí mnohem již klidnější od tebe odejdu . .«

Co jí zbývalo jiného?

Plačky se k němu přitulila, horečně jej celovala a přislíbila mu, že kam on

půjde, půjde i ona, neboť bez něho žíti by nemohla.

Velmi ho to dojalo a aby ukryl slzy, jež draly se mu do očí, rychle z objetí jejího se vyprostil a odkvapil.

* * *

Drahuška po odjezdu Ondřeje upadla v zádumčivost a ač otec se vynasnažoval zpříjemniti jí téměř každý okamžik, stávala se stále trudnější.

Oživila však poněkud, když přihlásila se jednoho dne Madlenka, věrná její přítelkyně i pomocnice z domu Mendlova.

»Madlenko!« v očích Drahušky ukázala se zase jednou radost, »pověz, kde's byla, že's tak dlouho nepřišla. Víš-li pak, že Ondřej odejel do Posázaví, že daří se mu tam dobře.« Drahušce při vypravění o Ondřejovi zruměněl obličej — »a že, až poněkud si na tvrzi přivykne, vezme si mne k sobě? Leč mluv, co se děje s tebou, pozoruji, že jsi nějak zamlklá! Či potkalo tě také neštěstí, osud si s tebou zahrál?«

Madlenka zaplakala: »Zemřela mi matka, několik týdnů churavěla, nemohla jsem od ní odejíti, spěchati k tobě a blahopřáti, že's s otcem svým tak šťastně se shledala.«

»Tedy jsi osiřela? A nemáš již nikoho?« soucitně tázala se Drahuška.

»Úplně nikoho. Jako ten kůl v plotě jsem opuštěna«, Madlenčin pláč značně sesílil.

»No, to není pravda. Máš přece mne! Či mne již za družku svou nepovažuješ?«

»Nemohu se tobě rovnati«, nejistě přisvědčila, »tys dnes šlechtična a panna bohatá, kdežto já jsem úplně nemajetná a dívka z lidu.«

»Nemluv tak nerozumně«, chlácholila ji Drahuška, »a rci raději, chceš-li jíti ke mně a zůstati u mne trvale.«

»Oh, jak ráda!« Madlenka radostně přikývla.

»No tak vidíš. S otcem promluvím, bude jistě rád, že zůstaneš u mne. Beztoho se mi v poslední době velmi stýskalo«, oči Drahuščiny pojednou zvlhly.

»Smím věděti po kom?« otázala se Madlenka.

»Však ty dobře víš . .«

»Opravdu ne.«

»Nu po — — Ondřejovi . . .«

»Říkala jsi, že vezme si tě k sobě . .«

»Ano, ale kdy to bude, ví jen milý Bůh.«

»Madlenka zvážněla. Bylo viděti, že něco chce říci, ale netroufá si. Konečně se odvážila: »Je to stejně pro tebe kruté, že pan rytíř je tvůj bratr. Plakala jsem kolik nocí, když jsem o tom zvěděla.«

»Zdrtilo mne to nevýslovně«, přiznávala Drahuška, »a myslela jsem z počátku, že z toho sešílím. Ale již tomu přivykám. Jaká pomoc, vždyť, kdybych byla zůstala židovkou, původ můj zjištěn nebyl, stejně bych ho byla nikdy nedostala. Či myslíš, že by si mne byl mohl, opovrženou židovku, vzíti?«

»O tom nikdy jsem nepřemýšlela. Radovala jsem se jen z vaší lásky, zda se kdy dostanete, na mysl mi nepřišlo.«

»Tak vidíš. Nutno smířiti se s osudem, jak Ondřej říká.«

»A on již se s ním smířil?«

»No — ještě ne, ale vpravuje se do něho.«

»A ty?«

»Já rovněž. Než přejděme k naší věci. Kdy se ke mně nastěhuješ?«

»Třeba okamžitě.«

»Dobře tedy. Jsi mi vřele vítána. A až pojedu k Ondřejovi, pojedeš se mnou?«

»Třeba na kraj světa.«

Maršálek ještě téhož dne byl Drahuškou uvědoměn, že přivzala si k sobě Madlenku, dlouholetou a věrnou družku z domu Mendlova. Zprávu tu přijal maršálek radostně a když Drahuška od něho odešla, oddechl si: »Potřebovala někoho jako soli, sám Bůh to tak zařídil, že se ta žena přihlásila. Drahuška nápadně poslední dobou bledla, inu bodejť ne, vidím jim oběma do karet, Ondřejovi i jí, ale co mohu dělat? Děj se vůle Boží. Napáchal ten žid zla více než sám se nadál a snad chtěl. Je to ironie osudu, že Ondřej, takový dobrák, právě do Drahušky se zahleděl. Říká se, že čas všecky rány hojí, doufejme, že zhojí i srdce mých dětí.

* * *

Tři roky uplynuly.

Starý maršálek s Drahuškou a Madlenkou dávno již z Prahy přesídleli k Ondřejovi do Posázaví.

A zdá se, že zdravý a čistý vzduch lesů posázavských všem velmi posloužil, neboť starý maršálek zbrunátněl a sesílil

a také Ondřej s Drahuškou neobyčejně zkrásněli.

Přivykli již poznenáhlu tomu, že jsou jedné krve, jedné matky děti a dívali se na sebe zcela rozumně. Jeden bez druhého neučinil ani kroku a kde možnost to dovolovala, přibírali k sobě i Madlenku.

A je věru zvláštní někdy ten osud, zahraje si s lidmi krutě, aby pak na konec hojně je odměnil.

Snad tomu bylo tak i u Ondřeje a Drahušky.

Náhoda totiž tomu chtěla, že na sousední tvrzi v Posázaví po řadu roků hospodařili již také takoví dva mladí a dobří lidé, jakými byli Ondřej a Drahuška. Zemřel jim předčasně otec i matka a tak věnovali se sobě a rozsáhlému hospodářství, jež po rodičích jim zůstalo.

A poněvadž dobré duše obyčejně hledají zase jen sobě rovné, stalo se, že Ondřej brzy navázal přátelské styky s mladým panem sousedem a jeho ještě mladší sestřičkou.

Přibrána byla do přátelství, jež čím dále více vzrůstalo a zvroucňovalo, i Drahuška. Navštěvovali se navzájem, bavili se spolu, těšili se a povzbuzovali. Tak to šlo dobrý rok.

A ví Bůh, jak se to stalo, že čím dále všichni čtyři se znali, tím více k sobě lnuli a tím více — aniž by toho snad si přáli — Ondřej všímal si sestřičky pana souseda a pan soused zase sestřičky Ondřejovy.

Když po čase Ondřej konečně poznal, že sestřička sousedova není mu lhostejná a že ozvala se v něm k ní láska úplně

jiná než pociťuje teď ku Drahušce, bál se Drahušce s tím svěřiti. Leč ona prožívala totéž a celé noci proslzela v úzkostech, že na dobrém Ondřejovi se provinňuje, uvědomuje-li si chtěj či nechtěj, že mladý pan soused přirostl jí k srdci více, než sama si přála.

Tak trvalo to nějaký čas, konečně však Ondřej Drahušce se s pravdou vytasil a radostí celou zulíbal, když plačíc pověděla mu rovněž, že mladý soused není jí lhostejný.

Přibrán k poradě starý maršálek a výsledek všeho byl, že v krátké době odstěhovala se sestřička pana souseda na trvalo k Ondřejovi a Drahuška zase k panu sousedovi.

Sňatek slaven stejného dne. Nebesa jim přála, štěstím a spokojeností oba šťastné párky zahrnovala a když po roce přihlásila se vnoučátka, starý maršálek a Madlenka jásali více, než mladí a šťastní rodičové.

Na Mendla, jenž tolik neštěstí a bolu rodině jejich způsobil, nevzpomínáno se záští.

Ba Drahuška, když dětičky jí dorůstaly, ráda jim vyprávěla, jak kdysi v rodině židovské v Praze vyrůstala a jak celé její okolí za Židovku ji považovalo. Klid, štěstí a požehnání nebes nikdy pak již je neopustilo.

KONEC.



Rozeslali jsme již přes milion

Lidových povídek

laskavým našim čtenářům a odběratelům nežádajíce je nikdy o to, aby se vyjádřili, jak s povídkami jsou spokojeni. Snažili jsme se **sami, aby odběratelé s povídkami spokojeni býti mohli,** neboť víme dobře, že každý, kdo nějakou knihu si koupí, zaslouží si, aby s koupenou knihou **byl úplně spokojen a peníze** — dnes velmi pracně dobyté — **zbůhdarma nevyhodil.**

Peníze nenalézají se **na** ulici, není jich nazbyt, dělník, rolník, živnostník i úředník **desetkráte každou korunu musí na ruce obrátiti**, než ji vydá. Proto si mnohý z nich knihu žádnou nekoupí v předpokladu, že bude ošizen, *poslán mu bezcenný brak.* A žel, že děje se tak velmi zhusta.

Nás blaží vědomí, že naši odběratelé píší nám opak a s knihami, které jim pošleme, **jsou spokojeni.** To, co po přečtení knih živelně z duší jim tryská, svěřují papíru, **upřímně nám projevují** a o své spokojenosti nás ubezpečují. Nebude nám jistě zazlíváno, uveřejňujeme-li z tisíců došlých nám uznání alespoň některé:

. . . Jsem překvapena Vašími krásnými povídkami, které dostaly se mi náhodou do rukou. Tak milou a tak poutavou četbu již dávno hledám, proto, prosím, pošlete . . atd. . Božena Navrátilová, choť vedoucího mlékárny v Hunčovicích.

. . . Lepších povídek jsem asi sotva četla, ačkoliv jsem velká čtenářka. Velice si Vašich knížek vážím a mám nad nimi velikou radost. Albína Brancovská, Horky čís. 15., p. Třebíč na Moravě.

. . . Čtu Vaše povídky s velikým zájmem a dychtivostí. Jsem šťastna, že jsem poznala Vaši půvabnou knihovnu, vždy znovu a znovu převracím list po listu a čtu opět ty vábivé řádky, které mne tolik zajímají. Pošlete mi . . atd. Alpa Fišlerová. Manětín, číslo 201., u Plzně.

. . . Knihy jsme od Vás obdrželi a překvapil nás jejich nesmírně krásný obsah i jejich neobyčejná láce. Jsme velmi spokojeni a objednáváme ihned povídky další . Manželé Milecovi, Praha — Malá Strana, Všehrdova, 547.

. . . Přiznávám se Vám, že jsem Vašími »Lidovými Povídkami« přímo nadšen pro jejich úchvatný obsah. Jest to četba velmi zábavná, ušlechtilá a velmi poučná. Dodávám od Vás došlé svazky vzdělávacímu spolku a tam konají znamenitou službu; po každé knížce je velká poptávka. Jsou čteny lidmi všech stavů a každý se rád s nimi pobaví i poučí. A. Hokeš, oficiál ber. správy v Třebíči na Moravě.

. . . Bohužel, příliš pozdě seznámil jsem se s Vaší ctěnou sbírkou »Lidových Povídek«, ale přiznávám upřímně, že byl jsem jí opravdu mile překvapen, neboť až dosud nepoznal jsem v české literatuře podobnou sbírku tak zajímavě ušlechtilých, ale zároveň i laciných knih. Pozoruji z vlastní zkušenosti, jak horlivě jsou čteny a jak hluboce působí na své čtenáře čistou svojí morální tendencí. Objednávám všechny povídky . . atd. Jar. Svidrnoh, učitel, Přívoz Odra.

. . . Nemám zde na Slovensku nic jiného, než Vaši dobrou knihu, na které s celou duší lpím, buďte tak laskav, pane redaktore, a všecky knihy, které nemám, ihned mi pošlete. Josef Straka, četnický strážmistr, Malé Topolčanky, Slovensko.

. . . Jelikož Vaše povídky požívají zde veliké vážnosti a jsou s velikou oblibeností čteny, přihlašuji se za odběratele Vašich »Lidových Povídek«. S úctou J. Dřízhal, Čtyřkoly čís. 27. p. Čerčany.

. . . Vaše povídky jsou našemu lidu v Americe velmi přístupné a všichni naši čtenáři »Hlasu« a »Ženy« je velice rádi čtou. Tendence jejich je vzdělávací, sloh lehký, líčení dějů opravdu lidové. Naši moderní spisovatelé uvykli si psáti pro sebe a zapomněli, že je nutno psáti pro lid. Vydáváním »Lidových Povídek« konáte velmi mnoho dobrého a jsem jist, že každý, kdo povídky Vaše dostane do rukou, zůstane Vaším příznivcem a odběratelem. Já sám Vám přeji mnoho zdaru k ušlechtilé Vaší činnosti a hodně pochopení u našich lidí ve staré vlasti. Pošlete mi obratem 300 kusů . . . atd. Hynek Dostál, redaktor »Hlasu«, 3513. Nebraska Ave, St Lous, Mo., U. S. A.

. . . Nedávno jsem Vám psal, vlastně je tomu už rok, že dal jsem Vámi vydanou knihu čísti vězni, a víte, co mi řekl? »Pane, kdyby mi byl dával můj otec takové ponaučení jako zde čtu v té knize, nebyl bych přišel v tato místa.« Se slzami v očích mně knihu vrátil, a slíbil mně,

že se stane jiným člověkem Tak mně také řekla jedna trestanka mladistvá, že až bude na svobodě, že počne jiný život. Vidíte, vážený příteli, jak má kniha na duši člověka veliký vliv. To vše, co Vám tady píši, je skutečná pravda Co nejdříve si zase u Vás nějakou knihu objednám a žádám Vás, abyste mi prozatím zaslal seznam knih Vámi vydaných. Kout Rudolf, dozorce vězňů v Bělé pod Bezdězem.

. . . Vaše povídky jsou tak krásného obsahu, že se musí každému opravdu líbiti. František Zatočil, poštov. zříz. Kaliště u Humpolce.

. . . Takové povídky, jako račte míti Vy, pane redaktore, nikdy neodmítnu. A myslím, že neváhal by žádný z těch, kdož by Vaše povídky četl, aby si je neobjednal. Ku příkladu v naší tak malé vesničce je málo těch, kteří by Vaše povídky nečetli a je jich zde mnoho, kteří si je objednávají. František Štván, Draheničky, p. Drahenice v Čechách.

. . . Děkuji Vám co nejsrdečněji za krásné knihy, které mně posíláte. Zdejšímu lidu se Vaše povídky velice líbí, což doklad toho, že některé knihy objednávám již po patnáctkráte. Povídku »Až do posledního haléře« objednal jsem již šestnáctkrát. Jsem jen chudý mlynářský dělník, ale vím velmi dobře, co dobrá četba znamená. Smola Václav, Dolní Dobrouč č. 77 u Kyšperka.

. . . Když Vaše povídky našim lidem zde odevzdám, znamená to pro ně svátek. A nepřijde-li dlouho nic od Vás, jsou netrpěliví a žádají, abych Vám dopsal. Mnozí z nich si v přístavě peníze velmi těžce vydělávají, poměry jsou zde v Bremech ještě trudné, na Vaše povídky však nikdy peněz nelitujeme a to tím více, že máte uznání a chudým lidem poskytujete veliké slevy. Kéž by jak zde, tak hlavně ve vlasti, od níž tak daleko jsme odloučeni, nalezly Vaše povídky hojně čtenářů. Jan Krátký, Bremen, Syndikushof, č. 3.

. . . Vaše povídky jsou mezi zdejšími čtenáři velmi oblíbeny, proto prosím, abyste při vydávání nových knih pamatoval na naši obecní knihovnu již bez objednávání. Frant. Kotal, obecní knihovník Čermá, p. Kolínec.

. . . Vaše knihy jsou opravdu úchvatné, což dosvědčuje to, že ani jedna se v obecní knihovně nezdrží, neb jsou stále čtenáři čteny a vyhledávány, ačkoliv máme jen 5 Vašich povídek. Ale během času budeme je míti všechny, lidé je chtějí a denně se po nich dotazují' Frant Pudil, obecní knihovník, Pohoř, p. Kardašova Řečice.

. . . Cetl jsem dvě knihy Vámi vydané: »Jiřinu« a »Popelku«, než i to stačilo přivésti mne k radostnému přesvědčení, že přece existuje u nás nakladatelství, které vydává lacinou a ušlechtilou četbu velké ceny sociálně výchovné. Jest to velice potěšitelný zjev dnes, kdy téměř všechna nakladatelství zapomněla svého poslání - vzdělávání lidu! Na trhu knižním setkáváme se buď s bezcennými braky nebo knihami tak horentních cen, že se s nimi mohou chlubiti jenom knihovny bohatců. Vaše knihy činí čestnou výjimku i svým obsahem opravdu vzdělávacím i svou láci. Přál bych si, aby Vaše knihy dostaly se do všech i těch nejchudších knihoven a konaly tam své poslání F. Hrubý, kaplan, Drnovice.

. . . Vaše povídky jsou skutečně velmi oblíbené a jdou z ruky do ruky. Zvláště se mi líbí Vaše vlastní spisy. Zůstávám Vaším stálým odběratelem! Jakub Wagner, rolnický syn v Oujezdci, p. Lhenice.

. . . Díky za knihy, které v pořádku došly. Jsem jimi velmi mile překvapena a těším se nesmírně na jejich obsah. Knihy jsou laciné, tisk zřetelný, který zvláště starší lidé nedovedou dost vynachváliti. Pošlete mi »Granáty« atd. Anna Bučková, choť řídícího učitele, Radkovy, p. Dřevohoštice u Přerova.

. . . Vaše knihy jsou nejlepší ze všech, mohou je čísti malé děti i dospělí, všem jsou poučné a zábavné. Antonín Jelínek, rolník v Podhájí, p. Jesenice u Sedlce na Vilsonové dráze.

. . . Chci zaříditi malou knihovničku malým dětem, až trochu dospějí, aby se četbou vzdělávaly. Vaše Lidové povídky se k tomu účelu velmi dobře hodí a jsou doporučení hodny. Vilém Žižkovský, řezník, Nezvěstice č. 38, p. loco.

. . . Vaše povídky jdou z ruky do ruky, máme je přečtené některé až pětkrát a znova je dychtivě čteme. Karel Verner, Bezděkov u Police nad Metují.

Takovéto dopisy posílají nám čtenáři denně. Uveřejňujeme je proto, aby ti laskaví čtenáři, kteří dosud našich povídek nemají, mohli býti ubezpečeni, že, objednají-li si některou z našich povídek na zkoušku, nebudou zklamáni. *Snahou naší jest vyhověti všem našim odběratelům a šířiti četbu opravdu ušlechtilou,* zábavnou a poučnou.

Nakladatelství Šupkových „Lidových Povídek“ v Hradci Králové.

